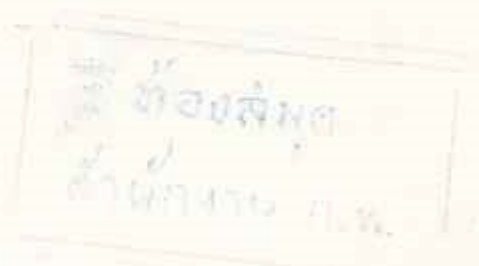
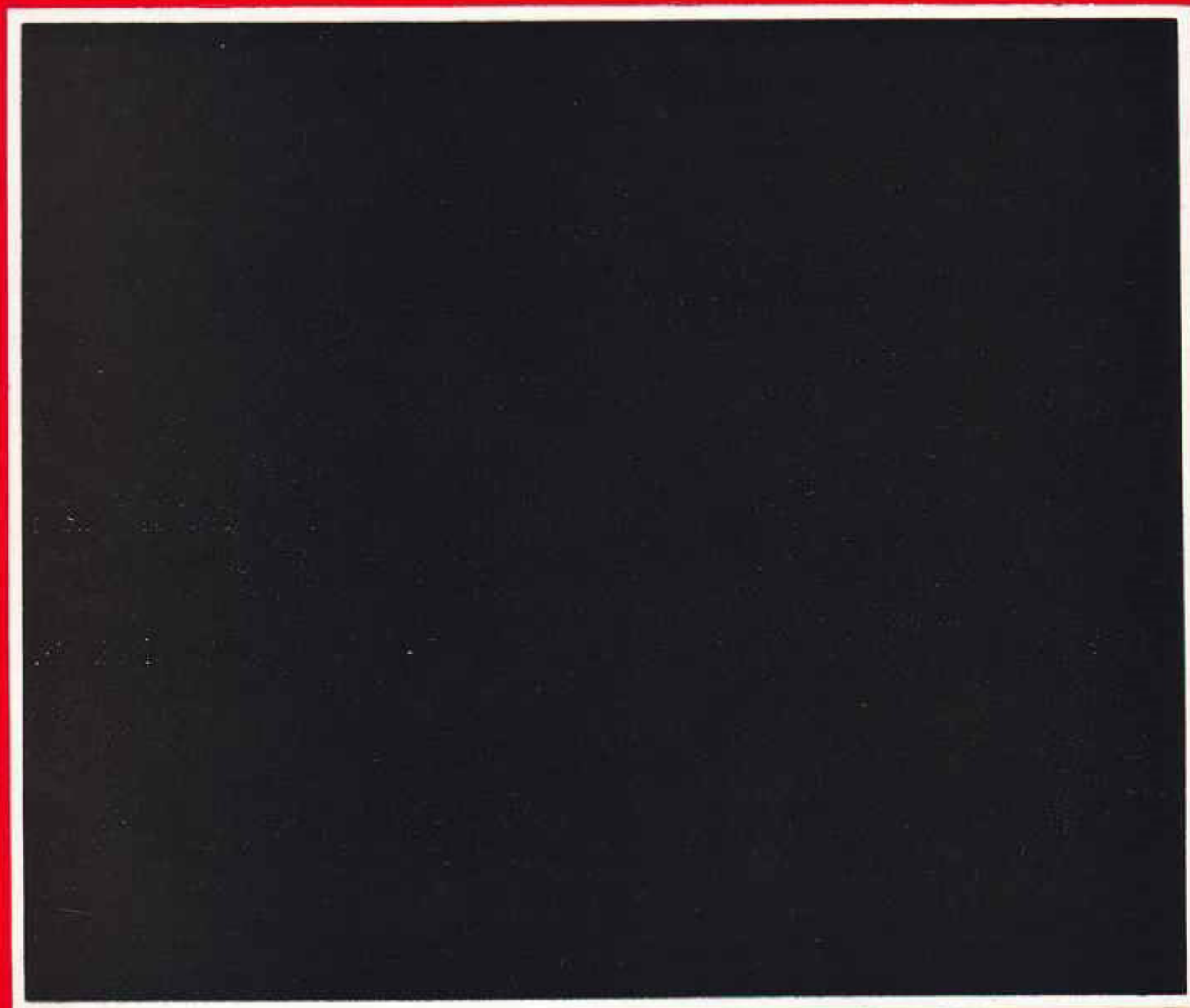

วารสารข้าราชการ

ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๒๑

- สัมภาษณ์พิเศษ : การวิจัยในราชการ
 - ดร.จุมพล สวัสดิ์ยากร
 - ดร.เพ็ญศักดิ์ อักษรจินดา ไชวิทย์
 - นายโชติ สุวตติ ฯลฯ
- เรื่องสั้นของหยก บวรพา
- โศกาน : หนังสืออ่านเดือนนี้

ย่อเรื่อง

- 6** ทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ระบบราชการก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆ คำตอบที่ว่าการศึกษาวิจัยมีส่วนช่วยเพราะอำนวยความสะดวกได้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการช่วยกำหนดนโยบาย การวางแผนงานให้ตรงตามเป้าหมาย รวดเร็วและประหยัด รวมทั้งแก้ปัญหาต่างๆ ได้ถูกต้อง หลายๆ ทักษะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยได้ให้ข้อคิดเห็นที่อาจจะแตกต่างกันไปบ้าง แต่ทั้งนั้นและทั้งนี้ต่างก็มุ่งหวังที่จะให้งานราชการก้าวไปอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

25 “วันนี้เองที่ครูใหญ่ต้องการให้มีขึ้นเป็นแนวบอกเขตโรงเรียน แต่ใครเลยจะรู้บ้างว่ามันได้กันเทียบไว้ไม่ให้เข้าไปข้างในด้วย” ตอนท้ายจาก—รวี เรื่องสั้นชื่อสั้นของหยก บุรพา สะท้อนให้เห็นภาพชีวิตของเทียนเด็กผู้ชายกำพร้าวัยสิบขวบ ที่มีชีวิตอยู่ในครอบครัวที่ยากจนและค่อนข้างยุ่งเหยิงในสังคมชนบท ซึ่งนอกจากจะได้รับความกระเทือนใจในปัญหาชีวิตแล้ว มิหนำซ้ำชีวิตการศึกษาของเขาก็มีตมลงด้วยรวี

- 56** นโยบาย การพัฒนา และวิชาการ เป็นบทความที่ ดร. ทินพันธุ์ ๙ ผู้เขียน บอกว่าเป็นเพียงความพยายามอย่างหนึ่งที่จะเสนอความรู้เบื้องต้น สำหรับการศึกษาวិเคราะห์ในเรื่องนโยบายของรัฐ โดยมุ่งพิจารณาถึงการพัฒนานโยบาย กระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาการกับนโยบายของรัฐ และแนวทางศึกษาวิเคราะห์นโยบายของรัฐ ทั้งนี้เพื่อจะได้มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายของรัฐดีขึ้น และชี้ให้เห็นว่า การเสนอแนะนโยบายให้แก่รัฐบาลจะต้องมีรากฐานมาจากการศึกษาวิจัย ดูแล้วออกจะเป็นเรื่องค่อนข้างหนัก แต่ก็น่าสนใจอยู่มิใช่น้อย

72 บุคคลก๊อปปี้—รองอธิบดีหญิง พูดถึงงานบริการสังคมที่รับผิดชอบอยู่ และปัญหาสังคม นับตั้งแต่ปัญหาโสเภณี / เด็กขายพวงมาลัย หนังสือพิมพ์ / ขอทาน / สลัม จนถึงการทำงานของข้าราชการในปัจจุบัน รวมทั้งให้ทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงที่คิดจะรับราชการและที่กำลังทำงานอยู่ ว่าควรจะทำอย่างไรจึงจะก้าวหน้า

บทบรรณาธิการ

การวิจัยในราชการ

การวิจัยมิได้จำกัดอยู่ในวงการวิทยาศาสตร์ แต่ได้นำมาใช้ในด้านสังคมศาสตร์ด้วย และก็มีได้มีประโยชน์เฉพาะงานวิชาการเท่านั้น งานบริหารก็ได้รับคุณประโยชน์ การวิจัยช่วยให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และการพัฒนาประเทศ ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งการคาดคะเนล่วงหน้า และช่วยในการวินิจฉัยสั่งการให้เป็นไปโดยเหมาะสมและถูกต้อง การวิจัยจึงเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างยิ่ง

บรรยากาศในราชการพลเรือน พิจารณาในด้านโครงสร้าง ความก้าวหน้าของวิชาชีพ ค่าตอบแทน การให้ความสนับสนุน เป็นอย่างไร ดึงดูดให้นักวิจัยกระตือรือร้นต่องานที่รับผิดชอบหรือไม่ งานวิจัยเป็นงานที่ลงทุนสูงควรมีแนวทางให้ใช้ทรัพยากรไปในทางที่รู้ต้องการ เพื่อประโยชน์ที่จะได้บรรลุเป้าหมายอย่างเร่งรัด หรือควรปล่อยให้มีความอิสระเสรีแก่นักวิจัย แนวนโยบายในเรื่องนี้ ควรเป็นประการใด การประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยและส่วนราชการอื่นควรมีอย่างไรในงานด้านวิจัย และนักวิจัยมีความเปรียบพร้อมที่จะรับภาระงานที่ยากยิ่งนี้แล้วหรือ

↑ปัญหาดังกล่าวมักจะได้พ้องกันอยู่เสมอ แต่ก็ยังหาคำตอบที่แน่ชัดลงไปไม่ได้

เราเชื่อมั่นว่าข้อคิดเห็นของนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในวารสารข้าราชการฉบับนี้จะช่วยแผ้วถางทางให้งานวิจัยได้ก้าวรุดหน้า สู่จุดหมายที่นักวิจัยได้ใฝ่หามาตลอดเวลานาน

จดหมายจากผู้อ่าน

เรียน บรรณาธิการวารสารข้าราชการ

ผมขอเรียนถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานบุคคล ตลอดจนปัญหาอื่นๆ ดังนี้

๑. ทำไม ก.พ. วาระเวียนข้าราชการพลเรือน กฏ ก.พ. และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว จึงไม่ส่งเสริมสนับสนุนให้กำลังใจ และบำรุงขวัญข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ดีเด่นในรอบปีหนึ่งๆ หรือที่รับราชการนานมา ๒๕ ปี โดยไม่มีความผิดทางวินัย ข้าราชการพลเรือนให้ได้รับโล่หรือประกาศนียบัตรเกียรติคุณบ้าง แล้วนำลงหนังสือวารสารข้าราชการเพื่อจะได้เป็นตัวอย่างและส่งเสริมให้ข้าราชการที่ไม่เอาไหนดูบ้าง

๒. ในทำนองเดียวกันควรจะได้ประกาศลงหนังสือวารสารข้าราชการที่ไม่เอาไหนไว้บ้าง เช่น ผู้ถูกลงโทษสถานหนักเบาตามลำดับชั้น ต่อมาจะเป็นการดีไหม

๓. หนังสือวารสารข้าราชการมีส่วนเสนอแนะหรือให้ข้อคิดแก่หน่วยราชการต่างๆ หรือรัฐบาลถือปฏิบัติได้หรือไม่ เพียงใด

๔. ถ้าหากวารสารข้าราชการมีส่วนให้ข้อคิดเสนอแนะต่อส่วนราชการ หรือรัฐบาลใครขอ

เสนอให้หน่วยราชการต่างๆ ควรจะได้บรรจุและแต่งตั้ง โยกย้าย ข้าราชการ ในช่วงที่โรงเรียนและมหาวิทยาลัยปิดภาคเรียน เพื่อป้องกันปัญหากระทบกระเทือนการศึกษาของบุตรไม่ต่อเนื่องกัน หากไม่มีความจำเป็นโดยเร่งด่วนอย่างจริงๆ อย่าได้โยกย้ายในช่วงนี้เลยเพราะเดือดร้อนแก่ครอบครัวข้าราชการที่บุตรหลายๆ คนกำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ต้องลาออกย้ายติดตามบิดามารดาจากกลางคันทันทั่วทั้งที่ ตลอดจนมีปัญหาต้องรับภาระด้านค่าใช้จ่ายสูงมากทั้งต้องไปหาที่เรียนใหม่อีกส่วนหนึ่งด้วย

๕. ข้าราชการที่สามีและภริยาเป็นข้าราชการทั้งสองคน ทำให้ขอย้ายติดตามได้ล่าช้าและยุ่งยากมาก ทำให้ต้องแยกครอบครัวกันอยู่คนละทางคนละจังหวัด บางแห่งอยู่ห่างไกลกันประมาณเป็นพันๆ กิโลเมตร จึงเป็นเหตุให้เดือดร้อนค่าครองชีพต้องแยกครอบครัว ๒-๓ ทาง สิ้นเปลืองเงินและค่าเดินทางไปเยี่ยมเยียนเวลาบุตรหรือภริยาหรือสามีเจ็บไข้ได้ป่วย ทั้งยังประสบปัญหาปฏิบัติราชการไม่ได้ผลดีต้องลาบ่อยๆ เสียทั้งวันลา เสียหายต่องานราชการ รวมทั้งเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าทวีคูณ และผลที่สุดเป็นเหตุให้ต้องรับภาระหนี้สินรุงรัง ตลอดจนเป็นการทำลายทรมานร่างกาย

และจิตใจเป็นอย่างดี เพราะขาดการดูแลพยาบาล เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเจ็บป่วยลงได้ ทางราชการจะมีวิธีการอย่างไรแก้ปัญหาเรื่องนี้ โดยเร่งด่วนและให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันนี้ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่จะได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสืบต่อไป

๖. เป็นเพราะเหตุใด การยื่นคำร้องขอย้ายของข้าราชการ เมื่อยื่นเรื่องราวตามลำดับขั้นตอนจนถึงอธิบดีหัวหน้ากรมเป็นเวลานานนี้ ก็ยังไม่ได้รับการพิจารณาโยกย้าย และไม่มีการแจ้งให้ผู้ร้องขอย้ายทราบแต่อย่างใดเลย ทั้งที่ทางจังหวัดมีหนังสือด่วนมากนำส่ง คำร้องจนกรม ลงความเห็นควรอนุมัติให้ย้ายได้ ตามความประสงค์ไปนานเดือนแล้วด้วย ถ้าเป็นกรณีเช่นนั้นนี้นาน ๆ วันข้าราชการผู้ร้องขอย้ายจะไม่ได้รับเงินเดือนร่อนกระเทือน ต่อปัญหา ค่าครองชีพ และปัญหาอื่นที่ขอย้ายมากทักถามทวิคุณยิ่งขึ้น และการปฏิบัติหน้าที่ราชการจะได้ผลดีอย่างไร จะมีกำลังใจและขวัญในการปฏิบัติหน้าที่ ลดน้อย ถอยลง อย่างแน่นอน มิใช่หรือ และผลที่สุดจะตกอยู่กับประชาชนและความปลอดภัยมั่นคงของรัฐมิใช่หรือ

ขอเรียนถามรบกวนมากเกินควรแล้ว ขอได้โปรดพิจารณานำเสนอแก่ผู้มีอำนาจเพื่อร่วมมือแก้ไข ปัญหา ดังกล่าว เพื่อประโยชน์แก่ราชการ และความ

ปลอดภัยมั่นคงของรัฐดังกล่าวโดยด่วนด้วย จักขอบ
คุณยิ่ง

ป.ล. โปรดลงวารสารเพื่อเพื่อนข้าราชการ
ที่ได้ประสบดังกล่าวจะได้อ่านเพื่อเป็นกำลังใจบ้าง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

สมาชิก ๓๗๘/๒๕๒๑

เรียน บก. วารสารข้าราชการ

ผมเป็นข้าราชการชั้นโทมาตั้งแต่ปี ๑๐ จน
ถึงบัดนี้ก็เพียงระดับ ๔ เป็นเวลา ๑๒ ปี แล้ว รุนๆ
เดียวกัน เช่น ปลัดอำเภอโท สมุหบัญชีอำเภอโท
พนักงานการเงินโท เดียวนี้เป็นซี. ๕ หหมดแล้ว
ผมทำหน้าที่หัวหน้าพัสดุ รับผิดชอบพัสดุลำจนวน
มากและตลอดไปจนกว่าจะจ่ายพัสดุหมด ทำไม
ก.พ. ไม่พิจารณาอนุมัติให้เป็น ซี. ๕ บ้าง เงินเดือน
ก็อยู่ในระดับ ซี. ๕ แล้ว หัวหน้าสายงานในกรม
งานก็เหมือนเดิม ไม่ได้รับผิดชอบอะไรมากไปกว่า
ผมเลย ก.พ. ได้อนุมัติเป็น ซี. ๕ หหมด จึงใคร่ขอ
ให้ ก.พ. ทบทวนใหม่ อนุมัติให้หัวหน้าพัสดุเป็น
ซี. ๕ เพื่อเป็นกำลังใจและเกียรติประวัติบ้าง

ขอแสดงความนับถือ

สมาชิกเลขที่ ๗๑

การวิจัยในราชการ

ในขณะที่มีการกล่าวถึงการพัฒนาประเทศ การปรับปรุงการบริหารงาน และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ระบบงานต่างๆ ในราชการไทย

สิ่งหนึ่งที่มีคนจะดูมองข้ามไปเสมอ คือการวิจัย หลายคนอาจตระหนักถึงความสำคัญ และทราบว่าการวิจัยคือเครื่องมือในการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการแก้ปัญหาต่างๆ แต่ก็มีคนอีกไม่น้อยที่ยังให้ความสนใจในเรื่องนี้ไม่มากเท่าที่ควร

ทัศนะต่างๆ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัยที่ได้นำมาลงในบรรทัดต่อไปนี้อาจไม่ใช่คำตอบหรือคำอธิบายทั้งหมดสำหรับเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ก็เป็นที่น่าสนใจ ซึ่งมองและกล่าวถึงการวิจัยจากสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันด้วยความห่วงใยและใจจริง

คนไทยเรามีความสามารถทางการวิจัยพอตัว ไม่จำเป็นต้องจ้างฝรั่งมาทำการวิจัยต่อไปอีกแล้ว

ดร. จุมพล สวัสดิ์ยากร

รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ฝ่ายสังคมศาสตร์) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

บทบาทและความสำคัญของการวิจัยในวงราชการ ขณะนี้นับได้ว่าการวิจัยได้มีบทบาทและส่วนสำคัญในการวางแผน และการกำหนดนโยบายเป็นอย่างมาก การวางแผน หรือ การกำหนด

นโยบายจะทำได้ไม่สมบูรณ์ ถ้าปราศจากการวิจัย การหาข้อมูล และข้อเท็จจริงต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้เห็นภาพ วิธีดำเนินการ เป้าหมาย เพื่อจะนำผลไปสู่ประชาชนได้ตรงตามความต้องการ

การทำงานโครงการใหญ่ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับประชาชน และต้องใช้งบประมาณจำนวนมากควรจะมีการวิจัยก่อนที่จะดำเนินการเสมอ

นักวิจัยเท่าที่มีอยู่ในวงราชการเวลานี้ ยังไม่เพียงพอกับความต้องการ ถึงแม้ทางมหาวิทยาลัยต่างๆ จะช่วยผลิตนักวิจัยเพิ่มขึ้นก็ยังขาดแคลนอยู่ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติได้มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้ข้าราชการ

การ นักวิชาการทั่วไปมีความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเพิ่มขึ้นโดยการจัดฝึกอบรม การวิจัย ทางสังคมศาสตร์เป็นประจำทุกปี เท่าที่ผ่านมาได้อบรมไปแล้วหลายรุ่น ขณะนี้มีผู้ผ่านการอบรมกระจายอยู่ในส่วนราชการต่าง ๆ ประมาณ ๔๐๐ คน ก็หวังว่านักวิชาการเหล่านี้จะช่วยทำให้งานวิจัย มีรูปร่างขึ้น ผลิตผลงานวิจัยเป็นชิ้นเป็นอันขึ้น

นอกจากนี้ ทางสำนักงานฯ ยังมุ่งเรื่อง การกำหนดนโยบาย การวิจัย การประสานงานการวิจัยระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และการจัดสรรทุนวิจัยแก่นักวิชาการ

นักศึกษาที่มีโครงการวิจัยซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประเทศขณะนี้ได้นโยบายของชาติเกี่ยวกับการวิจัยแล้ว ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติเร็ว ๆ นี้ ถ้าหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความร่วมมือดำเนินการตามนโยบายวิจัยนี้ก็จะทำให้ผลการวิจัย เป็นประโยชน์โดยตรงต่อส่วนรวมมากขึ้นทุกสาขาวิชาการ สำหรับเรื่องการประสานงานก็มีปัญหาอยู่บ้าง เพราะแต่ละ กระทรวง ทบวง กรม มี เป้าหมายแตกต่างกัน ต่างคนต่างทำ บางครั้งก็ทำงานวิจัยซ้ำซ้อนกัน หรืองานวิจัยที่ทำไปมักจะไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน

จึงกลายเป็นการวิจัยเพื่อบำบัดความต้องการเฉพาะบุคคล การแก้ปัญหาในเรื่องนี้ และเพื่อช่วยให้งานวิจัยไม่สูญเปล่า ควรจะได้มีการพิจารณาร่วมกันว่า โครงการวิจัยอะไรเป็นโครงการเร่งด่วนทางสำนักงาน สภาวิจัยแห่งชาติก็ควรมีบทบาทในเรื่องนี้มากขึ้น และ ควรมีโอกาสได้ ตรวจสอบ ก่อนว่าโครงการวิจัยเหล่านั้นสอดคล้อง กับ แผน พัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และแผนวิจัยแห่งชาติฉบับที่ใช้อยู่หรือไม่ เพื่อ เป็นการ ประหยัดเวลา และ ประหยัดเงิน

โครงสร้างระบบราชการทุกวันนี้ ไม่เป็นอุปสรรคต่องานวิจัย แต่การจัดสรรหรือใช้คนเพื่อทำงานวิจัยยังไม่เหมาะสม คือผู้มีความรู้เรื่องวิจัยก็ไม่ได้ทำงานวิจัย หรือไม่มีกำลังพอที่จะทำการวิจัยได้หรือผู้ใหญ่ไม่ใช่ให้ทำวิจัย งบประมาณที่ใช้สำหรับการวิจัยกันไว้มากมายใน กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ เช่น ปีที่แล้ว มีงบ ประมาณ เพื่อ การ วิจัย ถึง ๑,๒๗๗ ล้านบาท ในขณะที่สภา

วิจัยแห่งชาติได้รับงบประมาณเพียง ๔ ล้านบาท ผลที่ออกมาจึงมีปัญหาว่เงินจำนวนมากนี้คุ้มค่ากับทุนที่ลงไปหรือไม่ การแก้ปัญหานี้อาจต้องกินเวลา และนักบริหาร ต้องเห็น ความสำคัญของการวิจัย กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ต้องหันมาประสานงานกัน อย่างใกล้ชิด ตามความเห็นส่วนตัว คิดว่าข้าราชการระดับสูงควรให้ความสนใจเรื่อง การ วิจัย เพราะเป็นผู้คุมนโยบายและส่งเสริมปลูกฝังความคิดและเพิ่มพูนความรู้แก่ข้าราชการระดับรองลงมาโดยเฉพาะผู้ปฏิบัติงาน ให้ความรู้ในเรื่องการวิจัยสักร้อยละ ๑ ก็ยังดี

นอกจากรัฐบาลและกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ จำเป็นที่จะให้การสนับสนุนและสนใจต้องงานวิจัยแล้ว ประชาชนก็มีส่วนสำคัญในเรื่องนี้เช่นกัน การจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ในผลงานวิจัยและนำผลการวิจัยไปใช้ก็ขึ้นอยู่กับ การเผยแพร่ วิจัยอะไรออกมาแล้วเจียบเจียเสีย ผลงานก็ไม่ถึงมือประชาชน สำหรับ

ภาคเอกชน เวลานี้ก็ตื่นตัวกันพอสมควร บางแห่งมีหน่วยงานวิจัยของตนเอง และก็มีบริษัทตั้งขึ้นเพื่อรับจ้างวิจัยกันโดยเฉพาะทางสำนักงานฯ ได้สำรวจและรวบรวมหน่วยงานวิจัย สถาบันวิจัย และโครงการวิจัยในประเทศไว้ทั้งหมด ถ้าใครสนใจก็สอบถามดูได้ว่าเรื่องนี้ มีคนทำแล้วหรือยัง

ในฐานะที่ได้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวงการวิจัย สิ่งที่ต้อง การ จะเห็น มาก ที่สุด คือ

งานวิจัยในเมืองไทยควรจะเน้นหนักไปในทางด้านวิจัยทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเรามีอยู่มากมาย นำมาใช้เป็นประโยชน์ได้ ไม่ควรวิจัยตามแบบฝรั่งไปทุกอย่าง

นายโชติ สุวตติ

ศาสตราจารย์พิเศษประจํามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ราชบัณฑิต

‘การวิจัยเป็นปัญหาใหญ่ของงานทุกอย่างซึ่งทุกหน่วยงานควรทำการวิจัย หากไม่ทำก็จะทำให้

ข้าราชการ มีความรู้ทาง การวิจัยเพิ่มขึ้น เพราะการวิจัยก็คือการคิดและทำอย่างมีเหตุ ผลตามหลักวิทยาศาสตร์ เมื่อรู้แล้วสามารถนำเทคนิคในการวิจัยไปใช้ประโยชน์ กับงานที่รับผิดชอบให้มากที่สุด ถ้ามีการตั้งใจกันจริงจังมีการร่วมมือกันแล้ว ปัญหาต่างๆ ก็จะหมดไป เชื่อเสมอว่าคนไทยเรามีความสามารถทางการวิจัยพอตัว ไม่จำเป็นต้องใช้ฝรั่งมาทำกันต่อไปอีกแล้ว

งานหยุดชะงัก เพราะการวิจัยเป็นแรงดันให้งานก้าวหน้า การทำงาน วิจัยเอง ก็ต้อง อยู่ ที่ใจรัก

อย่างแท้จริง เป็นความจำเป็นที่
ต้องใช้งานวิจัยกันมาก และควร
ใช้กันจริง ๆ หากไม่ใช้ไม่สนใจ
วิจัยอย่างจริงจัง งานมันก็อยู่แค่
นั่นเอง เท่าที่เป็นอยู่ หน่วย
ราชการเริ่มใช้กันมาก รัฐวิสาหกิจ

กระตุ้นให้คนทำการวิจัยอย่าง
จริงจัง ระบบงานวิจัยของเรา
ยังล้าหลังมาก ควรจัดระบบ
ให้ดีขึ้น จะได้รู้จักหน้าที่และ
ความรับผิดชอบในงาน ของ
ตน ความอิสระในการทำงาน

และหน่วยงานเอกชนเองก็ใช้การ
วิจัยเห็นว่าเป็นประโยชน์ มาก
หากได้วิจัยกันเป็นขั้นเป็นอัน
แต่ปัญหามันอยู่ที่ว่า คน
ไทยมีนิสัยขี้คร้านจึงไม่ทำงานวิจัย
เป็นเพราะอาจจะไม่รู้จริง เมื่อ
ขี้คร้าน ความรู้ก็ไม่มี ก็ไม่รู้จะ
วิจัยกันอย่างไร คนวิจัยในเมือง
ไทยมีไม่กี่คน จึงควรหาสิ่ง

นั้นไม่ค่อยมี เพราะผู้ใหญ่ก็ดัก
ไว้มาก อีกประการก็คือควรให้
ค่าตอบแทนพอควรแก่คนทำงาน
วิจัย ต่อไป จะไม่มี ปัญหา ขาดคน
วิจัย มี กำลังใจใน การทำงาน
ได้ดี

คนที่ได้รับทุนไปเรียนงาน
วิจัย สำเร็จแล้วส่วนใหญ่ก็ไม่
ทราบว่าจะไปอยู่เสียที่ไหน ฉะนั้น

ทางแก้ในเรื่องปัญหาเหล่านี้ ควร
ให้การศึกษาให้ถูกต้อง ปัจจุบัน
การศึกษาในเมืองไทย ไม่ถูกวิธี
และดูจะพุ่มเฟิยเฟิ่นไป งาน
วิจัยเองก็ควรหาทางให้รัฐบาล
เข้าใจและรู้เรื่อง เป็นหน้าที่โดย
ตรงของสภาวิจัยฯ เพื่อรัฐบาล
จะได้ ส่งเสริม ช่วยให้ คนทำงาน
วิจัยมีกำลังใจในการทำงาน นัก
วิจัยควรทุ่มเวลาให้งานวิจัยอย่าง
เดียว ไม่ใช่ไปทำงาน อย่างอื่น
เช่น งานธุรการ ฯลฯ อีกประ-
เด็นหนึ่งซึ่งต้องแก้คือในปัจจุบัน
ให้ ความ สำคัญ ของ งาน ธุรการ
มากกว่างานวิชาการ ทำให้มีคน
หันไปทำงานธุรการมาก ควร
พิจารณางานวิชาการ งานวิจัย
ให้ได้รับ เงินเดือน และ ค่าตอบแทน
พอควรบ้าง จะเห็นได้ว่า
คนเข้ารับราชการนั้น นอกจากจะ
มุ่งความก้าวหน้าแล้ว ยังมุ่งหวัง
ที่จะทำงานที่ตัวถนัดและรักเป็น
ที่สุด

งานวิจัยในเมืองไทย ควร
จะเน้นหนักไปทางด้าน วิจัย
ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พืช
สัตว์ ซึ่งเรามีอยู่มากมาย วิจัย

นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม่ควรจะวิจัยให้ผิดแผกพิสดารตามแบบฝรั่งไป เห็นว่าแนวโน้มการวิจัยของเราในปัจจุบันจะดีขึ้น มีคนทำการวิจัยมากขึ้น แต่ที่ทำแล้วไม่เป็นหลักแหล่ง ก็เพราะเราทำได้สักนิดก็ชอบโอ้อวด ไม่ทำติดต่อกันไป ถ้าแก่ที่จุดนี้แล้วผลงานที่ออกมา ก็จะออกมาสม่ำเสมอ นำไปใช้ประโยชน์ได้ มีคนยอมรับ เรื่องผลงานวิจัยก็เช่นกัน ควรจะมีผู้ตัดสินเป็นคนไทย ตัดสินอย่างเที่ยงธรรม พิจารณาว่าดีหรือไม่ดี ใช้ได้หรือไม่อย่างไร เอาผลงานมาแสดงกัน คนตัดสินและผู้ใหญ่ ควรจะมีเหตุผลยอมรับซึ่งกันและกัน เมื่อผลงานถูกยอมรับแล้ว ผู้วิจัยก็ไม่ควรนำผลงานนั้นไปเป็นสมบัติส่วนตัว ควรให้เป็นสมบัติของส่วนรวมและใช้เผยแพร่ประโยชน์ต่อไป

สำหรับนักวิจัย และผู้นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์นั้น ควรจะมีการเข้าใจและยอมรับระหว่างกัน ทั้งสองฝ่ายจำเป็น ต้องมีเทคนิคที่จะสร้างความสัมพันธ์

ระหว่างกัน ในเมืองไทยมีแต่คนเก่ง ไม่มีใครยอมรับว่าตนไม่เก่ง ซึ่งทำให้บางที่ไม่ลงรอยกัน ทะเลาะกัน งานก็พังเท่านั้นเอง การวิจัยในปัจจุบันจึงควรค่อย ๆ ปลอຍผลงานออกมา แล้วให้เป็นที่ยอมรับกันเองทั้ง ๒ ฝ่าย นักวิจัยก็ได้เห็นผลงานด้วยตนเอง วิธีนี้อาจจะช้าไปบ้าง แต่คิดว่าเป็นวิธีที่ได้ผลดี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นประโยชน์ในราชการและประเทศชาติได้

ที่เห็น ๆ กันใน ปัจจุบันว่า นักวิจัยไทยมักจะไปทำงานกับฝรั่ง นั้น ก็เป็นเพราะว่าฝรั่งให้เงินดี

ค่าตอบแทนสูง ให้ความสะดวกสบายในการทำงาน นอกจากนั้น การทำงานก็สามารถทำได้เต็มที่ ไม่ต้องมาห่วงพะวงกับเรื่องเล็กน้อย ๆ เหมือนทำในเมืองไทย

อย่างไรก็ตาม การทำงานวิจัยนั้นควรจะทำกันจริง ได้ผลงานออกมาเพื่อจะช่วยให้งานคล่องตัว มีประสิทธิภาพ คนทำวิจัยก็ควรรู้จักงาน รู้จักหน้าที่ ทำงานของตนไป รัฐบาลควรจะยอมรับ และให้ความสนใจการวิจัยมากขึ้น จะทำให้งานที่มีปัญหาหรือยากก็ จะง่ายเข้านั่นเอง

**แรงคลาใจเป็นสั่่งสำคัญในการทำางานวิจัย นักวิจัย
เองควรกล้าเสั่่งต่อคำาวิพากษ์วิจารณ์ หรือการถูก
โจมตีในผลงานวิจัย เพื่อผลงานที่ออกมาจะได้
ถูกต้องและใช้ประโยชน์ได้มาก**

ดร. เพ็ญศักดิ์ จักขุจินดา โสวิทย์
ที่ปรึกษาและอาจารย์พิเศษ
คณะโบราณคดี
มหาวิทยาลัยศิลปากร

ก่อนอื่นขอพูดถึงการสัมมนา เรื่อง เรือโบราณ ที่ลุ่มในอ่าวไทย ซึ่งทางคณะโบราณคดีได้จัดขึ้น เมื่อวันที่ ๑-๓ กรกฎาคม ๒๕๒๑ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งได้รับความสนใจจาก

หน่วยงานต่าง ๆ มาก ผลงานการวิจัยเรือโบราณครั้งนี้ถือว่าสำคัญ ในการค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ไทย ได้วิเคราะห์วิจัยกันอย่างละเอียด โดยเฉพาะเรือสตั๊ปป และ สังคโลกในเรือโบราณ การสัมมนาครั้งนี้ ก็เกิดจากการขัดแย้งกันระหว่าง คณะผู้วิจัย กับ หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ การสัมมนา

ได้รับความสำเร็จพอควร ทำให้ลบล้างความคิดเชื่องอในสิ่งเก่าๆ โดยเฉพาะ ใน เรื่อง เศรษฐกิจ สุขุขทัยและสังคโลก ได้ทราบรายละเอียด ต่าง ๆ ของการวิจัยดีขึ้น มีการนำเอาระเบียบวิธีการ

ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ ให้สาธารณชนได้รับรู้และแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน

การวิจัย ทางโบราณคดีนั้น ผลการสันนิษฐาน ออก มาโดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่วิเคราะห์ ข้อมูลวิทยาศาสตร์ ได้ข้อมูลนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งของว่า สอดคล้องกันหรือไม่ นอกจากนั้นก็ค้นคว้าหลักฐานจากที่อื่น ผล

การวิเคราะห์ จึง ออกมา เป็น ผลการสันนิษฐาน ซึ่งหากมีการยอมรับแล้วก็จะกลายเป็นประวัติศาสตร์ไป แต่เดิมนั้นเมืองไทยเราวิจัยได้อะไรสำคัญก็มักให้ฝรั่งนำไปวิเคราะห์ โดยเราเป็นฝ่ายค้นหาหลักฐานข้อมูล แจ้งให้ฝรั่งนำไปสันนิษฐาน ซึ่งก็กลายเป็นผลงานของฝรั่งออกมานั่นเอง ปัจจุบันนักวิจัยไทย ก็มีความสามารถกันมาก ดันตัวในการทำงานมากขึ้น การทำงานวิจัยร่วมกับฝรั่งก็มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

โดยความเห็นแล้วทางราชการไม่ให้ การสนับสนุนงานวิจัย ทำให้บั่นทอนกำลังใจของนักวิชาการ ไม่ให้อิสรภาพในการแสดงความคิดเห็น นอกจากนั้นผลงานที่ออกมา จะเป็นของกรมกอง แต่เมื่องานวิจัยนั้นไม่ดี คณะบุคคลผู้ทำการวิจัยจะถูกโจมตี แทนที่จะโจมตีกรมหรือกองนั้น

ส่วน สภาพ การทำงานนั้น ไม่ว่าจะเป็นนักวิจัยประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี หรือทางสาขาอื่น ๆ ก็ไม่แตกต่างกัน มีนักวิจัย

บางคนถือว่าเงินหรือทุนการวิจัยเป็นสิ่งสำคัญที่สุด รองมากก็คือการมีเวลานั้น เป็นเรื่องที่เขาใจผิดพลาด เพราะนักวิจัยที่แท้จริง จะต้องมีความตั้งใจในการทำงาน ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือการร่วมงานระหว่างนักวิจัย เงินและเวลา นักวิจัยต้องใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ทุ่มเทเวลาให้งานวิจัยอย่างเต็มที่

งานวิจัยทุกชิ้น ควรจะเปิดเผยให้เป็นที่ยอมรับ และจัดพิมพ์เผยแพร่ ถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรคในเรื่องการไม่ยอมรับของผู้ใหญ่ก็ตามที หรืออาจจะไม่มีเงินในการเผยแพร่ นักวิจัยก็ควรหาทางร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อผลงานที่ออกมา จะไม่ได้สูญเปล่า

การวิจัยมีทั้งวิจัยส่วนบุคคล และวิจัยเป็นกลุ่ม ในการวิจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยจะต้องระวังอย่าเอาความคิดของคนอื่นมาเป็นของเรา ยกตัวอย่างเช่นผลงานของพระยาอนุมานราชธน มีมากแต่ไม่มีหลักฐานอ้างอิง ฝรั่งเศส

นำไปวิจัย ต้องการให้คนไทยทำการวิจัยแบบกลุ่ม มีคณะทำงาน แบ่งงานกันไป ควรเปิดโอกาสให้นักวิจัยรุ่นใหม่ ทำงานกันเป็นทีม

งานวิจัยโดยเฉพาะทางประวัติศาสตร์ นั้น ควรจะมี “คณะกรรมการ ชำระ ประวัติศาสตร์” จัดสมันโดยให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ดำเนินการ มีผู้แทนจากกลุ่มต่างๆ ในแต่ละสาขาแต่ละระดับไป เพื่อจะได้พิจารณาและ ลง มติให้ได้ หลักฐาน ที่ถูกต้องที่สุด

อย่างไรก็ตามเมื่อพูดถึงการสงวนลิขสิทธิ์ใน ผลงานวิจัย นั้น ไม่ว่า จะเป็น งานวิจัย ของ ส่วนบุคคลหรือกลุ่มก็ตาม ไม่ควรจะมีการสงวนลิขสิทธิ์ เพราะจะทำให้ เป็นการปิดการค้นคว้าทางวิชาการ หากไม่มีการสงวนลิขสิทธิ์ นักวิจัยคนอื่นๆ ก็สามารถจะทำการวิจัยเพิ่มเติมได้ ถูกต้องดีขึ้นเป็นประโยชน์อย่างแน่นนอน การศึกษางานวิจัยของคนไทยนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้อง มีหลักฐานอ้างอิงตามแบบฝรั่งเสมอไป เช่น

งานวิจัยด้านโบราณคดีหรือประวัติศาสตร์ หลักฐานของเราก็มีมาก ค้นคว้าเอาเองได้ ส่วนทางด้านภาษาศาสตร์หรือพฤกษศาสตร์ เราอาจจะอ้างอิงจากหลักฐานของฝรั่ง

งานวิจัยโดยทั่วไปแพร่หลายขึ้นมาก สภาวิจัยแห่งชาติได้เสนอแนะให้ นักวิจัย ขอ ทุน ทำการวิจัยมากขึ้น มีการจัดสมันตามหน่วยงานราชการต่าง ๆ โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับการยอมรับมาก ประชาชนก็มีโอกาส ร่วม รับรู้ ถึง ผลงาน วิจัยต่าง ๆ ด้วย นับเป็นก้าวใหม่ของการส่งเสริมทางด้านวิชาการวิจัย

ถึงเวลาแล้วที่นักวิจัย ควร จะเปิดเผยผลงานวิจัยให้สาธารณชนได้รับรู้ ทำได้แล้วกลัที่จะรับการถูกวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับความจริง และโดยเฉพาะหน่วยราชการไม่ควร จะ กำหนดนโยบาย จำกัดขอบเขต อิสระภาพ ในการ แสดง ความคิด เห็น และการเผยแพร่ผลงานวิจัย

ฉะนั้น เพื่อผลงานที่ออกมา

จะใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด นักวิจัย ควร ทุ่ม กำลังกายและใจให้กับงาน ไม่ควรท้อแท้ใจ เรื่องเวลาและเงินนั้นหากทำวิจัยจริงๆ แล้วจะเป็นสิ่งที่มีความหมายน้อยมาก นักวิจัยควรกล้าเสี่ยงต่อ

คำวิจารณ์ เอาตัวเองออกมาให้ถูกโจมตี เพื่อทำให้งานได้รับ การยอมรับ กว้างขวางขึ้น และ การ วิพากษ์วิจารณ์ นั้น ควร จะทำกันในแง่สร้างสรรค์ ไม่ใช่ทำลาย

**ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรรัฐบาลจึงจะรู้ว่า
หน่วยงานใดทำอะไร ได้ผลมากน้อยเพียงใด
มีกลไกในการ ปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายเดียวกัน
หรือประสานงานกันหรือไม่**

คุณประพันธ์ บุญกลิ่นขจร
ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเกษตร
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย

ในฐานะที่รับผิดชอบงานฝ่ายวิจัยเกษตรของสถาบันฯ จึงได้ กำหนด ลักษณะ งานวิจัยให้เน้นหนักไปทาง ด้านเกษตรอุตสาหกรรม คือการพัฒนาผลผลิตการเกษตรให้สามารถนำไปใช้ในกิจการอุตสาหกรรม งานวิจัยจึงเป็นไปใน ลักษณะผสมผสานกันหลายๆ ฝ่าย งานที่ทำวิจัยมีหลายโครงการ ส่วนใหญ่เป็นพืช เช่น ถั่ว เห็ดบางชนิด พืชน้ำมันหอมระเหย พืชสมุนไพร และพืช ที่นำมาจาก ต่าง ประเทศ มาวิจัยใช้ให้เป็นประโยชน์ รวมถึงตลอดถึงการปรับปรุงเทคนิคในการเพาะชำ สำหรับปลูกป่าและปลูกลงไม้ในเมือง สถาบันฯ มีงานวิจัยหลายฝ่าย เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำการวิจัยแล้ว ก็จะมอบงานวิจัยให้ฝ่ายพัฒนาโครงการ นำไป ขยายโครงการให้ เป็นขั้น Pilot scale เพื่อศึกษาความเหมาะสมในชั้นโรงงานว่าคุ้มทุนหรือไม่ งานวิจัยบางอย่างที่ผลิตออกมาหากเห็นว่าเอกชนสามารถจะทำ ได้ก็ มอบ ให้ เอกชน ทำไป โดย เอกชน จะมา ติดต่อ ขอซื้อ

เทคโนโลยีบางอย่างโดยทางเรา
จะเรียกค่าตอบแทนบ้างเล็กน้อย
ปัจจุบันนี้มีเอกชนมาติดต่องาน
กับสถาบัน ฯ มากสถาบัน ฯ ก็ได้
ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ไป จน
กว่าเอกชนจะสามารถดำเนินการ
ได้เอง นอกจากนี้ ก็ได้ร่วมมือ
กับหน่วยงานวิจัยอื่น ๆ โดยนัก
วิจัยได้ร่วมมือประสานงานกัน
ในโครงการที่เกี่ยวข้องกัน เช่น
โครงการบรรจุหีบห่อผลิตภัณฑ์
เกษตรต่าง ๆ เช่น พวกผัก ผลไม้
ได้ร่วมมือกับการบินไทย สมาคม
บรรจุหีบห่อ และกระทรวง
อุตสาหกรรม ในการที่จะออก
แบบภาชนะ หีบห่อที่ บรรจุผลไม้
เพื่อให้ได้แบบที่ดีที่สุด ช่วยลดค่า
ใช้จ่าย และสะดวก แก่การขนส่ง
ไปจำหน่ายต่างประเทศ

สถาบัน ฯ ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ
พ.ศ. ๒๕๐๗ ในสมัยจอมพล
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี
ในขั้นนั้นก็มีเป้าหมายให้
เป็นหน่วยงานที่ไม่ต้องใช้ระเบียบ
วิธีการอย่างราชการ ให้เป็นนิติ
บุคคลพิเศษขององค์กรหนึ่ง มีอิสระ
และคล่องตัวในการทำงาน โดย

รัฐบาลให้เงินช่วยเหลือ แต่
ปัจจุบันอะไร ๆ ก็เปลี่ยนแปลงไป
ความคล่องตัวใน การทำงาน ลด
น้อยลง เจ้าหน้าที่ไม่มีแรงจูงใจ
ในการทำงาน บางครั้งสถาบันฯ
ก็ต้อง ประสพ กับปัญหา ด้านงบประมาณ
ซึ่งได้รับน้อย เพราะ
ฝ่ายที่ กำหนด งบประมาณยังไม่
เข้าใจ ถึงความ จำเป็น และความ
แตกต่างของการวิจัยขั้นพื้นฐาน
กับการ วิจัย ประยุกต์ ได้ ถ่วงแท้
นอกจากนั้นก็มีปัญหาในเรื่องเงิน
เดือน ซึ่งไม่ได้มีการปรับปรุง
อัตราเงินเดือนมานาน ทำให้
เจ้าหน้าที่และลูกจ้าง โดยเฉพาะ
นักวิจัยต้องลาออกไปทำงานที่อื่น
หรือหางานพิเศษทำ ควรจะให้
เงินเดือนค่าตอบแทนและสวัสดิการ
ในระดับพอเลี้ยงชีพได้ ไม่
ต้องออกไปทำงานล่วงเวลา จะ
ได้อุทิศเวลา ให้แก่การ ทำงานได้
มากที่สุด สถาบัน ฯ เองก็มีการ
เปลี่ยนแปลง องค์กร ภายในอยู่
เสมอ เพื่อให้ทัน กับรูปแบบสมัย
ใหม่ที่คล่องตัวขึ้น

*ปัญหาอุปสรรคที่สถาบันฯ
ประสบ อยู่ใน เรื่อง การ ไม่ได้*

*รับความ สนใจ และ สนับสนุน
จากรัฐบาลเท่าที่ควรนั้น ขอ
ยืนยันว่าเป็นเรื่องจริง แต่ใน
เวลาเดียวกัน หน่วยงานวิจัย
อื่น ๆ ของรัฐบาลก็พูดในทำ
นองเดียวกันนี้เสมอ ดังนั้น
รัฐบาลควรจะหามาตรการใน
การ กลั่น กรอง แล้ว ตัดสินใจ
ให้ความสำคัญแก่งานวิจัย บาง
โครงการที่สำคัญเร่งด่วน เป็น
ประโยชน์ แก่ ประเทศชาติ
ส่วนโครงการอื่น ๆ ก็ให้ดำเนิน
ไปตามปกติ วิธีนี้จะช่วยให้หน่วย
งาน ที่ ผ่าน การ กลั่น กรอง แล้ว
นั้น ๆ ปฏิบัติงาน วิจัย ได้ผลดียิ่ง
ขึ้นและทันการณ์ เห็นว่าควรมี
กลุ่ม บุคคล หรือ หน่วยงาน ช่วย
รัฐบาล วิเคราะห์ งาน วิจัย ของ
หน่วยงานวิจัย และสถาบันต่าง ๆ
เคยมีมติ ค.ร.ม. ให้หน่วยราชการ
ที่ทำการวิจัยและได้ข้อมูลขึ้นห้อง
ปฏิบัติการ ได้ ผลดี จน สามารถ
Scale up ได้ถึงขั้น Pilot ให้
มอบงานให้สถาบัน ฯ ทำในขั้น
พัฒนาโครงการ และถ้าหาก
หน่วยงานใดไม่อยู่ในฐานะ ที่จะ
ทำงาน วิจัยได้ ก็อาจ จะ มอบ ให้*

สถาบัน ฯ วิจัยให้ก็ได้เท่าที่สถาบัน ฯ จะมีกำลังเจ้าหน้าที่ และรัฐบาลได้มีมตินี้มา ๕-๖ เดือนแล้ว ก็ยังไม่มีอะไรเคลื่อนไหว สถาบัน ฯ เองไม่มีอำนาจในการสั่งงาน บางหน่วยงานไม่สามารถทำได้ถึงขั้นประยุกต์ แต่ไม่ส่งงานมาเราก็ไม่รู้จะทำอย่างไร น่าเสียดายผลงานวิจัยที่เก็บไว้ในลิ้นชักเหล่านั้นมาก เสียเงินประเทศชาติไปไม่รู้วาทะไรต่อเท่าไร

งานวิจัยของเมืองไทยมักจะปล่อยให้งานรวมอยู่ที่จุดหนึ่งตามหลักแล้วงานวิจัยบางอย่างควร จะ กระจาย ออกไป หลายหน่วยงาน แม้งานจะซ้ำซ้อนกันบ้างก็ต้องกระจายเพื่อความรวดเร็วและละเอียดถี่ถ้วน การทำงานวิจัยพร้อมกันหลาย ๆ หน่วยงานนั้น ถ้าหากมี net work ที่ดี จะประหยัดทั้งเวลาและเงิน และเสี่ยงต่อความล้มเหลวน้อยที่สุดด้วย แต่ทั้งนี้ต้องมีเป้าหมายร่วมกัน และมีการติดตามผล ปัญหาสำคัญ อยู่ที่ว่า ทำอย่างไร รัฐบาลจึงจะรู้ว่า หน่วยงานใด ทำ อะไร ได้ผลงานออกมามากน้อยเพียงใด

มีกลไก การ ปฏิบัติงาน ไป สู่ เป้าหมายเดียวกัน หรือประสานงานกันหรือไม่ เคยมีคนคิดกันว่าน่าจะให้รัฐบาลจัดตั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรืออะไรในทำนองนี้

ปัญหา เรื่อง คน กลาง กับ เกษตรกรนั้น รัฐบาลควรกำหนดยุทธวิธีใหม่โดยการนำความรู้ขึ้นปฏิบัติการจริง ๆ ไปให้แก่ชาวไร่ชาวนา ควรหาทางให้เกษตรกรมีสิ่งดึงดูดใจและมีกำลังใจ หาอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ เช่นระบบการชลประทาน การกำจัดศัตรูพืชให้ สมบูรณ์ ถึงระดับหมู่บ้านจริง ๆ เสียที ส่วนพ่อค้าคนกลางนั้นรัฐบาลควรจัดขึ้นให้แตกควรดำเนินงานถึงขั้นรายละเอียดเป็นจุด ๆ ไป ยกตัวอย่างหมู่บ้านหนึ่งปลูก ข้าว ข้าวโพด หรือแตงโม อาจจะต้องการด้านชลประทาน การปฏิรูปที่ดิน ส่วนอีกหมู่บ้านหนึ่งต้องการเลี้ยงสัตว์และปลูกผัก ต้องการพันธุ์สัตว์, การผสมเทียม เมล็ดพันธุ์ผัก ถนนหนทาง และตลาดที่ยุติธรรม รัฐบาลควรทุ่มเทงานด้านนั้น ๆ

ให้ทันที เพราะรัฐบาลก็มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว ซึ่งรัฐบาลก็ไม่จำเป็นต้องลงทุนเสียค่าใช้จ่ายมากนัก เพราะบางประเภทกร สามารถ กู้ยืม เงิน มาดำเนินการกันได้ แต่รัฐบาลต้องเป็นพี่เลี้ยงให้ตลอด แล้วชาวไร่ชาวนา ก็จะ สามารถ จัดทะเบียน จัดตั้งสหกรณ์ ร่วมกัน ในหมู่บ้าน ผลผลิตที่ออกมาก็ไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ทำให้ชาวไร่ชาวนาได้ผลกำไรพอควรแก่การเลี้ยงชีพนี้แหละคือการพัฒนาประเทศในระดับผิวดินจริง ๆ และด้วยวิธีนี้แหละเราถึงจะไปรอด ย้อนกลับมาเรื่องงานวิจัย ขอย้ำว่าการทำงานวิจัยนั้นไม่ควรสร้างอาณาจักร สำหรับ พรรค พวก ของตนเอง เพราะ จะทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ ไม่ควรคิดว่า หน่วยงาน ของ ตน มีความสำคัญ และมีอำนาจแต่เพียงผู้เดียว เรื่องนี้เป็นเรื่องที่แก้ไขยากเพราะยังติดอยู่กับทัศนคติและค่านิยมผิด ๆ แต่ทุกคนควรจะยอมรับสภาพความเป็นจริงกันเสียที

งานวิจัยในเมืองไทยนั้น มักจะผลัดกันเขียน
เวียนกันอ่าน วานกันชม เหมือนกับการเล่น
เกมส์ ซึ่งผลงานที่ออกมาไม่ดีนัก หน่วยงานเอา
ไปใช้แก้ปัญหาไม่ได้ ต้องทำกันใหม่อีก เป็น
การเสียทรัพยากรของชาติไปโดยเปล่าประโยชน์

ดร. ลิขิต อีรเวคิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เมื่อพูดถึงเรื่องการวิจัย ก็
จำเป็นที่จะต้องกล่าวถึง บทบาท
ของนักวิจัยก่อน ผลงานจะดี
หรือไม่ดีนั้น ขึ้นอยู่กับนักวิจัย
หรือผู้วิจัยนั่นเอง นักวิจัยที่แท้
ควรจะมีความรู้สึกผูกพัน หรือ

เสียสละ ต่องานวิจัย กล่าวคือ
นักวิจัยจะต้องมีสำจจธรรมในการ
ทำวิจัย ไม่ใช่ขายตัว เปลี่ยนไป
เปลี่ยนมา และไปเอาใจ นักการ-
เมือง หรือ หน่วยงานใดหน่วย
งานหนึ่ง มันเป็นปัญหาในเมือง

ไทยที่เมื่อจะต้องการจะวิจัย อะไร
ก็มัก จะสร้าง ข้อมูล ขึ้น มา สนับสนุน
โดยไม่มองความจริง นับ
เป็นจุดอันตรายอย่างยิ่ง คนที่
เก่งในการทำวิจัยก็มีไม่กี่คน แต่
รับงาน ที่ ละ หลาย ๆ โครงการ
งานวิจัยจึงออกมาไม่ดี และมัก
จะออกมาไม่ทันกับความต้องการ
ในการแก้ปัญหา บางครั้งจำเป็นต้อง
ต้องใช้การวิจัยวางแผนระยะยาว

ปัจจุบัน จะพบว่าแผน หรือ
โครงการไม่ประสานกัน มักจะ
ทำซ้ำซ้อนกัน ส่วนเรื่องงบประมาณและกำลังคนนั้น งาน
วิจัยบางอย่างต้องการเงินมาก แต่
ได้เงินน้อยก็ทำไม่ได้เป็นปัญหา
คนที่มีความสามารถ ก็มีน้อยไม่
เพียงพอ งานวิจัยจึงไม่ได้ผลดี
เท่าที่ควร หน่วยงานต่าง ๆ
ก็มองเห็นว่าพวกนักวิชาการวิจัย
นี้แก้วิชาการ วิจัยออกมามีแต่
ตัวเลข ตัวแปร หรือสมการที่ยุ่ง
ยากเยอะแยะ ตูไม่รู้เรื่อง และ
ภาษาที่ใช้ก็เป็นวิชาการเกินไป
ไม่เข้าใจ น่าจะปรับให้ใช้ได้กับ
สภาพของหน่วยงานต่าง ๆ

ลักษณะงานวิจัยที่ทำกันใน
ปัจจุบัน อยู่ในสภาพกำกวมกัน

ระหว่างวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) กับวิจัยประยุกต์ (Applied Research) ขอบิบายเกี่ยวกับประเภทของการวิจัย วิจัยพื้นฐานเป็นการวิจัยขั้นทั่ว ๆ ไป ไม่คิดวางนโยบายนัก เพียงแต่รู้เพื่อรู้ เพื่อสร้างทฤษฎีหรือสมมติฐานเท่านั้น เช่น อยากจะรู้ว่าทำไมคนชนบทจึงอพยพเข้ามาอยู่ในกรุงมาก ก็ทำเพื่อรู้เท่านั้น ย้ายเข้ามาเพื่อเหตุผลอะไร วิจัยคลุมไป แล้วมีทฤษฎีออกมา ๕-๖ ข้อ ไม่ได้แก้ปัญหาถึงสาเหตุ ไม่ได้ทำเฉพาะเรื่องหรือแก้ปัญหาที่จุดใดจุดหนึ่ง นักวิจัยส่วนใหญ่มักจะทำกันแบบนี้ การทำวิจัยของเรามักจะผลัดกันเขียนเวียนกันอ่าน วานกันชม เหมือนกับการเล่นเกมส์ ผลสุดท้ายหน่วยงานก็แก้ปัญหาไม่ได้ ต้องทำกันใหม่อีก ต่างคนต่างทำเป็นผลให้ทรัพยากร ของชาติเสียไป ส่วนการวิจัยประยุกต์นั้น เป็นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาได้ถูกต้อง เช่น จะสร้างบ้านสักหลังก็จะต้องดูว่า อยู่กันกี่คน ผู้หญิงผู้ชายมีเท่าไร จะวางแผนกันอย่างไร

แล้วจะสร้างที่ห้องนอน เพื่อให้เหมาะสมกับจำนวนคน สำหรับบ้านเรา การวิจัยทั้งสองอย่างดูจะแยกกันยาก

การวิจัยที่ทำอยู่ส่วนมากมักจะทำกันเกินไป ดูว่าเราควรจะทำวิจัยประเภทนั้นหรือไม่ งานที่น่าจะทำก็คือ การแก้ปัญหาสังคมซึ่งมีอยู่มากมาย ควรสำรวจให้แน่ชัดก่อนแล้วทำการวิจัยแก้ปัญหา เช่น ปัญหากรรมการเป็นต้น ควร รวมกลุ่มกันทำ คำนึงถึงผลประโยชน์ ส่วนรวม ประสานงานกัน นักวิจัยเราที่ทำกัน จริง ๆ นั้น มีไม่เท่าไหร่ เพราะปัญหานั้นเยอะ จะเห็นได้ว่านักวิจัยมักจะไม่ว่างจากรัฐบาล เพราะ มีเรื่องยุ่งยาก หลายประการ เช่น เงินในการวิจัยก็ได้น้อย เรื่องจุกจิกมีเยอะ ต้องมีใบเสร็จเบิกเงินกันทุกรายการ ไม่ว่างใจกัน ส่วนเงินรางวัลประจำเดือนก็ไม่มี ซึ่งอาจจะเถียงว่านักวิจัยมีเงินเดือนอยู่แล้ว แต่มันไม่พอใช้ นักวิจัยก็มีปัญหาเรื่องค่าครองชีพอยู่มาก

อีกเรื่องหนึ่งที่ สำคัญ คือ

วิจัยแล้วไม่มีผลงานออกมา ไม่ว่าจะได้รับทุนจากรัฐบาลหรือทุนจากฝรั่งก็ตาม รับเงินไปแล้ว แต่ไม่ส่งผลงาน ทั้งนี้ เกิดจากไม่มีความสามารถพอ เก็บข้อมูลเป็นแต่วิเคราะห์ไม่เป็น งบ เขียนไม่ออก และอีกประเภท รับงานมาเยอะแต่เขียนไม่ทัน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่่านักวิจัยของเรา มักจะมีหลายอาชีพ เดียวต้องไปอภิปรายที่โน้นที่นี้ เดียวต้องไปสอนพิเศษ งานรัดตัว ทำงานไม่ทัน ผลงานที่ออกมาจึงไม่ค่อยดี

นักวิจัยควร จะเป็นผู้ริเริ่มหางานที่ตนสามารถทำได้ดี มีเวลาทำโดยประสานงานกับหน่วยราชการ ควรออกไปสาะแสวงหาหน่วยงาน ที่ตน พอจะทำ การวิจัยให้เขาได้ ไม่ใช่รอให้เขาไปเชิญ เช่น จะวิจัยเรื่องสลัม ก็ต้องไปคุยปรึกษากับกรมประชาสงเคราะห์ให้ รู้ว่าเรามีข้อมูลในเรื่องนี้ หน่วยราชการเองก็ควรส่ง หนังสือ ไปยัง หน่วยงาน วิจัยต่าง ๆ ว่า สามารถ ทำ วิจัย เรื่องนั้น ๆ ได้หรือไม่ รวบรวมรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ คุณวุฒิ แล้วจัด

ทำทำเนียบ เพื่อจะขอความช่วยเหลือร่วมมือกันได้

เท่าที่เป็นอยู่ นักวิจัยมักจะผลิตผลงานที่ไม่ดีออกมา ผลงานวิจัยแต่ละชิ้น ควรผ่านการทดสอบให้ ถูกต้อง จาก หลายๆ ฝ่ายเสียก่อน เพราะหากผิดพลาดไป จะทำให้ยากแก่การแก้ไข มีนักวิชาการอันตรายอยู่มากที่ไม่ค่อยมีความรับผิดชอบ ไม่รู้เรื่องเท่าไร เชื่อถือไม่ได้ นักวิชาการวิจัยด้วยกัน ควรสอดส่องดูแลผลงานกันเอง วิพากษ์กันโดยตรงไปตรงมา ไม่ควรบิดเบือนความจริง ในโลกของนักวิชาการก็มีการแข่งขันกัน เท่าที่เป็นอยู่มากจะดีเพื่อทำลาย มิใช่ดีเพื่อก่อชอบใจดีในส่วนที่บกพร่อง ไม่มองส่วนดี ไม่ให้เกียรติกัน นักวิจัยควรหันหน้าเข้าหากัน ไม่ใช่แย่งกันเป็นผักเป็นฝ่ายเหมือนทุกวันนี้ จุดยืนทางการเมืองของนักวิจัยก็สำคัญควรแยกกันไม่ควรนำมาเกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัย

ทุกวันนี้ นักวิจัยก็เริ่มต้นตัวขึ้น พอสมควร ซึ่งเป็นก้าวใหม่ที่ดีขึ้นแล้ว นอกจากนั้นนัก

วิจัยควรปรับปรุงตัวเองเสริมสร้างความคิดและทักษะในการทำงานให้ถูกต้องและดีขึ้นอีก ควรจะมีความรู้สึกอย่างแท้จริงว่างานวิจัยของตน เป็น ส่วน หนึ่งที่ จะ แก้ ปัญหาสังคมได้ เสนอตัวเองให้เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่ตนทำได้ ออกไปสัมผัสกับความเป็นจริง ไม่ใช่ นั่งเขียนงานวิจัยอยู่แต่ภายในห้องแอร์ และไม่ใช้มองเห็น ของ ตะวันตก ดีไปหมด เช่น จะ พูด ถึง อารยธรรม หรือ ความเจริญของตะวันตก โดยยก รสนิยม หรือ ค่านิยมของตัวเองว่า เจริญ แล้ว ตามแบบ ตะวันตก ทั้งหมดมาเป็นแบบอย่าง เห็นว่า มัน จะเป็นโลกที่ไม่น่าพิสมัยนัก หากว่าเราก้าวเข้าไป นั่งใน ร้าน อาหารแล้วสั่งขนมจีนกระป๋องมา กิน ควรจะมองมองสิ่งที่ดี มีคุณค่าเป็น ประโยชน์ แก่สังคม ส่วนรวม อย่าให้เหมือนนักวิชาการบางคนในอดีตที่มองเช่นนั้น ควรปรับทุกอย่างให้เข้ากัน ไม่ขัดกับความจำเริญ ของสังคม และ ส่วน หน่วยงาน ราชการ ก็ควร สนใจงาน วิชาการเพิ่มขึ้น เพื่อนำไปประ-

ยุกต์ใช้แก้ปัญหา พยายามสร้างบรรยากาศ และ ความร่วมมือกันระหว่างนักวิจัยกับหน่วยราชการเอง สภาวิจัยแห่งชาติก็ควรจะมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการ ประสานงานระหว่างทั้ง ๒ ฝ่ายให้เป็นไปด้วยดี เพื่อประโยชน์ของชาติ

ประเด็นสุดท้าย ที่อยาก จะกล่าวถึง คือ แนวทางการพัฒนาสังคมไทย ควรจะเป็นอย่างไร เพราะขณะนี้เราไม่รู้ว่ามันเป็นอย่างไร ต้องการ สังคมแบบไหน จะเอาแบบฝรั่งหรือไทย ไม่มีใครพูดให้แน่ชัดว่าจะก้าวกันไปทางไหน วางแนวทางกันอย่างไร ซึ่งเท่าที่ ผ่าน มา ก็ เพียง แต่ แก้ ปัญหา เฉพาะ หน้า กัน เท่านั้น ไม่ได้ วาง แนว ทางใน อนาคต อย่างจริงจัง ถึงเวลาแล้วที่ควร จะ เริ่ม กัน คิด ช่วย กัน วิจัยว่า จะเป็น อย่างไร จะเป็น เกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรม หรือจะ ผสมผสานกันอย่างไร ขอฝากไว้ให้ แต่ละ หน่วยงาน ที่รับผิดชอบหันมาสนใจ ร่วมมือกันคิดวางแนวทางที่ถูกต้อง เน้นนอนกันต่อไป ๑๕

การนำหลักการวิจัย มาใช้กับงานราชการ

วีณา สีวากรณ์

บทนำ

ปัจจุบันความสำคัญด้านการศึกษา คำนว้า วิจัยได้เพิ่มพูนความสำคัญขึ้นมาก จะเห็นได้ว่าวงการธุรกิจ บริษัท หน่วยงานเอกชน มากมายได้ให้ความสนใจต่อการวิจัยมาก โดยนำหลักการวิจัยเข้ามาใช้ประกอบการดำเนินงานอย่างจริงจัง ส่วนในวงราชการนั้นยังให้ความสำคัญต่อการวิจัยไม่มากเท่าที่ควร

งานราชการ เป็นงาน ที่มี ลักษณะ ซับซ้อน และยุ่งยาก ต้องอาศัยคน เป็นปัจจัย สำคัญในการทำ งาน แต่ธรรมชาติของบุคคลเป็นปัจจัยที่มีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงได้ง่ายอยู่เสมอ และ ประกอบกับ ความต้องการ ของบุคคล เป็นเรื่อง ที่หา ขอบเขตของการยุติได้ยากที่สุด เหตุนี้ปัญหาที่ เกี่ยวกับการบริหารงานราชการจึงมีมาก เป็นปัญหาที่ น่าสนใจ และท้าทาย การศึกษาค้นคว้าวิจัย อยู่เสมอ ตามทัศนะของผู้เขียน เห็นว่าการปฏิบัติงานราชการ นั้น หากได้นำ หลักการวิจัย เข้ามาช่วย ศึกษา วิเคราะห์ปัญหา คำนว้าหาข้อมูลที่เป็น

แล้ว งานราชการคงรวดเร็ว และ มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะงานวิจัยเป็นเสมือน แนวทางอย่างดีในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ถูกต้อง

ตรงจุด เพื่อสนับสนุนทัศนะนี้ ขอยกคำพูดของ ดร. โกวิท วรพิพัฒน์ อดีต ผู้อำนวยการกองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา มากล่าวไว้ในที่นี้ว่า “การวิจัยเป็นองค์ ประกอบ สำคัญใน การ พิจารณา ดำเนินงาน ดำเนินชีวิต แต่ผู้จะดำเนินงาน ดำเนินชีวิตที่ดี คงไม่ต้องใช้ การวิจัย เป็น หลักฐาน ยืนยัน เสมอไป”

ความหมายของการวิจัย

ได้มีการให้ความหมายของการวิจัยไว้มากมาย หลายความคิดด้วยกัน ซึ่งอาจสรุปได้ว่า การวิจัย คือ “การศึกษาค้นคว้าหาความจริงด้วยระบบและวิธีอันถูกต้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ในสิ่งที่วิจัย นั้น”

ตามปกติ จะแบ่ง การ วิจัย เป็น ๒ ประเภท คือการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) กับ การวิจัยประยุกต์ (Applied Research) แต่ถ้าแบ่งตามประเภทของศาสตร์ต่าง ๆ ก็จะแบ่งเป็นการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ กับ การวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะการวิจัยประเภทหนึ่ง

ความหมาย และ ขอบเขต ของ การวิจัยทางสังคมศาสตร์

สังคม ศาสตร์ เป็นศาสตร์ ที่กว้าง ขวาง และครอบคลุมสาขาวิชาการต่าง ๆ หลายสาขา และขอบเขตของวิชาสังคมศาสตร์ก็ได้มีการแบ่งออกเป็นสาขาต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นการวิจัยทางสังคมศาสตร์จึงจำเป็นต้องศึกษา และวิจัยให้อยู่ ภายในขอบเขตของสาขาวิชาการเหล่านั้น การที่จะทำการวิจัยในสาขาใดสาขาหนึ่งทางสังคมศาสตร์นั้นก็ขึ้นอยู่กับพื้นฐาน (Background) และความสามารถของผู้วิจัยว่ามีความสนใจหรือมองเห็นปัญหาที่จะวิจัยอย่างไรบ้าง

การวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้ใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์เข้ามาทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตใจ ตลอดจนสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคมอย่างมีระบบแบบแผนและเป็นไปตามขั้นตอน (Systematic) โดยทำการศึกษาและสังเกตจากการกระทำหรือปฏิกิริยาของมนุษย์ ที่มีการเปลี่ยนแปลง และเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าสังคมนั้นจะเล็ก

หรือใหญ่ก็ตาม เช่น สังคมชาวนา กรรมการ นายทุน ข้าราชการ ฯลฯ อาจศึกษาและวิจัยว่ามีการจัดระเบียบอย่างไร มีชีวิตความเป็นอยู่ สภาพจิตใจ ความเชื่อ และมีโครงสร้างทางสังคมอย่างไรบ้าง ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาหรือปรากฏการณ์ที่กำลังท้าทายความสามารถของนักวิชาการและนักวิจัย ที่ควรจะได้ทำการศึกษา ค้นคว้า และพิสูจน์ด้วยกระบวนการของการวิจัย ดังนั้นการวิจัยทางสังคมศาสตร์จึงเป็นการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม การอยู่ร่วมกัน และความรู้สึนึกคิดของบุคคลหรือของกลุ่มคน

ประโยชน์ของการวิจัย

ในการ ปฏิบัติงาน ราชการนั้น ย่อมมี ปัญหาอุปสรรคอยู่เสมอ และบางกรณีก็จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลตัวเลขมาใช้ประกอบการตัดสินใจ ปรับปรุงงานกำหนดนโยบาย ตลอดจนวางแผนงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายบ้าง งานวิจัยจึงมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานราชการ สรุปได้ดังนี้

๑. ช่วยให้การกำหนดนโยบาย และการวางแผนดำเนินไปอย่างถูกต้องตรงเป้าหมายรวดเร็ว และประหยัด เพราะการกำหนดนโยบายจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยข้อมูล ตัวเลขมาเป็น เครื่องมือ ประกอบ ในการ วินิจฉัย ตัดสินใจ เพื่อให้งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๒. ช่วยแก้ ปัญหา ต่าง ๆ ได้ อย่าง ถูกต้อง และ ยุติธรรม ในหน่วยงานย่อมมีปัญหามากมายหลายประการ เป็นต้นว่า ระบบงานไม่ดี การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ ขวัญของคนปฏิบัติงานเสื่อมลง ก็จำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบว่า มีอะไรบ้างที่เป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาเหล่านั้นเพื่อจะได้หาทางแก้ปัญหานั้นได้ถูกต้อง สามารถแก้ไขได้ ถูกจุดดีกว่าที่จะแก้โดยคาดคิดอย่างโน้นอย่างนี้ คือควรใช้เหตุผลมากกว่าสามัญสำนึก

เพื่อให้ เข้าใจ ดีขึ้น จะขอยก ตัวอย่าง ผลงานวิจัยเรื่อง “โครงการอาสาพัฒนาปลูกป่าของรัฐบาล” ซึ่งเป็นผลงานของผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตร “นักวิจัยทางสังคมศาสตร์” รุ่นที่ ๑๓ โดยศูนย์ศึกษาและฝึกอบรมการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เป็นที่ปรึกษาโครงการ มาอธิบายเพิ่มเติมดังนี้

การวิจัยเรื่องโครงการอาสาพัฒนาปลูกป่านี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่กระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของโครงการในภาคเหนือ พ.ศ. ๒๕๒๐ คือเป็นการรวบรวม ข้อมูลอันเป็น ประโยชน์ ต่อรัฐบาลในการดำเนินงานโครงการอาสาพัฒนาปลูกป่าให้บรรลุตามความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยคณะผู้วิจัยมุ่งหวังที่จะศึกษา วิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ ผลการวิจัยสรุปได้กว้าง ๆ ว่า ความร่วมมือของประชาชนใน

โครงการอาสาพัฒนาปลูกป่าของรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับระดับความเข้าใจในด้านคุณประโยชน์ของการอนุรักษ์ป่าไม้และภัยของการทำลายป่า ความร่วมมือของประชาชนในโครงการ อาสาพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และประสิทธิภาพของรัฐบาลในการประชาสัมพันธ์ โครงการ ฯ (รายละเอียดศึกษาได้จากรายงานผลการวิจัยเรื่อง โครงการอาสาพัฒนาปลูกป่าของรัฐบาล ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่กระทบต่อผลสัมฤทธิ์ของโครงการในภาคเหนือ พ.ศ. ๒๕๒๐ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ)

ผลการวิจัย ให้ประโยชน์ แก่ รัฐบาล ในฐานะเจ้าของโครงการ ฯ คือ

๑. เป็นประโยชน์ แก่รัฐบาลในการยึดถือเป็นแนวทางในการ แก้ไขปรับปรุง การ ดำเนินงานตามโครงการ อาสาพัฒนาปลูกป่าเท่าที่ผ่านมา ในปี ๒๕๒๐ ให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานปลูกป่าในครั้งต่อไปสามารถบรรลุตามเป้าหมายหรือใกล้เคียงกับเป้าหมายมากที่สุดเท่าที่รัฐบาลได้กำหนดไว้

๒. ตามข้อมูลที่ได้ จากการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะให้รัฐบาลได้พิจารณาว่า โครงการอาสาพัฒนาปลูกป่าในฤดูฝนโครงการที่ดี ประชาชนให้ความร่วมมือค่อนข้างสูง ควรที่จะได้กระทำต่อเนื่องกันไปทุกปี หากเป็นไปได้

๓. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การดำเนินตามโครงการ ฯ นี้จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายมากที่สุดได้ รัฐบาลต้องพร้อมในด้าน

- ๑) อุปกรณ์อำนวยความสะดวก
- ๒) กล้าไม้
- ๓) ควร เผยแพร่ ความรู้ ความ เข้าใจ ทางด้านวิชาการป่าไม้และ
- ๔) การประสานงานและการ ประชาสัมพันธ์

จากตัวอย่างที่ยกมานี้ คงจะพอทำให้เข้าใจได้ว่า การวิจัยนั้นมีประโยชน์อย่างไร เพียงใด และเป็นการสมควร อย่างยิ่งที่จะนำ หลักการ วิจัยมา ใช้ประกอบการปฏิบัติงานราชการเฉพาะบางกรณี

ขั้นตอนที่สำคัญของการวิจัย

ขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ในการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

๑. ขั้น เลือก หัว ข้อ ที่จะ ทำ การ วิ จัย (Selecting a topic) เมื่อนักวิจัยมีมูลเหตุจูงใจ หรือมีความสนใจอยากจะทำวิจัย ก็จำเป็นที่จะต้อง คัดเลือกหัวข้อเรื่องที่จะทำการวิจัยเสียก่อน ต้อง เป็นหัวข้อที่ไม่กว้างหรือแคบเกินไป และเป็น หัวข้อที่มี ประ โยชน์ และ อยู่ใน ความ สามารถ ของ ผู้ วิจัยที่จะดำเนินการได้ การเลือกหัวข้อการวิจัยอาจ เกิดจากความอยากรู้ ความสงสัย ความนึกคิด

ปรากฏการณ์ การค้นคว้า การฟัง การอ่าน การ สนทนา หรือการสังเกตในสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป เป็นต้น

๒. ขั้นกำหนดประเด็นหรือการกำหนด ปัญหาในการวิจัย (Formulating the research problem) เมื่อเลือกหัวข้อเรื่องที่จะวิจัยได้แล้วนัก วิจัยก็ต้องกำหนดประเด็น ของปัญหาหรือกำหนด ปัญหาที่จะวิจัยว่าได้แก่ปัญหาอะไรบ้าง ทั้งปัญหา ใหญ่และปัญหาปลีกย่อย ตามปกติผู้วิจัยมักจะนึก เอาไว้ในใจว่าปัญหาที่ตน สนใจนั้นได้แก่อะไรบ้าง มีขอบข่ายของปัญหากว้างขวางหรือเฉพาะเรื่องอย่าง ไรอยู่แล้ว การเลือกและกำหนดปัญหานี้ นักวิจัย จะต้องมีความรู้ ทางทฤษฎี หรือแนวความคิด ในการ วิจัยมาบ้างแล้ว เพราะทฤษฎีนี้เองจะมีส่วนช่วย ให้นักวิจัยสามารถมองเห็นปัญหาและกำหนดปัญหา ในการวิจัยได้ ซึ่งขั้นนี้นับว่ามีความสำคัญที่สุด ในกระบวนการของการวิจัย

๓. การ ตั้ง สมมติฐาน (Formulating Hypothesis) ขั้นนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กับการขั้นที่แล้ว และมีความสำคัญมากอีกขั้นหนึ่งใน กระบวนการวิจัย เพราะสมมติฐานจะบอกทิศทาง ของการวิจัยว่าจะเป็นไปในทิศทางใด ช่วยให้ผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลได้ตรงเป้าหมายและสะดวกยิ่งขึ้น รวมทั้งจะช่วยให้รู้ว่า จะ ใช้เกณฑ์อะไร ในการเลือก ตัวอย่าง สมมติฐานมักจะเกิดจากความรู้ อุดมการณ์

ความสนใจ และประสบการณ์ของผู้ตั้งเอง และสมมติฐานที่ตั้งขึ้น นั้นอาจเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ ทั้งนี้เพราะ “สมมติฐานก็คือ ความเชื่อหรือความประทับใจของเราเกี่ยวกับเรื่อง ๆ หนึ่ง การตั้งสมมติฐานเป็นการตอบล่วงหน้าเกี่ยวกับความเชื่อของเราว่าสิ่งนั้นๆ ควรมีลักษณะอย่างไร” อย่างไรก็ตาม วิจัยบางเรื่องอาจจะไม่ ตั้งสมมติฐานไว้ก็ได้ หรือบางครั้งเมื่อทำไปแล้วจึงไปพบสมมติฐานภายหลัง

๔. การออกแบบวิจัย (Research Design, Proposal) เป็นขั้นการวางแผนขั้นต้นว่าผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยอย่างไร มีขั้นตอนอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไรบ้างในการวิจัย จะเก็บข้อมูลในลักษณะไหน รวมทั้งวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวนบุคลากร ระยะเวลา และงบประมาณในการวิจัย จะต้องกล่าวไว้ชัดเจนใน Research Design การออกแบบวิจัยก็เหมือนกับการออกแบบบ้านว่าจะสร้างบ้านชนิดไหน เป็นบ้านไม้หรือบ้านตึกมีกี่ชั้น กี่ห้องนอน ใช้อะไรมุงหลังคา ฯลฯ รวมทั้งจะต้องคำนวณว่าต้องใช้วัสดุแต่ละชนิดมากน้อยเท่าไร จำนวนวันในการก่อสร้าง ช่าง และงบประมาณในการก่อสร้างบ้าน เป็นต้น ข้อนี้ฉันใด การออกแบบวิจัยก็มีลักษณะเหมือนกันนั่น

๕. ขั้นรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ในการวิจัยจะใช้การรวบรวมข้อมูลวิธีใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับ

กับแบบของการวิจัยว่าได้กำหนดวิธีการในการรวบรวมข้อมูลอย่างไรบ้าง เพราะการวิจัยมีหลายแบบ แต่ละแบบมีวิธีการรวบรวมข้อมูลไม่เหมือนกัน เทคนิค การ รวบรวม ข้อมูล ใน การ วิจัย ทาง สังคม ศาสตร์ที่นิยมใช้กันได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ ฯลฯ

๖. ขั้นการวิเคราะห์ ข้อมูล และ แปลความหมาย (Data Analysis & Interpretation) เมื่อได้ข้อมูลมา ครบตาม ที่ต้องการแล้ว ก็นำ ข้อมูลเหล่านั้นมาดำเนินการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ เริ่มด้วยการบรรณาธิกรณ การจัดหมวดหมู่ การลงรหัส การจัดทำตารางหาเปอร์เซ็นต์ หาดัvkกลางเลขคณิต ฯลฯ ซึ่งใช้ความรู้ทางวิชาสถิติเข้ามาใช้ในการวิจัยนั่นเอง การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องจักรกล (Machine Tabulation) ซึ่งวิธีหลังนี้นิยมใช้เมื่อตัวอย่างที่เลือกมาศึกษานั้นปีจำนวนมากกว่า ๕๐๐ ขึ้นไป

๗. ขั้นเสนอรายงานผลการวิจัย (Research Report) เมื่อได้ดำเนินการตามขั้นตอนโดยลำดับแล้วก็ถึงขั้นสุดท้ายซึ่งนับว่ามีความสำคัญมากที่สุด เพราะถ้านักวิจัยได้เสียแรงงาน เสียเวลาและเงินไปมากแล้ว แต่ไม่มีผลงานวิจัยออกมาการวิจัยนั้นก็หมดความหมาย การเสนอรายงานการวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องเขียนไปตามข้อมูลที่ได้ ไม่มีอคติหรือ

เพิ่มเติมความรู้สึก และ ความคิดเห็น ของ ตน ลง ไป อย่างเด็ดขาด แต่เขียนเพื่ออธิบายให้สัมพันธ์กับ ข้อสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ พร้อมทั้งสรุปผลการวิจัยว่า ได้ข้อค้นพบอะไรบ้าง (Findings) และอาจกล่าวถึง ข้อเสนอแนะที่ได้มาจากการวิจัยว่าจะเป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวมเอาไว้ด้วย

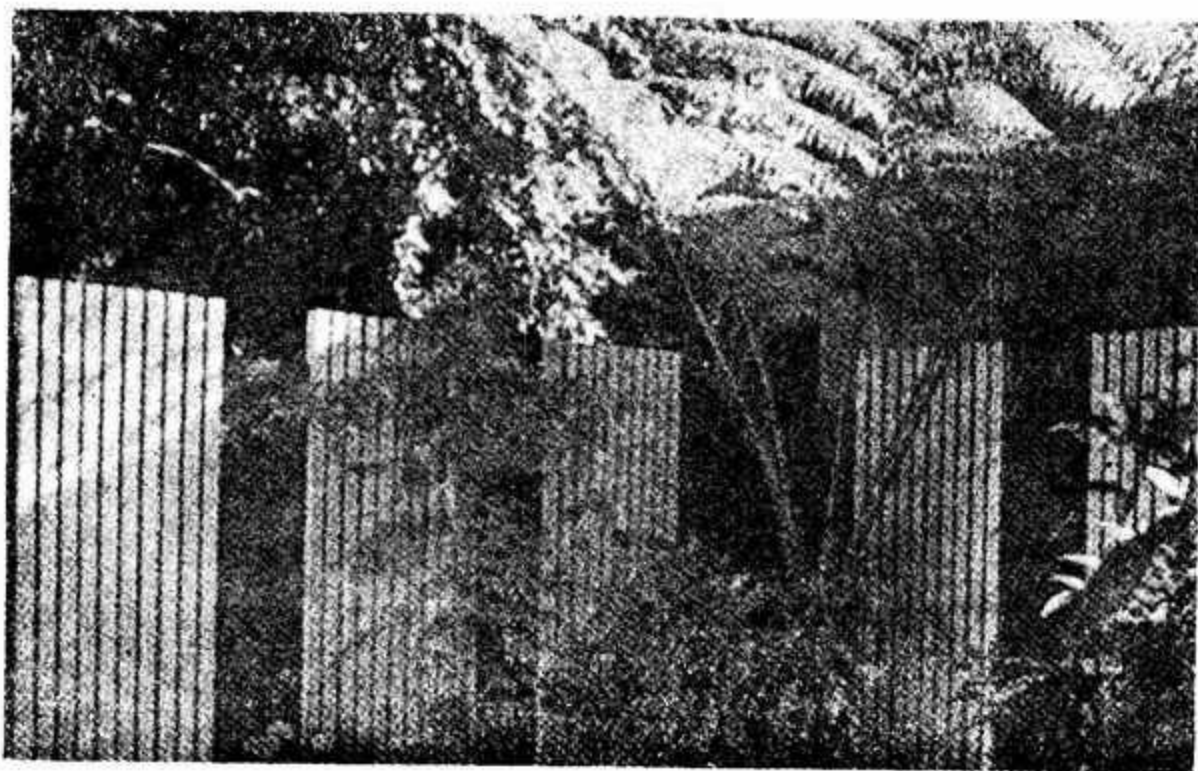
ความเห็นและข้อเสนอแนะ

มีหลายคน คิดว่า การทำวิจัยจะ ต้องทำเป็น โครงการใหญ่ คือต้องใช้เวลา เงินทุน บุคลากร และ จำนวนตัวอย่างเป็นจำนวนมาก ผลงานวิจัยก็จะต้อง มีความยาวหลายหน้า แต่ความจริงแล้วการวิจัยอาจ ทำได้ในเรื่องเล็กๆ น้อย ๆ ที่ใช้ประกอบการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหา ซึ่งอาจใช้เวลาสั้น ๆ ทำการวิจัย และผลงานวิจัยยาวมีความยาวไม่มากก็ได้ โดยเฉพาะ งาน ราชการ ควรนำ หลักการ วิจัย มา ประยุกต์ ใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานให้มากขึ้น เพราะงานราชการ ใน ปัจจุบัน มีความ ซับซ้อนมาก ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ข้อมูลต่าง ๆ ในการตัดสินใจ ระบบการหาข้อมูลพื้นฐานที่เชื่อถือได้เพื่อประกอบการตัดสินใจ (Information System) จึงเป็นสิ่ง สำคัญยิ่ง เพราะข้อมูลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ นักวิชาการ นักวิจัยหรือผู้ปฏิบัติงานโดยตรงได้ ให้แก่นักบริหารนั้น ย่อมมีความสำคัญยิ่งต่อการ กำหนดนโยบาย

สรุป

หลายท่านคงตระหนักถึงความสำคัญของการ วิจัยเป็นอย่างดี เพราะอาจเคยเห็นประโยชน์จากการ นำผลการ วิจัยไปใช้ ประกอบการตัดสินใจที่จะ ดำเนินการหรือดเว้นไม่ดำเนินการเรื่องสำคัญๆ ใน ระดับต่าง ๆ มาบ้างแล้ว และในยุคที่ประเทศของ เรากำลังอยู่ในระยะพัฒนา ผู้คนเริ่มต้นตัวในการ นำ ความรู้ ทางวิชาการ มา ประยุกต์ใช้ เพื่อ กำหนด นโยบายวางแผน และแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างที่เป็น อยู่ในปัจจุบันนี้ คงไม่มีผู้ใดปฏิเสธความสำคัญของการวิจัยได้

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังมิได้มีการนำหลักการวิจัยมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ต่อ การปฏิบัติงานราชการอย่างแท้จริง บางท่าน อาจคิดว่ามีอุปสรรคมากมายเป็นต้นว่า ขาด งบประมาณ กำลังคน ความรู้ เครื่องมือ ฯลฯ ที่จะทำวิจัยโครงการขนาดใหญ่ได้ ความเชื่อ อย่างนี้เป็นเหตุให้ต้องงดเว้นงานวิจัยไปอย่างน่า เสียหาย ผู้เขียนขอชี้ว่า การทำวิจัยนั้นไม่ จำเป็นจะต้องทำเป็นโครงการขนาดใหญ่ อาจ ทำได้ในเรื่องเล็กๆ น้อย ๆ ที่ใช้ ประกอบ การ ปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหาคงได้กล่าวไว้ ข้างต้น แล้ว เพราะจุดมุ่งหมายในการสนับสนุนให้นำ หลักการวิจัยมาใช้ในงานราชการนั้น ก็มุ่ง เอา ผลการวิจัยมา ปรับปรุงงาน ที่ กำลัง ปฏิบัติอยู่ เป็นสำคัญ ๒๕

ในความทรงจำรำลึกของฉัน เทียนเป็นเพื่อนวัยเยาว์ที่น่าสงสารและน่าเห็นอกเห็นใจ
ยิ่งกว่าใครอื่น

เราเรียนร่วมห้องเดียวกัน มาตั้งแต่เข้าชั้น ประถมปีที่หนึ่งของโรงเรียน
ประชาบาลริมวัด การเรียนการสอนของเขายู่ในระดับเกือบตกมาตลอด แต่นั่น
ไม่ได้หมายความว่าเขาเป็นเด็กโง่เขลาเบาปัญญาหรือว่าเกียจคร้านโดยสันดาน ตรง
กันข้าม ฉันคิดว่าเขาเป็นคนข่างคิดและมีสติปัญญาพอตัวทีเดียว ทว่า คุณสมบัติ
ในข้อนี้ของเขาได้ถูกละลายจนไร้ค่าไปเสียสิ้นในเมื่อเขาต้องตกเป็นทาสของความ
เศร้าหมองตรอมตรมไม่ว่างเว้น และเวลาที่มียู่ในแต่ละรอบวันยังต้องถูกเบียด
กรอไปจนไม่อาจจะเล่าเรียนได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยเหมือนเด็กนักเรียนคนอื่น ๆ

เทียนเรียนหนังสือร่วมชั้นร่วมโรงเรียนกับ
ฉันได้แค่ครึ่งปีของชั้นประถมปีที่สี่เท่านั้นเอง แล้ว
เขาก็จากโรงเรียนไป...เขาไปจากเพื่อน ๆ ไปจาก
ห้องเรียน ไปจากการเคารพธงชาติและสวดมนต์
รวมในตอนเช้า ไปจากการทำเวรความสะอาดและ
การทำสวนครัวในตอนเย็น ไปจากห้องประชุม
นักเรียนในวันสุดท้ายของสัปดาห์ ไปจากเสียง
พร่ำสอนและไม้เรียวของครู และที่สำคัญที่สุด—
เขาไปจากคำสั่งที่เขาตอบสนองไม่ได้ ซึ่งหลุดออก
จากปากของครูใหญ่ผู้เข้มงวด

แต่เขาไม่เคยไปจากความทรงจำรำลึกของ
ฉันเลย

เทียนเป็นเด็กกำพร้า แม่ของเขาเสียชีวิตไปด้วย
โรคปอดบวมหลังจากเดินกรำฝนเข็นรถพื่นกลับจาก
ป่าสะแกที่อยู่ ห่างบ้านเกือบ หนึ่งกิโลเมตร ในตอน
เย็นวันหนึ่ง ตอนนั้นเทียนเพิ่งมีอายุเจ็ดขวบ ซึ่ง
เป็นวัยที่เด็กกำลังผูกพันกับแม่มากที่สุด โดยเฉพาะ
กับเทียนแล้วเขาผูกพันกับแม่ผู้ให้กำเนิดเขามากกว่า
ใครอื่น เพราะนอกจากแม่ผู้ให้ความรักความอาหาร
แล้ว เขาไม่เคยได้รับความอบอุ่นทางจิตใจจากใคร
อีกเลย แม้แต่พ่อของเขา

พ่อของเทียนเป็นเพียงชายผู้เหลวไหลและ
ลัม เหลว ถ้า จะ พูด ถึง การ เป็น หัวหน้า ครอบครั
เพราะใช้เวลาเกือบทั้งหมดหมกอยู่ในวงการพนัน
สิ่งที่เรียกกันว่าความเหลวไหล ประดา มี ดูเหมือนจะ

คลั่งแค้นกันไปยึดครองเป็นนายชีวิต ในบ้าน
หลังเล็กๆ เก้าโหล่มจึงเห็นหน้าค่าตากันแต่ลำพังแม่
ลูกเท่านั้นเอง พ่อของเทียนจะกลับเข้าบ้านก็ต่อเมื่อ
หมดเงินหิวโหย และต้องการเงินก้อนใหม่จากแม่
ของเทียน

แม่ของเทียนเป็นหญิงผิวคล้ำและผ่ายผอม
จนไม่น่าเชื่อว่า จะทำงานตัว เป็นเกลียวได้อย่างไม่
ปริปากอุทธรณ์ ถึงความเหนื่อยยาก...บ้านไม้ หลัง
เล็ก ๆ ยกพื้นสูงพื้นผิวดินเพียงบันไดสามขั้น ซึ่ง
ปลูกสร้างขึ้นด้วยไม้เก่าจากฝีมือช่างขอแรงนั้นก็เกิด
ขึ้นจากน้ำพักน้ำแรงของแม่ของเทียนที่ได้มาจากการ
ทำขนมไทย ๆ ประเภทลอดช่องน้ำกระทิ ขนมปลา-
กริมไข่เต่า กล้วยบวดชี ฯลฯ ออกขายพวกคนงาน
ตามโรงงานผลิตวันเส้นในตอนกลางวัน และขาย
ตามงานวัดหรือหน้าวิกในตอนกลางคืน เงินทองที่
ค้าขายได้กำไรมานอกจากจะใช้เป็นทุนค้าขายต่อไป
กับเลี้ยงตัวเองและลูกที่มีอยู่เพียงคนเดียวแล้ว ยัง
ต้องถูกรบกวนเบียดเบียนจากผัวผู้เหลวไหลอีกด้วย

ถ้าหญิงผู้ยากจนในมุมที่อับจนมีสิทธิที่จะได้
รับการยกย่องสรรเสริญว่าเป็น “แม่ผู้ประเสริฐ”
แล้วละก็ แม่ของเทียนจะได้เป็นคนคนนั้นอย่าง
แน่นอนคนหนึ่ง

บ้านของเทียน ปลูกอยู่ริมละเมาะไม้รกเรือ
ห่างจากหลังโรงงานผลิตวันเส้นไม่มากนัก วันหนึ่ง

ซึ่งไม่มีใครจะหยั่งรู้ได้ว่าจะเป็นวันเริ่มต้นของการสูญเสีย... แม่ของเทียน วางจากการออกขายขนมในตอนบ่ายจัด ก็ออกจากบ้านอีกครั้งหนึ่ง ยืมรถเข็นจากร้านค้าของคนจีนในตลาดที่รู้จักกันได้ก็เข็นออกไปหาพื้นที่ป่าสะแกที่ห่างจากบ้านเกือบหนึ่งกิโลเมตร ได้พื้นที่ค่อนข้างกว้างซึ่งจะใช้หุงต้มและนั่งขนมขายได้เพียงไม่กี่วัน ฝนก็ปรอยลงมา และกระหน่ำหนักมองออกไปรอบตัวพบแต่แม่น้ำและหมอกสีเทา ความเหน็บหนาวจากพายุฝนถูกต่อต้าน ด้วยความ ระอุอุ่น จากเลือดในกายอันแข็งแกร่งของผู้หญิงผ่ายผอมตลอดเส้นทางยาวนานจากป่าสะแกมาถึงบ้าน หลังน้อย... คำคืน นั้นเอง หญิงผู้นำสงสารก็จับไข้ และล้มป่วยรุนแรงขึ้นตามลำดับ ยาเขียวละลายน้ำอุ่นเพียงไม่กี่ชองหรือจะต้านทานมัจจุราชได้ในเมื่อ อาการ เจ็บป่วยที่ แท้จริง นั้นคือปอดบวม

คำกล่าวที่ว่า คนดีมักจะหนีโลกพ้นกรรมไปก่อน จะจริงหรือเท็จเพียงไรฉันไม่รู้ แม่ของเทียนอาจจะโชคดีพ้นวิบากแห่งชีวิตไปตั้งแต่ยังสาว แต่ทำไมหนอเทียน จึงต้องได้รับวิบากกรรมตั้งแต่ชีวิตยังอ่อนเยาว์

นั่นคือ อีกชั่วไม่ถึงปีหลังจากแม่ผู้ให้กำเนิดตายไป เทียนก็มีแม่เลี้ยงมาอยู่แทนในบ้านหลังน้อยที่สร้างขึ้นด้วยน้ำพักน้ำแรงของแม่แท้ ๆ

แม่เลี้ยงของเทียน มีวัยไล่เลี่ยกับแม่ของเทียน แต่หล่อนเป็นแม่หม้ายมีลูกติดมาด้วยถึงสาม

คน อายุน้อยกว่าเทียน

ชาวบ้านพูดกันว่า ผู้หญิงหม้ายคนนี้ไม่ได้รักใคร่ชอบพ่อกับของเทียนหรอก หล่อนต้องการบ้านหลังนี้เป็นที่พำนักมากกว่า และก็คงเป็นอย่างนั้นจริงๆ เพราะนับแต่แรกก้าวเข้ามาอยู่หล่อนก็วางตัวเป็นเจ้าข้าวเจ้าของเต็มที

และเทียน กลายเป็น ลูกชัง นับ ตั้งแต่วันนั้นเช่นกัน

พ่อของเทียนเคยเหลวไหลเลวทรามอย่างไร ก็ยังคงรักษาโทษสมบัติไว้ไม่เปลี่ยนแปลงเลย

ตอนที่ฉันกับเทียนเรียนร่วมชั้นประถมปีที่สี่ด้วยกันนั้น โรงเรียนของเรามีครูใหญ่ที่ได้ชื่อว่าเคร่งครัดระเบียบ และเข้มงวดกับนักเรียนมาก เป็นครูใหญ่ที่ย้ายมาจากอำเภออื่น พวกนักเรียนกลัวกันลาน

สมัยนั้น คำว่า “พัฒนาการ” ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ก็จริง แต่ครูใหญ่โรงเรียนของเรามีความคิดเอาจริงเอาจังกับการปรับปรุงโรงเรียนมาก

ทุกเช้าถ้ามาถึงโรงเรียน ก่อนเวลาเคารพธงชาติ ครูใหญ่จะไม่นั่งเกาะโต๊ะอยู่ในห้องพักครูหรือนั่งจิบโอวัลตินที่ใช้ นักเรียน ขี้จกریانไปซื้อ มาจากร้านกาแฟในตลาดอย่างครูใหญ่คนเก่า แต่จะเดินเตร็ดเตร่ไปตามห้องเรียนต่างๆ บ้าง เดินเลาะไปตามสนามรอบ ๆ บริเวณโรงเรียนบ้าง ในมือจะถือไม้เรียวที่เหลาจากไม้ไผ่ขยิบไปมาตลอดเวลา แต่ไม่เคยใช้ตีนักเรียนเลย ใช้ชี้เฉพาะกระตาดเศษใบไม้ใบตองที่หล่นเกลื่อนอยู่ตามพื้นแล้วให้นักเรียนที่อยู่

ใกล้ตัวที่สุดมาเก็บไปทั้งที่กองขยะหลังโรงเรียน
ด้วยท่าที่เช่นนั้นทำให้นักเรียนกลัวเกรงยิ่ง
กว่าหนูกลัวแมว

เช้าวันหนึ่ง หลังจากเคารพธงชาติที่สนาม
หน้าโรงเรียนแล้วครูใหญ่ได้ยืนกล่าวหน้าแถวนัก-
เรียนทั้งหมดว่า

“นักเรียน เห็นไหม ว่าโรงเรียน ของเรา ทุก
อย่างก็ดีหมดแล้ว ตามขอบสนามที่เคยมีหญ้าคา
หญ้าเจ้าชู้ และพืชล้มลุก ขึ้นเกาะกระรอกตา พวกเราก็ได้
จัดเวรผลัดเปลี่ยนกันถกทั้งจนสะอาดตาแล้ว เรื่อง
การทิ้งเศษกระดาษใบตองและสิ่งของต่าง ๆ ก็หมด
ไปแล้วเช่นเดียวกัน เป็นที่ถูกต้องมากที่นักเรียน
ทุกคนได้ร่วมมือร่วมแรงกันทำประโยชน์ แต่...”

คำว่า “แต่” ที่ครูใหญ่นั่นเสียงพูดหนัก ๆ นี
ปลด รอยยิ้ม ออก จาก ดวง หน้า ของ นัก เรียน แทบ
ทุกคน

“.....โรงเรียน ของเราจะต้องสวยงามเป็น
ระเบียบยิ่งขึ้นกว่านี้อีก นักเรียนรู้ไหมว่าควรจะทำ
อย่างไร”

เจียบกริบ แม้ว่าจะจะเป็นประโยคคำถามก็จริง
แต่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ใครตอบ นอกจากตัวครูใหญ่
เอง

ไม้เรียวในมือที่ถือติดอยู่เป็นนิจุกยกขึ้นชี้
กราดไปที่ขอบสนามหน้าโรงเรียนด้านที่อยู่ประชิด
ถนนดิน พวกนักเรียนเอี้ยวหน้ามองตามปลายไม้
เรียวไปอย่างหวาด ๆ

“ที่แนวขอบสนามนั้น.....” ครูใหญ่เปล่ง

เสียงดังขึ้น “ครู ต้องการ ทำรั้วไม้ กันตลอด เพื่อให้
เห็นเป็นเขตโรงเรียน.....บ้านยังมีรั้ว โรงเรียนก็
ต้องมีรั้ว.....”

เช้าวันนั้นนักเรียน เสียเวลาฟังการอธิบาย
เรื่องสร้างรั้วจากครูใหญ่เกือบครึ่งชั่วโมง โดยสรุป
ความได้ว่า—ให้นักเรียน ชั้นประถมปีที่สามและชั้น
ประถมปีที่สี่ทุกคนไปบอกกับผู้ปกครองให้ซื้อไม้แป
มาคนละท่อน ท่อนละสี่ศอกเท่า ๆ กัน รั้วที่จะทำ
นี้ประกอบขึ้นง่าย ๆ โดยชุดหลุมฝังเสาห่างกันเสาสะ
สี่ศอก เสาสูงพื้นพื้นดินประมาณครึ่งเมตร แล้วใช้
ไม้แปที่ยาว ท่อนละสี่ศอก วางพาด บน ปลายเสาดอก
ตะปุดตรึงให้แน่นหนา ทาด้วยสีขาวโดยตลอด เท่านั้น
ก็ได้รั้วกันเขตหน้าโรงเรียนขึ้นมา

คำอธิบายของครูใหญ่เป็นที่เข้าใจแจ่มแจ้ง
ในบรรดานักเรียนทุกคน โดยเฉพาะ พวกที่เรียน
ชั้นประถมปีที่สามและชั้นประถมปีที่สี่ซึ่งจะต้องกลับ
ไปบอกผู้ปกครองซื้อไม้มาคนละท่อน มอบให้ครู
ใหญ่จัดสร้างรั้ว

แต่คำพูด ประโยคสุดท้ายของครูใหญ่ในเช้า
วันนั้นทำให้นักเรียนลืมไม่ได้

“ทุกคนเข้าใจแล้วใช่ไหม.....ไม่ว่านี้ขอ
ให้รับนำมา อย่างช้าต้องไม่เกินสิ้นเดือนนี้.....”
หน้าตาของครูใหญ่ขณะนั้นแลดูน่าเกรงขามมากใน
ความรู้สึกของนักเรียนตัวเล็ก ๆ อย่างพวกฉัน “แล้ว
จำไว้ด้วยว่า สิ้นเดือนแล้วใครไม่มีไม้มา ไม่ต้อง
มาโรงเรียน”

นับแต่วันนั้นเป็นต้นมาพวกนักเรียนพากัน

พูดคุยตั้งแต่เรื่องไม้และเรื่องวัว

มีแต่เทียนคนเดียวเท่านั้นที่เงียบกริบ

ไม้แต่ละท่อน ถูก ทะยอยแบกขนไปมอบให้โรงเรียน
ครูใหญ่ จัดห้องเก็บของไว้บนใต้โรงเรียน เป็นที่เก็บ
ในจำนวนไม้ กองโตนั้น มีของฉัน รวมอยู่ด้วย ท่อน
หนึ่ง

ก่งให้ เงิน ฉันไปซื้อ จากร้านค้าไม้ใน ตลาด
หลังจาก ที่ฉัน นำ ความ มาบอกก่งได้ ประมาณ หนึ่ง
อาทิตย์ ก่งบอกว่า

“พอได้ค่าขายของมา...ซื้อไปให้ครูเร็ว ๆ
เถอะ”

คำว่า “ของ” ที่ก่งขายได้เงินมาก็คือเครื่อง
จักสานที่ทำด้วยไม้ไผ่ตนเอง

เช้าวันสุดท้ายที่ครูใหญ่กำหนดให้เป็นเขต
ส่งไม้มาถึง ครูใหญ่นินพูดหน้าแถวนักเรียนหลังจาก
เคารพธงชาติแล้ว

“ครูพอใจมากที่นักเรียนให้ความร่วมมือตาม
ที่ครูสั่ง ไม้ที่เราได้มานี้เกือบพอสร้างรั้วแล้ว.....
ใครที่รู้ตัวว่ายังไม่ได้นำไม้มาส่งให้ครูระวังนะ ครู
จะให้ครูประจำชั้นจดชื่อไว้”

ครูใหญ่ พูดเพียง แค่นั้น แล้ว ก็บอกให้ แถว
ทะยอย เดิน เข้าห้อง เพื่อ สวดมนต์ รวม แล้วขนซื้อ
ก่อนจะเริ่มเรียนวิชาแรกซึ่งมักจะได้แก้ไขเลขคณิต

ในตอนขนซื้อเข้าวันนั้นเทียนยังอยู่ แต่
หลังจากพักเที่ยงแล้วเขาหายไปจากห้องเรียน

และตั้งแต่วันนั้นแล้วเขาไม่ได้มาเรียนอีก

เลย

ฉันเข้าใจว่า เทียนคงกลัวการถูกรูประจำ
ชั้น จดชื่อไปบอกครูใหญ่ เพราะเขาเคยพูดกับฉันว่า
“ไม่รู้จะหาไม้ที่ไหนมาส่งให้ครูใหญ่ เขาพูดกับฉัน
ด้วยน้ำเสียงแข็งขี้นว่า

“พ่อไม่ได้กลับบ้านเลย ไม่รู้ไปไหนหลาย
วันแล้ว ไม่รู้จะเอาเงินกับใคร”

“แม่ละ” ฉันถาม

“หือ...แม่หรือ แม่ตายไปหลายปีแล้ว”

ฉันรีบสั่นหน้า ชั้นไม่ออกกับคำตอบอันพา
ชื่อของเขา

“ไม่ใช่ซี แม่ใหม่นะ”

“อ้อ นานะหรือ...” เทียนไม่เคยเรียกแม่
เลยว่า ‘แม่’ เลย “บอกที่ไร เขาก็ด่าเอาทุกที เขา
ไม่ยอมให้ เขาบอกว่า เงินจะซื้อข้าวแดงยังไม่ได้เลย
จะเอาเงินที่ไหนไปซื้อไม้”

ฉันนึกเห็นใจเทียน แต่เราก็กังเด็กลงกว่า
จะช่วยเหลือกันได้ ก่งเองยังต้องนั่งหลังขัดหลังแข็ง
อยู่หลายวันกว่าจะได้เงินเหลือพอซื้อไม้ท่อนนั้น

เมื่อเทียนได้หายหน้าไปจากโรงเรียน ฉัน
จึงมั่นใจว่าเกิดจากเรื่องไม้เป็นต้นเหตุ

ครูประจำชั้นขานชื่อนักเรียนพบว่า เทียน
ขาดไปหลายวัน ก็เอ่ยถาม ชั้นว่า มีใครรู้ บ้างไหมว่า
เทียนไปไหน

ฉันลุกขึ้นยืนตอบว่า เทียนคงไม่กล้ามา
เพราะไม่มีเงินซื้อไม้มาให้ครูใหญ่

ครูประจำชั้นหัวเราะ แล้วพูดว่า

“จะไปกลัวทำไม ครูใหญ่ก็พูดไปอย่างนั้นเอง...เทียนชัยก็ยกมาโรงเรียนเองกระมัง ครูเห็นเขาหลับในห้องเรียนเสมอ”

ฉันไม่กล้าโต้แย้งครูว่า เทียนต้องช่วยแม่เลี้ยงของเขาขูดมะพร้าว ไม่แบ่ง และช่วยทำงานสารพัดในตอนกลางคืน เพราะแม่เลี้ยงของเขาก็เป็นแม่ค้าทำขนมเหมือน ๆ กับแม่ของเขานั่นเอง...เทียนจึงได้นอนน้อย เวลาเรียนมักจะง่วงผลอยหลับไปบ้าง

การสร้างรั้วของโรงเรียน เป็นทั้งความเหน็ดเหนื่อยและความสนุกสนานของโรงเรียน เพราะครูใหญ่นัดให้มาช่วยกันลงแรงทำในวันหยุดเรียน โดยมีครูผู้ช่วยคอยควบคุมและร่วมทำด้วย เพราะงานบางอย่างเกินแรงและสุดความสามารถของนักเรียนชั้นประถมอย่างพวกฉัน ครูใหญ่ก็มาทำงานอยู่ด้วยทุกครั้ง เหน็ดเหนื่อยไม่น้อยกว่าคนอื่น ๆ เลย

จากการได้ใกล้ชิดกับครูใหญ่ใน การทำรั้วหลายครั้งหลายวันนั้นเองฉันจึงได้สังเกตเห็นความจริงข้อหนึ่งว่า ครูใหญ่คนนี้ขี้มไม่ป็น หน้าตาจึงดูเคร่งเครียดบึ้งตึงอยู่ตลอดเวลา แต่ความจริงแล้วเป็นคนใจดี เพียงแต่ชอบพูดอะไรเป็นเชิงออกคำสั่ง และมีกิริยาเข้มงวดเท่านั้นเอง

พวกนักเรียนคลายความเกรงกลัวครูใหญ่ไปมากหลังจากได้ประจักษ์น้ำใจจริงแล้ว

เมื่อรั้วของโรงเรียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปรากฏว่าคนที่เสียเงินมากที่สุดก็คือ ครูใหญ่ผู้เป็นเจ้าของ

ความคิด ไม้บางส่วนที่ต้องซื้อเพิ่มเติม ตะปู สีสทาร์วาลฯ เป็นเงินจำนวนมากพอคู่เมื่อเทียบกับเงินเดือนครูประจำบาลชั้นจัตวาในสมัยนั้น แต่ครูใหญ่ก็ไม่ยอมให้ครูน้อยคนอื่น ๆ ออกเงินด้วย จ่ายไปเองแต่เพียงผู้เดียว ซ้ำยังมีความภาคภูมิใจที่ได้จัดสร้างถาวรวัตถุให้โรงเรียนได้สำเร็จ

ในวัน สุดท้าย ของ สัปดาห์ ที่รั้ว สร้างเสร็จสมบูรณ์ ครูใหญ่ได้กล่าวชมเชยเพื่อนครูและนักเรียนทุกคนที่ได้ร่วมกันเสียสละไม่ เสียสละเวลาและร่างกาย ช่วยกันทำรั้วให้โรงเรียน เสียของครูใหญ่ก็องก้งวานไปทั้งห้องประชุม คำพูดตอนหนึ่งฉันยังจำได้

“รั้วนี้ไม่ใช่ เป็น ความดี ความ ชอบ ของผมหรือของใครคนใดคนหนึ่ง แต่ว่าเป็นอนุสรณ์ของความปรารถนาดีที่พวกเราทั้งหมดมีต่อโรงเรียนของเรา...”

บรรยากาศใน ห้องประชุมวันนั้น จึงชื่นมื่นแจ่มใส ผิดไปจาก การ ประชุม ครั้ง ก่อน ๆ ที่บรรดานักเรียนทุกชั้น ต้องนั่งกัน ตัวสั่นหัวหด เพื่อฟังการอบรมบ่มเกลจากครู

ครูใหญ่ หรือครูคนอื่น ๆ ไม่ได้พูดถึงเรื่องนักเรียนบางคนที่ไม่ได้นำไม้มามอบให้โรงเรียนเลยแม้แต่คำเดียว

การเรียนของเราคืบหน้าไปเรื่อยตามวันเวลา โรงเรียนของเรามีของใหม่เพิ่มขึ้นมาคือรั้ว แต่ห้องเรียนของฉันมีสิ่งหนึ่งที่ขาดหายไปนั่นคือ เทียนเพื่อนนักเรียนของฉัน

ไม่มีใครปรวิติกในการที่เทียนหายหน้าไปไม่
มาเรียนเลยเป็นเวลานานแล้ว...การที่เด็กนักเรียน
ประชาบาลบ้านนอกอย่างพวกฉันจะขาดหายไปจาก
ชั้นเรียนโดยไม่มีการบอกกล่าวกับครูประจำชั้นครั้ง
ละนาน ๆ นั้นไม่ใช่เรื่องผิดปกติอะไร บางคนหยุด
โรงเรียนไปช่วยงานบ้าน ไปทำนา ไปค้าขายต่างถิ่น
กับผู้ปกครอง ฯลฯ นานเป็นเดือน ๆ แล้วค่อยกลับ
มาสู่ห้องเรียนใหม่อีกก็มีให้เห็นบ่อย ๆ ทางครูก็ผ่อน
ปรนให้ไม่เอาเรื่องเอาราว แต่ก็ช่วยเหลือนัก
เรียน คนนั้น จะต้อง สอบตก เพราะเรียนไม่ครบ
ถ้วนหรือเรียนตามเพื่อนไม่ทัน

การหายหน้าไปของเทียนจึงเห็นปรากฏการณ์
ปกติธรรมดาที่เกิดขึ้นได้

จนใกล้จะสอบไล่ปลายปีแล้ว เทียนก็ยังไม
กลับมาโรงเรียน ย่อมหมายความว่า ปีนี้เทียนจะมี
โอกาสสอบได้ยากเหลือเกิน

เช้าวันสอบไล่วันแรกมาถึง...ฉันรีบไปโรง
เรียนเข้ากว่าปกติ ระหว่างทางเดินซึ่งมีละเมาะไม้
ขึ้นเป็นหย่อม ๆ บางช่วงเป็นป่าสะแกและไม้ล้มลุก
นานาพรรณ ฉันได้พบกับเทียนเข้าโดยบังเอิญ
เขาเดินออกมาจากหลังพุ่มไม้ มีเบ็ดตกปลาคันยาว
ทำด้วยไม้รวกถือพาตไหล่อยู่ด้วย ในมืออีกข้างหนึ่ง
หัวพวงปลาตัวเล็กตัวน้อยที่ตกได้ร้อยเหงือกด้วยข่อย
เส้นเล็ก ๆ หน้าตากร้านเกรียมจนไม่น่าเชื่อว่าเขา
เป็นเด็กวัยเดียวกับฉัน ตามน้องและหลังเท้ามีโคลน
เลนติดเต็มไปหมด

“ไม่ไปสอบหรือ วันนี้เริ่มสอบวันแรกแล้ว

...” ฉันถาม

เทียนส่ายหน้า เหลือบสายตาซึม ๆ มอง
กระเป๋านักเรียนที่ฉันหิ้วอยู่ในมืออย่างเลื่อนลอย

“ทำไมไม่ไปโรงเรียนเลยล่ะ” ฉันถามอีก
เทียนนิ่งอึ้ง ท่าทางของเขายังเชื่องซึมตรม
เศร้าเหมือนเดิม ฉันมองไปที่คันเบ็ดและพวงปลา
ของเขาพลางถามว่า

“แม่เลี้ยงไม่ให้ไปโรงเรียนหรือ”

“เปล่า...” เทียนตอบ “ไม่มีแม่ไปให้ครู
ใหญ่ล่ะ”

ก่อนที่ฉัน จะทัน บอกเล่าอะไรให้ เทียน ฟัง
เขาก็ได้สาวเท้าผละจากฉันไปแล้วอย่างรวดเร็ว ถ้า
ไม่คิดว่าเป็นวันสอบไล่ฉันคงยอมเสียเวลาวิ่งตามเขา
ไปเพื่ออธิบายความเป็นจริงให้รู้

ฉันเดินไปสู่โรงเรียนอย่างเงิบ ๆ แต่เทียน
เดินอย่างเร่งรีบไปอีกทางหนึ่ง เราอยู่บนทางเส้น
เดียวกัน แต่สวนกัน

เมื่อเข้าใกล้หน้าโรงเรียนฉันแลเห็นรั้วไม้
ยาวเหยียดเป็นแนวกว้างเขตโรงเรียน สีขาว
ของรั้วอาจลงจนหม่น และเริ่มกะเทาะ บ้างแล้ว
เพราะอำนาจของแดดและฝน แต่ก็ยังเห็นเป็น
สีขาวกระจ่างตาเมื่อตัดกับพื้นหญ้าสีเขียว

เห็นรั้วแล้ว ฉัน อตุนึก สะท่อน ใจ ไม่ได้
พลางก็นึกถึงเทียน

...วันเองที่ครูใหญ่ต้องการให้ฉันขึ้นเป็น
แนวบอกเขตโรงเรียน แต่ใครเลยจะรู้บ้างว่า
มันได้กั้นเทียนไว้ไม่ให้เข้าไปข้างในด้วย ๑๑

ข่าวการสอบ

รับสมัครสอบ

สำนักงาน ก.พ. ประกาศรับสมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการในส่วนราชการต่าง ๆ ครั้งที่ ๖/๒๕๒๑ ดังต่อไปนี้ คือ

หน่วยที่ ๑ — ตำแหน่งช่างสำรวจ ๒

ผู้สมัครสอบต้องมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งดังนี้ คือ ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือเทียบเท่าทางช่างสำรวจ

หน่วยที่ ๒ — ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ๓

ผู้สมัครสอบต้องมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งดังนี้ คือ ได้รับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าทางสื่อสารมวลชน วารสารศาสตร์ หรือนิเทศศาสตร์

หน่วยที่ ๓ — ตำแหน่งสถาปนิก ๓ และตำแหน่งอื่นในระดับ ๓ ที่ใช้คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งอย่างเดียวกัน

ผู้สมัครสอบต้องมีคุณสมบัติดังนี้ คือ ได้รับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าทางสถาปัตยกรรม

หน่วยที่ ๔ — ตำแหน่งเจ้าหน้าที่เผยแพร่ ๓

ผู้สมัครสอบต้องมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งดังนี้ คือ ได้รับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าทางนิเทศศาสตร์ สื่อสารมวลชน หรือวารสารศาสตร์

หน่วยที่ ๕ — ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ๓ (ด้านสถิติ)

ผู้สมัครสอบต้องมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งดังนี้ คือ ได้รับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าทางสถิติ

หน่วยที่ ๖ — ตำแหน่งนักวิชาการศึกษา ๓ (ด้านโสตทัศนศึกษา)

ผู้สมัครสอบต้องมีคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งดังนี้ คือ ได้รับปริญญาโทหรือเทียบเท่าทางการศึกษา สาขาโสตทัศนศึกษา

ผู้ประสงค์จะสมัครสอบขอและยื่นใบสมัครสอบได้ที่กองการสอบ สำนักงาน ก.พ. ถนนพหลโยธิน กรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๒๑ ถึงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๒๑ ในเวลาราชการ

เอกสารและหลักฐานที่จะต้องนำมาขึ้นพร้อมใบสมัครสอบ คือ รูปถ่ายหน้าตรง ไม่สวมหมวก และไม่ใส่แว่นตาสีดำ ขนาด ๓ x ๔ ซม. ถ่ายมาแล้วไม่เกิน ๑ ปี จำนวน ๓ รูป ทะเบียนบ้าน สูติบัตร บัตรประจำตัวประชาชน หรือใบกองเกินทหาร (สด.๕) อย่างใดอย่างหนึ่งพร้อมสำเนา ๑ ฉบับ ใบรับรองแพทย์ ประกาศนียบัตร หรือปริญญาบัตร หรือหนังสือรับรองว่าสำเร็จตามหลักสูตร และหลักฐานอื่นๆ

ผู้สมัครสอบจะต้องเสียค่าธรรมเนียมสอบในระดับ ๒ และระดับ ๓ ตำแหน่งละ ๓๐ และ ๔๐ บาท ตามลำดับ

การประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเข้าสอบ หลักสูตร และวิธีการแข่งขันตำแหน่งต่างๆ ตลอดจนการประกาศวัน เวลา และสถานที่สอบ และระเบียบเกี่ยวกับการสอบ จะประกาศให้ทราบก่อนวันสอบที่สำนักงาน ก.พ.

กฎหมายและระเบียบใหม่

ที่ กค ๐๕๐๗/๘๗๕๓

กระทรวงการคลัง

๒๔ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง การเบิกเงินสะสมคืนให้แก่ข้าราชการที่ออกจากราชการเพราะครบเกษียณอายุ

เรียน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เพิ่มหลักเกณฑ์ และวิธีการจ่ายเงินสะสมคืนให้แก่ข้าราชการ
ยังรับราชการอยู่ โดยประกาศใช้ระเบียบการหักเงินเดือนข้าราชการไว้เป็นเงินสะสม พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๑ ไปแล้ว นั้น

กระทรวงการคลังขอเรียนว่า ในการเบิกเงินสะสมคืนให้แก่ข้าราชการที่ออกจากราชการ
เพราะครบเกษียณอายุตามนัยระเบียบดังกล่าว ข้อ ๑๐ ทวิ นั้น ขอให้ส่วนราชการผู้เบิกส่งสำเนาคำสั่งการ
ออกจากราชการของข้าราชการผู้นั้นไปพร้อมกับสมุดเงินสะสมด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และโปรดแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) เอียด นาคทรพ

(นายเอียด นาคทรพ)

รองปลัดกระทรวงฯ ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงการคลัง

กองธนาธิการ

กรมบัญชีกลาง

โทร. ๒๒๒๒๒๒๓

๒๗ มีนาคม ๒๕๒๑

เรื่อง หลักเกณฑ์การจ่ายเงินค่าของขวัญของผู้เดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราว

เรียน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย หลักเกณฑ์การจ่ายเงินค่าของขวัญของผู้เดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราว เพื่อมอบให้กับบุคคลสำคัญในต่างประเทศ

ด้วยกระทรวงการคลังได้พิจารณาเห็นว่า ในการเดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราวนั้น ในบางกรณีหัวหน้าคณะผู้เดินทางจำเป็นต้องซื้อของขวัญเพื่อนำไปมอบให้กับบุคคลสำคัญในต่างประเทศตามประเพณีและเพื่อกระชับสัมพันธไมตรี จึงเห็นสมควรวางระเบียบเกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้นไว้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. ให้ปลัดกระทรวงหรือปลัดทบวงเจ้าสังกัดเป็นผู้พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินค่าของขวัญของผู้เดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราวให้กับหัวหน้าคณะ เพื่อนำไปมอบให้กับบุคคลสำคัญในต่างประเทศตามหลักเกณฑ์และวงเงินในบัญชีท้ายระเบียบนี้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและประหยัด

๒. ของขวัญที่จะนำไปมอบให้กับภริยาของบุคคลสำคัญในต่างประเทศ ตาม ๑ ให้จ่ายได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของสามี

๓. ในกรณีจำเป็นจะต้องจ่ายเงินนอกเหนือไปจากหลักเกณฑ์และวงเงินในบัญชีแนบท้าย ให้กระทรวงเจ้าสังกัดขอทำความตกลงกับกระทรวงการคลังก่อน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ และถือปฏิบัติต่อไปด้วย
จกขอขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) ชาญชัย ลีถาวร

(นายชาญชัย ลีถาวร)

ปลัดกระทรวงการคลัง

กองระบบบัญชีและการคลัง

กรมบัญชีกลาง

โทร. ๒๒๑๓๘๒๐

หลักเกณฑ์การจ่ายเงินค่าของขวัญของผู้เดินทางไปราชการต่างประเทศชั่วคราว
เพื่อบริการให้กับบุคคลสำคัญในต่างประเทศ

๑. ค่าของขวัญที่จะนำไปให้ผู้นำของประเทศ คนละไม่เกิน	๓,๐๐๐ บาท
๒. ค่าของขวัญที่จะนำไปให้นายกรัฐมนตรี คนละไม่เกิน	๒,๕๐๐ บาท
๓. ค่าของขวัญที่จะนำไปให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง คนละไม่เกิน	๒,๐๐๐ บาท
๔. ค่าของขวัญที่จะนำไปให้ผู้อำนวยการกองทัพบก รองผู้อำนวยการกองทัพบก เสนาธิการ รองเสนาธิการ และปลัดกระทรวง คนละไม่เกิน	๑,๕๐๐ บาท
๕. ค่าของขวัญที่จะนำไปให้นายทหารชั้นเจ้ากรมและอธิบดี คนละไม่เกิน	๑,๒๐๐ บาท
๖. ค่าของขวัญที่จะนำไปให้นายทหารชั้นนายพลทั่วไป คนละไม่เกิน	๑,๐๐๐ บาท
๗. ค่าของขวัญที่จะนำไปให้นายทหารชั้นพันเอก และต่ำกว่า คนละไม่เกิน	๕๐๐ บาท
๘. ค่าของขวัญที่จะนำไปให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายพิธีการทูตหรือเจ้าหน้าที่ ชั้นที่เกี่ยวข้องไม่เกิน ๑๐ คน ๆ ละไม่เกิน	๒๐๐ บาท

ที่ กค ๐๕๐๒/๔๔๓๒

กระทรวงการคลัง

๑ เมษายน ๒๕๒๑

เรื่อง การแก้ไขรายการกันเงิน

เรียน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๐๒/๒๑๓๘ ลงวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๒๐

ตามหนังสือที่อ้างถึง ข้อ ๗ กระทรวงการคลังได้กำหนดวิธีการแก้ไขหรือยกเลิกการขอ
กันเงินไว้เบิกเหลือมปีว่า “การแก้ไขรายการกันเงินหรือยกเลิกการกันเงินตามใบขอกันเงินที่ได้รับอนุมัติแล้ว
ให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณขอทำความตกลงกับกระทรวงการคลัง” นั้น

เพื่อให้การแก้ไขรายการกันเงินไว้เบิกเหลือมปีมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น จึงให้ยกเลิกความ
ในข้อ ๗ ตามนัยหนังสือกระทรวงการคลังที่อ้างถึง และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน “การแก้ไขรายการกัน
เงินไว้เบิกเหลือมปีให้ส่วนราชการผู้เบิกแก้ไขรายการไว้เบิกเหลือมปีได้ โดยยื่นใบแก้รายการขอกันเงิน
ตามแบบ บก. ๑๑ ต่อกรมบัญชีกลาง สำนักงานคลังจังหวัดหรือสำนักงานคลังอำเภอ แล้วแต่กรณี”

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) ขาญชัย ลีถาวร

(นายขาญชัย ลีถาวร)

ปลัดกระทรวงการคลัง

กองระบบบัญชีและการคลัง

กรมบัญชีกลาง

โทร. ๒๒๑๓๘๒๐

ที่ กค ๐๕๐๒/๑๐๒๕๖

กระทรวงการคลัง

๕ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง แบบใบรับรองรายการยาและอวัยวะเทียมที่ไม่มีจำหน่ายในสถานพยาบาล

เรียน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๐๒/๓๗๒๒๑ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบใบรับรองรายการยาและอวัยวะเทียมที่ไม่มีจำหน่ายในสถานพยาบาล

ตามที่กระทรวงการคลังได้กำหนดแบบใบรับรองรายการยาและอวัยวะเทียมที่ไม่มีจำหน่ายในสถานพยาบาล ตามระเบียบการช่วยเหลือข้าราชการและลูกจ้างประจำ เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๖๕ ตามหนังสือที่อ้างถึงแล้ว นั้น

เนื่องจากได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกา เงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๖๑ และเพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามมาตรา ๙ แห่งพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว กระทรวงการคลังจึงเห็นสมควรยกเลิกหนังสือกระทรวงการคลังที่อ้างถึงข้างต้น และได้กำหนดแบบใบรับรองรายการยาและอวัยวะเทียมที่ไม่มีจำหน่ายในสถานพยาบาลขึ้นใหม่ ตามแบบที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และสั่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบและถือปฏิบัติต่อไปด้วย จักขอขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) เอียด นาคทรพร

(นายเอียด นาคทรพร)

รองปลัดกระทรวงฯ ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงการคลัง

กองระบบบัญชีและการคลัง

กรมบัญชีกลาง

โทร. ๒๒๑๓๘๒๐

ใบรับรองรายการยาและอวัยวะเทียมที่ไม่มีจำหน่ายในสถานพยาบาล

โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ พร้อมด้วยกรอกข้อความ

ข้าพเจ้า.....

หัวหน้าสถานพยาบาล

นายแพทย์ผู้ตรวจรักษา

แห่งโรงพยาบาล.....

จังหวัด.....

ขอรับรองว่า.....

ซึ่งป่วยเป็นโรค.....

☐ ก. จำเป็นต้องใช้

☐ ยา

☐ เลือดและส่วนประกอบของเลือดหรือสารทดแทน

☐ นํ้ายาหรืออาหารทางเส้นเลือด

☐ ออกซิเจน

☐ อวัยวะเทียม

ตามรายการข้างล่างนี้ซึ่งไม่มีจำหน่ายในโรงพยาบาล
หรือสถานพยาบาลแห่งนี้

☐ ข. จำเป็นต้องเข้ารับ
การตรวจ

☐ ทางห้องทดลอง

☐ เอ็กซเรย์

ตามรายการข้างล่างนี้ซึ่งทางโรงพยาบาลหรือสถาน
พยาบาลแห่งนี้ไม่อาจให้บริการได้

(๑)

(๒)

(๓)

(๔)

(ลงชื่อ)

(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ด่วนมาก

ที่ สร ๐๒๐๒/ว ๕๔

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๑๒ เมษายน ๒๕๒๑

เรื่อง การประสานงานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในจังหวัด

เรียน เวียนกระทรวง ทบวง กรม

ด้วยกระทรวงมหาดไทยเสนอว่า การปฏิบัติงานของผู้ว่าราชการจังหวัดในปัจจุบันมีภารกิจครอบคลุมงานในหน้าที่กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ เป็นอย่างมาก และเป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติราชการในจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงแผนงาน โครงการ และงานในหน้าที่ของหน่วยราชการต่าง ๆ ตลอดจนความเคลื่อนไหวในการปฏิบัติงานของฝ่ายต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ของจังหวัดนั้น เพื่อให้การประสานงานในจังหวัด ทั้งในด้านการบริหารงานและการบริหารแผนและโครงการในการพัฒนาจังหวัด จึงขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการอันเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยราชการต่าง ๆ ดังนี้

๑. เมื่อกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มีภารกิจหน้าที่หรือหน่วยงานที่จะต้องไปประจำปฏิบัติงานในท้องที่จังหวัดเป็นการชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม ให้แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบเป็นการล่วงหน้าก่อน และชี้แจงให้ทราบถึงภารกิจหน้าที่ วัตถุประสงค์ และสถานที่ดำเนินการโดยละเอียด ทั้งนี้ ไม่ว่าภารกิจหรือหน่วยงานดังกล่าวจะปฏิบัติงานด้านเศรษฐกิจ งานบริหารทั่วไป หรืองานอื่นใด

๒. แผนงาน โครงการและงบประมาณ ในหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในท้องที่จังหวัด ให้กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดได้ทราบทุกกรณีไป ไม่ว่าแผนงาน โครงการและงบประมาณ เหล่านั้นจะเป็นแผนปฏิบัติระยะสั้นหรือระยะยาวก็ตาม

๓. ให้กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ยึดถือแผนพัฒนาจังหวัดเป็นข้อมูล และเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดวางแผนงานหรือโครงการของส่วนกลางที่จะนำไปจัดทำในท้องที่ของจังหวัด

๔. ให้กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ศึกษาข้อมูลและพิจารณาวางแผนด้วยระบบการวางแผนส่วนรวม และตามแบบวิธีจากเบื้องล่างไปสู่เบื้องบน สำหรับแผนงานหรือโครงการแบบวิธีเบื้องบนสู่เบื้องล่าง ให้ใช้สำหรับแผนงานหรือโครงการระยะยาวซึ่งจังหวัดไม่สามารถดำเนินการได้เอง ทั้งนี้ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ นำไปพิจารณาหาหลักเกณฑ์ให้เป็นข้อยุติ โดยให้เริ่มใช้ปฏิบัติได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้นไป

๕. ให้หน่วยราชการส่วนกลาง ซึ่งกระทรวง ทบวง กรม จัดตั้งไปปฏิบัติราชการในเขต จังหวัดใด ให้หัวหน้าส่วนราชการนั้นเข้าร่วมประชุมประจำเดือนร่วมกับคณะกรรมการจังหวัดเป็นประจำ และให้ถือว่านโยบายการพัฒนาของจังหวัดเป็นนโยบายที่จะต้องถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๒๑ ลงมติเห็นชอบด้วยในหลักการ และให้ถือปฏิบัติต่อไป หากกระทรวง ทบวง กรม ใดมีข้อขัดข้องในทางปฏิบัติประการใด ก็ให้ เสนอมาเพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา

จึงเรียนยืนยันมา

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

ปลั่ง มีจุล

(นายปลั่ง มีจุล)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองการประชุมคณะรัฐมนตรี

โทร. ๒๘๑๓๒๐

๒๘ เมษายน ๒๕๒๑

เรื่อง การสั่งซื้อและการจ้างก่อนการนำสินค้าเข้าและขึ้นภาษี

เรียน เวียนกระทรวง ทบวง กรม

ด้วยในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๒๑ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นว่า ก่อนที่รัฐบาลจะประกาศห้ามนำสินค้าบางอย่างเข้าประเทศและขึ้นภาษีสินค้าบางอย่าง นั้น ส่วนราชการบางแห่งได้ทำการประกวดราคาซื้อสิ่งของ หรือจ้างทำของ ซึ่งบางรายได้ทำสัญญาสั่งซื้อหรือสั่งจ้างไปแล้ว บางรายกำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการทำสัญญา ปรากฏว่าผู้ประกวดราคาได้บางรายไม่ยอมมาทำสัญญา และบางรายที่ทำสัญญาแล้วไม่ยอมดำเนินการตามสัญญา โดยอ้างการห้ามนำสินค้าบางอย่างเข้าประเทศและการขึ้นภาษีสินค้าบางอย่างของรัฐบาล เป็นอุปสรรคในการทำสัญญาหรือดำเนินการตามสัญญา ในการนี้เจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการจ้างหรือการพัสดุ โดยการริบเงินประกันการปฏิบัติตามสัญญาหรือปรับ แล้วแต่กรณี ซึ่งเป็นเหตุให้มีผู้ร้องเรียนขอความเป็นธรรมจำนวนมาก เห็นสมควรให้ความเป็นธรรมในเรื่องนี้ จึงลงมติว่า

๑. ในกรณีที่ผู้ประกวดราคาได้ ไม่ประสงค์จะทำสัญญาหรือบอกเลิกสัญญา แล้วแต่กรณี ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดพิจารณาอนุมัติให้เลิกการทำสัญญา หรือเลิกสัญญาได้ โดยไม่ต้องริบเงินประกัน หรือปรับ

๒. ในกรณีที่ผู้ประกวดราคาได้ ประสงค์จะทำสัญญาหรือดำเนินการทำสัญญาต่อไป ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดพิจารณาอนุมัติให้เพิ่มราคาเท่ากับจำนวนที่เพิ่มขึ้นของสิ่งของที่สั่งซื้อหรือสั่งจ้าง หรือเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของสิ่งของที่สั่งซื้อ หรือสั่งจ้างได้ ในกรณีที่สิ่งของที่สั่งซื้อหรือสั่งจ้างเป็นของที่ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศ และรัฐบาลห้ามนำเข้า

ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดรับไปพิจารณาให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ประกวดราคาได้เป็นรายๆ ไป

จึงเรียนยืนยันมา เพื่อดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง/สูง

ปลั่ง มีจุล

(นายปลั่ง มีจุล)

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองนิติธรรม

โทร. ๒๘๒๓๖๐๖

๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๑

เรื่อง การเบิกจ่ายเงินงบประมาณแทนกัน

เรียน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือกระทรวงการคลังที่ ๑๘๕๐๕/๒๕๐๓ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๐๓, ที่ ๕๓๖๐๕ (บปส)/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๐๕ และที่ กค ๐๕๐๒/๒๖๑๓๒ ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๑๗

ตามที่กระทรวงการคลัง ได้วางหลักเกณฑ์ในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณแทนกันได้ตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

บัดนี้ เพื่อให้การปฏิบัติเกี่ยวกับการเบิกเงินงบประมาณแทนกันเป็นไปด้วยความสะดวก และเหมาะสม กระทรวงการคลัง จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติใหม่ โดยให้ยกเลิกหนังสือกระทรวงการคลังที่อ้างถึงเสียทั้งสิ้น และให้ถือปฏิบัติในการเบิกเงินงบประมาณแทนกันดังต่อไปนี้.—

๑. การเบิกจ่ายเงินงบประมาณแทนกันกระทำได้ใน ๔ กรณี ดังนี้

- (๑) ส่วนราชการมอบให้ส่วนราชการอื่นหรือรัฐวิสาหกิจทำงานแทน
- (๒) การเบิกจ่ายเงินเดือนและเงินเพิ่มของข้าราชการการเมือง
- (๓) ส่วนราชการมอบให้หน่วยงานย่อยในสังกัดเบิกจ่ายเงินงบประมาณแทน
- (๔) ส่วนราชการที่ไม่มีผู้เบิกในส่วนภูมิภาคมอบให้ผู้เบิกของส่วนราชการอื่นเบิกเงินแทน

๒. เมื่อส่วนราชการประสงค์จะให้ส่วนราชการอื่นหรือรัฐวิสาหกิจเบิกจ่ายเงินงบประมาณแทน ให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณขอทำความตกลงกับกรมบัญชีกลาง โดยระบุส่วนราชการผู้เบิกแทนหรือผู้เบิกแทน บัญชีงบประมาณ หมวด รายจ่าย งานหรือโครงการ รายการ จำนวนเงิน และเลขที่ใบอนุมัติเงินประจำงวดให้ชัดเจน สำหรับการเบิกจ่ายเงินงบประมาณแทนกันในส่วนภูมิภาค ให้ระบุ จังหวัดหรืออำเภอที่ตั้งคลังอำเภอ และมีหนังสือยินยอมของส่วนราชการผู้เบิกแทนเพิ่มเติม และให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณโอนเงินจัดสรรไปตั้งจ่ายทางจังหวัดด้วย

การขออนุมัติเบิกเงินงบประมาณแทนกัน จะต้องมิมีจำนวนเงินครั้งละไม่ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐.—

บาท ยกเว้นในกรณีที่ได้รับอนุมัติให้เบิกเงินงบประมาณแทนกันอยู่แล้ว และเป็นการขออนุมัติเพิ่มเติมวงเงิน

๓. ในกรณีที่ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณไม่มีผู้เบิกในส่วนภูมิภาค และมีความประสงค์จะให้ผู้เบิกของส่วนราชการอื่นเบิกเงินงบประมาณแทนเป็นประจำ ให้ทำความตกลงกับกรมบัญชีกลางเป็นหลักการ โดยให้เบิกเงินงบประมาณทั้งสิ้นในแต่ละจังหวัดหรือแต่ละอำเภอที่ตั้งคลังอำเภอได้ สำหรับส่วนราชการที่ไม่มีผู้เบิกในส่วนภูมิภาคและต้องการให้มีการเบิกแทนเป็นครั้งคราว ให้ทำความตกลงกับกรมบัญชีกลางแต่ละปีงบประมาณไป

ส่วนราชการหรือหน่วยงานผู้เบิกแทนในส่วนภูมิภาคตามนัยวรรคแรกจะต้องอยู่ในสังกัดกระทรวงเดียวกันกับส่วนราชการเจ้าของงบประมาณ ในกรณีที่ไม่มีส่วนราชการหรือหน่วยงานผู้เบิกในสังกัดกระทรวงเดียวกันกับส่วนราชการเจ้าของงบประมาณ ให้ขอทำความตกลงกับกระทรวงการคลัง ให้คลังจังหวัดหรือคลังอำเภอเป็นผู้เบิกแทน

๔. การที่ส่วนราชการได้รับอนุมัติให้เบิกเงินงบประมาณแทนกันทั้งหมดเงินเดือน ค่าจ้าง หรือเงินอื่นในลักษณะเงินเดือนหรือค่าจ้าง ให้ถือว่าได้รับอนุมัติให้เป็นผู้เบิกเงินงบกลางในรายการเงินช่วยเหลือ เงินเพิ่มค่าครองชีพ และเงินอื่น รวมทั้งค่าเช่าบ้านที่เป็นผลจากการเบิกเงินงบประมาณแทนกัน อันพึงได้ตามกฎหมายและระเบียบการเบิกจ่ายเงินประเภทดังกล่าวแทน ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณด้วย

๕. การเบิกเงินหรือนำส่งเงินงบประมาณในส่วนกลาง ให้ใช้รหัสหน่วยงานตามหนังสืออนุมัติให้เบิกจ่ายเงินงบประมาณแทนกัน สำหรับในส่วนภูมิภาคให้ใช้รหัสหน่วยงานตามใบแจ้งเงินจัดสรรฯ

๖. ให้ผู้เบิกเงินงบประมาณแทน มีหน้าที่รวบรวมใบสำคัญคู่จ่ายและ ท่างบเดือนส่งสำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

๗. การได้รับอนุมัติให้เบิกเงินงบประมาณแทนกัน เฉพาะในกรณีทำงานแทนกันตามข้อ ๑ (๑) ข้างต้น ให้ถือว่ามิหนำซ้ำผูกพันเพื่อประโยชน์ในการขอเงินไว้เบิกเหลือมปี สำหรับการยื่นขอเงินไว้เบิกเหลือมปี ให้ผู้เบิกแทนเป็นผู้ดำเนินการ

๘. ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามระเบียบนี้ได้ ให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณขอทำความตกลงกับกระทรวงการคลังก่อน

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๒๑ เป็นต้นไป

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

ชาญชัย ลีถาวร

(นายชาญชัย ลีถาวร)

ปลัดกระทรวงการคลัง

กรมบัญชีและสถิติ

กรมบัญชีกลาง

โทร. ๒๒๑๖๔๐๗

๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ให้หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจใช้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในประเทศที่ได้กำหนดมาตรฐานแล้ว
เรียน เวียนกระทรวง ทบวง กรม

ด้วยในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑ คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นว่า ตามที่ได้มีมติคณะรัฐมนตรีกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการให้หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจใช้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมในประเทศที่ได้กำหนดมาตรฐานแล้ว (หนังสือที่ สร ๐๔๐๓/ว ๔๐ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๓ ที่ สร ๐๔๐๓/ว ๑๗ ลงวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๕ ที่ สร ๐๒๐๓/ว ๙๖ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๖๖ ที่ สร ๐๒๐๓/ว ๑๔๒ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๘ ที่ สร ๐๒๐๓/ว ๑๘๑ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๘ และที่ สร ๐๒๐๓/ว ๖ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑) ปรากฏว่าปัจจุบันมีหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจเป็นจำนวนมากละเลยมิได้ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหลายแห่งผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ แต่ยังมีได้ขอให้กระทรวงอุตสาหกรรมรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ตนผลิตได้ ทำให้ไม่สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้น ๆ แข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่น ๆ ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมได้รับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชนิดเดียวกันแล้วได้ จึงลงมติ

๑. ให้กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ กวดขันให้หน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจในสังกัดของตน ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนี้โดยเคร่งครัด

๒. ให้หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ที่ผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ และยังมีได้ขอให้ กระทรวงอุตสาหกรรมรับรองคุณภาพ หรือ ขออนุญาตใช้เครื่องหมาย มาตรฐาน ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมดำเนินการขอให้กระทรวงอุตสาหกรรมรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ตนผลิตได้และอนุญาตใช้เครื่องหมายมาตรฐานของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดยด่วน

จึงเรียนยืนยันมา เพื่อถือปฏิบัติต่อไป กับขอได้โปรดแจ้งให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจในสังกัดถือปฏิบัติต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง/สูง

ปลั่ง มีจุล

(นายปลั่ง มีจุล)

กองนิติธรรม

โทร. ๒๔๒๓๖๐๖

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

ปัญหาระเบียบ ข้าราชการพลเรือน

วาระข้าราชการฉบับนี้ ได้เปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในกองบรรณาธิการใหม่ ด้วยความหวังว่า
การจัดทำหนังสือนี้จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดียิ่งขึ้น

แต่คณะผู้ตอบปัญหาระเบียบข้าราชการพลเรือนยังคงเป็นชุดเดิมอยู่

ก็คงเข้าทำนองเหล้าเก่าในขวดใหม่นั้นแหละ

เราก็เลยขอถือโอกาสชี้แจงแถลงไขให้ท่านผู้อ่านและบรรดาสมาชิกทั้งหลายทั้งปวงทราบว่า

เราคณะผู้ตอบปัญหา พยายามจะทำหน้าที่ของเราให้ดีที่สุดตามความรู้ความสามารถและประสพ-
การณ์ของเรา และตามแต่เวลาและโอกาสจะอำนวยให้

ฉะนั้น บางปัญหา เราจึงอาจตอบล่าช้าไปบ้าง ซึ่งท่านสมาชิกบางท่านก็ได้กรุณาทวงถามและ
ต่อว่าเอาเหมือนกัน

บางปัญหาก็ยากแก่การตอบ เพราะเรามีได้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้นโดยตรง หรือ
มีฉะนั้นก็ต้องศึกษาค้นคว้ากฎและระเบียบการต่าง ๆ หลายอย่างหลายประการ

แต่กับบางปัญหา ท่านสมาชิกแจ้งข้อเท็จจริงและหลักฐานไม่ครบ เราก็ยังไม่อาจตอบท่านได้

ก็ขอถือโอกาสแจ้งให้ท่านทราบ ณ ที่นี้เสียเลย คือ คุณเอี่ยม ฤทธิ์ภักดี แห่งโรงพยาบาล
สงขลาได้กรุณาทราบปัญหาเกี่ยวกับการนับเวลาตอนที่เป็น ทหารมารวมกับเวลาตอนที่เป็น ข้าราชการพลเรือน
เพื่อคำนวณบำเหน็จบำนาญ โดยท่านแจ้งว่าได้แนบหนังสือรับรองของกระทรวงกลาโหมไปด้วย แต่ทาง
เรามีได้รับหนังสือรับรองนั้น จึงไม่ทราบว่าคำตอบอย่างไร หากท่านได้ทราบแล้วก็ขอความกรุณาส่งหลัก-
ฐานเพิ่มเติมไปด้วยนะครับ เพื่อผู้ตอบปัญหาจะได้ไขปัญหาให้ท่านทราบต่อไป

เท่าที่ได้เรียนมานี้ ก็รู้สึกว่าจะยืดยาวพอสมควร นี่ก็ว่าเป็นการคุยกันระหว่างผู้ตอบปัญหากับ
ท่านสมาชิกก็แล้วกันนะครับ เผื่อว่า บางทีท่านอาจเข้าใจปัญหาและอุปสรรคในการตอบปัญหาของเรา และ
เห็นใจเราบ้าง

การเดินทางไปสอบเลื่อนตำแหน่งจะเบิก ค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้หรือไม่

ผู้ถาม : คุณประสิทธิ์ สมธิรักษ์

ผมมีปัญหา ข้องใจ เกี่ยวกับการ ที่จะใช้สิทธิ
ตามพระราช กฎฎีกา ค่าใช้จ่าย ในการ เดินทาง ไป
ราชการ ดังนี้

ข้าราชการพลเรือนที่เดินทางไปสอบคัดเลือก
เพื่อเลื่อนระดับที่กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งทาง
กระทรวง ทบวง กรม ประกาศรับสมัครสอบคัดเลือก
นั้น ขอเรียนถามว่า

๑. การเดินทางไปสอบ คัดเลือก เพื่อเลื่อน
ระดับ จะถือว่าเป็นการไปราชการได้หรือไม่

๒. จะเบิกค่าพาหนะเดินทาง ค่าเบี้ยเลี้ยง
และค่าเช่าที่พัก ได้หรือไม่

การดำเนินการ สอบคัดเลือก ของกระทรวง
มีแต่ประกาศ ของคณะกรรมการ ดำเนินการสอบคัด
เลือก ซึ่งมีประกาศรับสมัครสอบคัดเลือก ประกาศ
รายชื่อผู้มีสิทธิสอบคัดเลือก และกำหนดวันเวลา
สอบ

ตอบ

การเดินทางไปสอบคัดเลือกไม่ถือว่าเป็นการเดินทาง
ไปปฏิบัติราชการ จึงเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางดังกล่าว
ไม่ได้ แต่ถ้าผู้เดินทางไปสอบคัดเลือกได้รับคำสั่งให้เดิน
ทางไปปฏิบัติราชการ ก็มีสิทธิเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ไปราชการ ตามนัยแห่งพระราชกฤษฎีกาค่าใช้จ่ายในการ
เดินทางไปราชการ

เป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ ๔ จะขอเปลี่ยน ตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ๔ ได้หรือไม่ ถ้าได้จะต้องทำอย่างไร

ผู้ถาม : คุณณรงค์ พงษ์ทองเจริญ

ผมเป็นสมาชิกวารสารข้าราชการ หมายเลข
สมาชิก ๑๒๘๕๔ มีความสงสัยเกี่ยวกับการขอ
เปลี่ยนแปลง ตำแหน่ง จากเจ้าหน้าที่ ธุรการ ๔ ไป
เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ๔ ว่าจะกระทำได้หรือไม่
เพราะผมเรียนพนักงานอนามัยมาและสอบพนักงาน
อนามัยตรีได้ แต่ต้องมาทำงานด้านธุรการ และเมื่อ
มีการเปลี่ยนใช้ระบบ พี.ซี. ปี ๒๕๑๘ ทางราชการ
ระบุผมเป็นตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ ซึ่งโดยแท้
จริงแล้วผมเรียนวิชาพนักงานอนามัยมา และต่อมา
ทางราชการมีการแบ่งฝ่ายต่างๆ ครั้งแรกมีหัวหน้า
ฝ่ายธุรการ ผมก็ได้เป็นหัวหน้าฝ่ายธุรการ ต่อมา
มีการแบ่งฝ่ายบริหารฝ่ายธุรการเลยต้องไปขึ้นกับฝ่าย
บริหาร ตำแหน่งของผมเป็นอันพับไปจะขอซี ๕ ก็
ไม่มีทาง ผมใคร่ขอเรียนว่าผมจะขอเปลี่ยนแปลง
ระบบตำแหน่งใหม่จากเจ้าหน้าที่ธุรการ ๔ มาเป็น
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ๔ จะต้องดำเนินการอย่างไร
บ้างขอได้โปรด กรุณา แนะนำแนวทางให้ ผมด้วยเพื่อ
ความก้าวหน้าของหน้าที่ราชการในอนาคตเพราะผม

สอบเจ้าหน้าที่ธุรการ ๕ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ๕
ได้แล้วทั้งสองอย่าง และปรับเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ ๕
ไปกระทรวงสาธารณสุขแล้ว ๒ ครั้งยังไม่มีผลอย่าง
ใดเลย การขอปรับต้องทำปริมาณงานย้อนหลัง ๓ ปี
คนละ ๕ ชุด ครั้งสุดท้ายส่งภายในวันที่ ๓๑
มกราคม ๒๕๒๑ ยังไม่ปรากฏผลอย่างใด จึงขอ
ท่านได้กรุณาให้ความกระจ่างแก่ผมด้วย

ตอบ

การขอเปลี่ยนตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ ๕ มาเป็น
ตำแหน่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ๕ นั้น กรมจะต้องมีหนังสือ
ไปยัง ก.พ. โดยชี้แจงเหตุผลในการขอเปลี่ยนนั้นพร้อมทั้ง
ชี้แจงรายละเอียด หน้าที่รับผิดชอบ ของตำแหน่ง ตามที่เป็น
อยู่จริง หาก ก.พ. พิจารณาแล้วเห็นว่าหน้าที่รับผิดชอบของ
ตำแหน่งนั้น เป็นหน้าที่รับผิดชอบของตำแหน่งเจ้าหน้าที่
สาธารณสุข ๕ ก.พ. ก็จะอนุมัติให้เปลี่ยนได้ สำหรับการ
ขอปรับระดับตำแหน่งจากเจ้าหน้าที่ธุรการ ๕ เป็นระดับ ๕
ก็เช่นเดียวกัน คือ ก.พ. จะอนุมัติต่อเมื่อ ก.พ. พิจารณา
แล้ว เห็นว่าตำแหน่งดังกล่าวมีหน้าที่และความรับผิดชอบ
ปริมาณและคุณภาพ สมควรที่จะกำหนดเป็นระดับ ๕ ได้

ทำงานมาทั้งปีทำไมถึงไม่ได้เลื่อนเงินเดือน

ผู้ถาม : สมาชิกเลขที่ ๑๐๐๖

ผมย้ายที่ทำงานใหม่ตามที่อยู่ข้างบนนี้ กรุณา
ส่งหนังสือตามที่อยู่ใหม่ด้วย และขอถามปัญหาดังนี้
ผมเริ่มเข้ารับราชการเมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๙
ชั้น ๑,๗๕๐ บาท พอวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๒๐ ขอ

ปรับวุฒิประกาศนียบัตรชั้นสูงเป็นชั้น ๑,๘๖๐ บาท
พอถึง ๑ ตุลาคม ๒๕๒๐ ก็ไม่ได้เลื่อนเงินเดือน ๑
ชั้น ทั้ง ๆ ที่ทำงานครบตามเกณฑ์ (เกิน ๑๐ เดือน)
จึงขอให้ท่านช่วยตอบข้อข้องใจด้วยว่า ผมมีสิทธิ
ได้เลื่อนชั้นเงินเดือนอีกหรือไม่เพราะเหตุใด คนอื่น
ขอปรับวุฒิก็ได้เลื่อนอีก ๑ ชั้น เพราะถือว่าทำงาน
มาทั้งปี

ตอบ

ฝ่ายจัดการวารสารได้รับทราบการย้ายที่ทำงานใหม่
ของคุณแล้ว และจะส่งหนังสือให้ตามที่อยู่ใหม่ต่อไป

สำหรับปัญหาที่ท่านถาม ถ้าข้อเท็จจริงเป็นอย่างที่
คุณว่า คือคุณเริ่มเข้ารับราชการ เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน
๒๕๑๙ คุณก็ควรจะได้เลื่อนเงินเดือนประจำปีงบประมาณ
๒๕๒๑ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๐ เพราะในงบประมาณ
ที่แล้วมาคุณได้รับบรรจุเข้ารับราชการมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า
๘ เดือน ตามนัยข้อ ๗ (๑) แห่งกฎ ก.พ. ฉบับที่ ๑๓
(พ.ศ. ๒๕๑๘) การที่คุณได้รับการปรับเงินเดือนให้ได้ตาม
คุณวุฒินั้น ไม่เป็นเหตุต้องห้ามในการเลื่อนเงินเดือนประจำปี
แต่ถ้ามีเหตุอื่นที่ผู้บังคับบัญชาไม่เลื่อนเงินเดือนให้ก็เป็นอีก
เรื่องหนึ่ง

ข้อใจว่าจะไม่เป็นธรรมในเรื่องการปรับ

ตำแหน่งตัวเองจากระดับ ๑ ถึงระดับ ๓

และจากระดับ ๓ ถึงระดับ ๕ กับตำแหน่ง

ในสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี

จัดอยู่ในสำนักงานใดบ้าง

ผู้ถาม : สมาชิกเลขที่ ๑๒๕๑๖

ตามที่วารสารข้าราชการ ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๕ ประจำเดือนเมษายน ๒๕๒๑ ได้เสนอบันทึกสรุปความเห็น ของ คณะที่ ปรึกษา ระเบียบบริหาร ของ นายกรัฐมนตรี เรื่องการปรับปรุงแก้ไขระบบการ จำแนกตำแหน่งในข้าราชการพลเรือน โดยให้

๑. กำหนด ตำแหน่ง ที่ เริ่ม จาก สาย งาน ระดับ ๑ ให้ปรับตำแหน่งในตัวเองขึ้นไปได้ถึงลำดับ ๓ ทุกตำแหน่ง

๒. กำหนด ตำแหน่ง ที่ เริ่ม จาก สาย งาน ระดับ ๓ ให้ปรับตำแหน่งในตัวเองได้ถึงลำดับ ๕ และ

๓. คณะที่ ปรึกษา ฯ เห็นควรเปลี่ยนสายงานบางสายที่ ก.พ. กำหนดให้เริ่มต้นจากระดับ ๒ เป็นเริ่มต้นจากสายงานระดับ ๓ รวม ๕ สาย คือ
ฯลฯ

๓) สายงานการเจ้าหน้าที่
ฯลฯ

ผมมีความข้องใจบางประการเกี่ยวกับการนี้ ผมจึงขอเรียนถามปัญหาดังนี้

๑. นาย ก. กับนาย ข. เดิมเป็นข้าราชการพลเรือนชั้นจัตวา ตำแหน่งเสมียนพนักงาน ต่อมาทั้ง ๒ คนสอบแข่งขันเป็นข้าราชการชั้นตรีได้ โดยนาย ก. ได้ลำดับที่เหนือกว่านาย ข. เมื่อได้รับการบรรจุและแต่งตั้งนั้น ได้ใช้พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ แล้วทั้งคู่ จึงได้เลื่อนเป็นระดับ ๒ (๑) นาย ก. ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ ในแผนก ๔๘

เก็บเอกสาร กองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวง ส่วนนาย ข. ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ ในแผนกบรรจุและแต่งตั้ง กอง การเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวง และนาย ค. ซึ่งเป็นเสมียนอาวุโสในกองกลาง ก็ได้รับการ แต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ ในกองกลางเช่นเดียวกัน โดยไม่ต้องสอบ ปรับให้เลย ในระหว่างที่ปฏิบัติงานอยู่ ผู้บังคับบัญชาได้เสนอชื่อนาย ข. ไป รับการอบรมที่ ก.พ. เพื่อจะได้แต่งตั้งให้เป็นบุคลากร ในกองการเจ้าหน้าที่ต่อไป ดังนั้น นาย ข. ก็ย่อมได้เปรียบ นาย ก. เพราะสามารถปรับตำแหน่งได้ถึง ระดับ ๕ นาย ก. จะเป็นได้ก็ต้องสอบคัดเลือก ซึ่งมีศักดิ์และสิทธิเท่ากับนาย ค. ซึ่งไม่ต้องสอบเลย จึง ดูจะไม่เป็นธรรมนัก ก.พ. มีการพิจารณาให้ความ เป็นธรรมในกรณีเช่นนี้อย่างไรบ้าง ผมเชื่อว่าคง มีเพื่อนข้าราชการอีกไม่น้อยที่ประสบภาวะเช่นนี้

๒. ผมใคร่ขอ ทราบการ จำแนก ตำแหน่ง ระดับกระทรวง ซึ่งส่วนมากมักจะมิ

- ก. สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี
- ข. สำนักงานปลัดกระทรวง
- ค. กรมหรือสำนักงานในสังกัด

ผมขอทราบ ว่าใน สำนักงานเลขานุการ รัฐมนตรี ซึ่งทุกกระทรวงและทบวงจะแบ่งส่วนราชการอย่างน้อย ๒ แผนก คือ

๑. แผนกการเมือง

๒. แผนกตรวจสอบเรื่องราวและความเห็น

ใคร่ขอเรียนถามว่า ตำแหน่งหัวหน้าแผนกการ

เมือง และตำแหน่งหัวหน้าแผนกตรวจสอบเรื่อง
ราว และ ความเห็น รวมทั้ง ประจำ แผนก ของทั้ง ๒
แผนกนั้น ก.พ. จัดให้อยู่ในสายงานใด และผม
เห็นว่างานทั้ง ๒ แผนก ของทุกกระทรวงมีลักษณะ
เหมือนๆ กัน ก.พ. คงจะจัดอยู่ในสายงานเดียวกัน
ทุกกระทรวงด้วยใช่หรือเปล่าครับ

ตอบ

๑. การที่นาย ข. ได้รับการเสนอชื่อไปรับการ
อบรม เพื่อจะได้แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งบุคลากรในกองการ
เจ้าหน้าที่ต่อไปนั้น เป็นเรื่องการบริหารงานภายในของกรม
ซึ่งอาจโยกย้าย สับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการ
ตามความเหมาะสมได้ ส่วนกรณีนายค. ซึ่งได้รับการแต่งตั้ง
ให้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการ ๒ โดยไม่ต้องสอบนั้นก็
เป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาที่พิจารณาคัดเลือกได้

อย่างไรก็ดี ก.พ. ก็ได้เล็งเห็นถึงความไม่เป็นธรรม
และ โอกาส แห่ง ความ ก้าวหน้า ของ ข้าราชการ ซึ่ง ดำรง
ตำแหน่งในสายงานอื่นที่ไม่ได้ปรับถึงระดับ ๕ โดยอัตโนมัติ
อยู่เหมือนกัน จึงได้มีการพิจารณาให้ผู้ดำรงตำแหน่งใน
สายงานอื่น เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ เป็นต้น ได้มีโอกาส
ปรับตำแหน่งสูงขึ้นได้ตามสมควรแล้ว

๒. ตำแหน่งหัวหน้าแผนกการเมือง และหัวหน้า
แผนกตรวจสอบเรื่องราว และความเห็นในสำนักงานเลขา-
ณการรัฐมนตรี ในกระทรวงต่าง ๆ ก.พ. ได้กำหนดให้อยู่
ในสายงานเลขานุการและบริหารงานทั่วไป ส่วนตำแหน่ง
ที่ปฏิบัติงาน รองลงมามีทั้งที่อยู่ในสายงานเลขานุการ และ
บริหารงานทั่วไป และสายงานธุรการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
คุณภาพ ปริมาณงาน และลักษณะงานที่ปฏิบัติของตำแหน่ง
นั้น ๆ

อัยการผู้ว่าการเลื่อนตำแหน่งเป็น สมุห์บัญชีอำเภอ ๕ อำนาจอนุญาตการลา และทำไม่ได้รับหนังสือขำ

ผู้ถาม : สมาชิกสภาที่ ๓๗๔

ผมและพรรคพวกเพื่อนข้าราชการหลายคน
มีปัญหาขอเรียนถามดังต่อไปนี้

๑. นาย ก. เป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ
ระดับ ๔ ตำแหน่งสมุห์บัญชีอำเภอ ๔ สอบคัดเลือก
ตำแหน่งสมุห์บัญชีอำเภอ ๕ ได้มาตั้งแต่วันที่ ๒๓
กันยายน ๒๕๑๙ อัตราเงินขึ้น ๒,๘๕๐ บาท (ขณะ
นี้) จะขอปรับให้ดำรงตำแหน่งสมุห์บัญชีอำเภอ ๕
ได้หรือไม่ โดยวิธีใด และจะใช้วิธีเลื่อนโดยการ
คัดเลือกตามหนังสือที่ สร ๐๗๐๔/๔ ลงวันที่ ๓๑
มีนาคม ๒๕๒๑ ข้อ ๕ จะกระทำได้หรือไม่

๒. สมุห์บัญชีอำเภอ ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วน
ราชการสำนักงานสรรพากรอำเภอ นั้น ๆ จะอนุญาต
ให้ข้าราชการสรรพากรอำเภอ นั้น ๆ ลาป่วยและลา
กิจตามตารางหมายเลข ๑ โดยมีต้องเสนอใบลาของ
ข้าราชการสรรพากรอำเภอหรือกิ่งอำเภอ นั้น ๆ ขอ
อนุญาต ต่อนายอำเภอ หรือ ปลัด อำเภอ ซึ่ง หัวหน้า
ประจำ กิ่งอำเภอ จะ อนุญาต ด้วย ตนเอง ได้ หรือไม่
และถ้าหาก สมุห์บัญชี อำเภอ อนุญาต ให้ ข้าราชการ
สรรพากรในอำเภอหรือกิ่งอำเภอ นั้น ๆ ลาป่วยหรือ
ลากิจได้ จะเป็นการ ขอดัดต่อ พระราชบัญญัติ
ระเบียบบริหาร ราชการแผ่นดิน หมวด ๒ อำเภอ

ข้อ ๖๐ (๔) หรือไม่ เป็นประการใดบ้าง

๓. หนังสือวารสารข้าราชการ ทำไมส่งถึงสมาชิกผู้รับล่าช้าเกินเวลาอันสมควร เช่น ฉบับปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๔ เมษายน ๒๕๒๑ ผมรับวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๑ ส่วนฉบับที่ ๕ เดือนพฤษภาคม ๒๕๒๑ ขณะนี้ยังมีได้รับแต่อย่างใด และถือเป็นหลักปฏิบัติราชการได้หรือไม่ ทางฝ่ายจัดการจะดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้นจะทำได้หรือไม่

๔. ผมเป็นสมาชิกวารสารมานานกว่า ๑๕ ปีแล้ว และยังสนับสนุนอีกต่อไปตลอดจนเลิกกิจการ และหวังว่าได้รับตอบในเวลาอันรวดเร็วให้ทราบ และจะได้ถือปฏิบัติต่อไป

ตอบ

๑. ตำแหน่งสมุห์บัญชีอำเภอ เป็นตำแหน่งในสายงานที่เริ่มต้นจากระดับ ๓ ดังนั้นจึงกำหนดถึงระดับ ๕ ได้ทุกตำแหน่ง ส่วนการเลื่อนขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับ ๕ นั้น โดยที่ผู้เป็นผู้นำผ่านการสอบคัดเลือกตำแหน่งสมุห์บัญชีอำเภอ ๕ ได้แล้ว และหากผู้เป็นผู้มีคุณสมบัติตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับ ตำแหน่ง สมุห์บัญชีอำเภอ ๕ อยู่ก่อนวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๑ ผู้ก็อาจได้รับการพิจารณาเลื่อนขึ้นดำรงตำแหน่งดังกล่าวได้ ทั้งนี้ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร ๐๗๐๕/ว ๖ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๑ และที่ สร ๐๗๐๔/ว ๑๖ ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๒๑

๒. สมุห์บัญชีอำเภอ เป็นหัวหน้าส่วนราชการสำนักงานสรรพากรอำเภอ ดังนั้น จึงเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตการลาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการลาของ

๕๐

ข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยไม่จำเป็นต้องเสนอใบลาขึ้น คือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอ และไม่เป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ในเรื่องอำนาจและหน้าที่ของนายอำเภอแต่อย่างใด

๓.—๔. สาเหตุ ที่ คุณได้ รับ หนังสือ วารสาร ข้าราชการช้าคงที่บกตัวอย่างว่า หนังสือเดือนเมษายน ได้รับในเดือนพฤษภาคมนั้น เนื่องมาจากหนังสือฉบับเดือนเมษายนเพิ่งออกในตอนต้นเดือนพฤษภาคม นั้นเอง การส่งหนังสือมิได้ล่าช้าแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามฝ่ายจัดการเขาเลย และจะถือเป็นหลักปฏิบัติราชการขอมไม่ได้ อย่างไรก็ดี ขณะนี้ คณะผู้จัดทำก็ได้พยายามเร่งที่จะให้หนังสือออกทันเดือนคือเดือนอยู่แล้ว และขอถือโอกาสขอบคุณที่คุณให้ความสนใจและสนับสนุนวารสารข้าราชการตลอดมา หวังว่าคุณคงจะสนับสนุนเราตลอดไปอีกนานเท่านาน เพราะเราคงจะไม่เลิกกิจการหรอก

หลักเกณฑ์การสั่งให้ข้าราชการประจำ

กระทรวง ประจำทบวง ประจำกรม

ประจำกอง หรือประจำจังหวัด มีอย่างไรบ้าง

ผู้ถาม : สมาชิกเลขที่ ๗๘๖

กระผม ใคร ขอ ทราบ แนว ทาง ปฏิบัติ ตาม มาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ว่า ก.พ. ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไว้เป็นประการใดบ้าง

ตอบ

มาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ บัญญัติว่า หลักเกณฑ์และวิธีการ

สั่งให้ข้าราชการประจำกระทรวง ประจำทบวง ประจำกรม ประจำกอง หรือประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

กฎ ก.พ. ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๑๔) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในทางปฏิบัติ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ไว้ดังนี้ คือ

หลักเกณฑ์การสั่งให้ประจำกระทรวง ให้พิจารณาสั่งได้ในกรณีต่อไปนี้

๑. กรณีที่ข้าราชการ ถูกกล่าวหาว่า กระทำผิด วินัย อย่างร้ายแรง หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาที่ไม่ใช่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และถ้าจะให้ข้าราชการผู้นั้นคงอยู่ในตำแหน่งต่อไปแล้ว จะเป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนสอบสวนหรือเสียหายแก่ราชการ

๒. กรณีที่ ข้าราชการ ไปศึกษาไม่ว่า จะในประเทศ หรือต่างประเทศ หรือไปฝึกอบรมหรือทำงานในต่างประเทศ

๓. กรณีอื่นที่มีความจำเป็นพิเศษเพื่อประโยชน์แก่ราชการ

วิธีการสั่งให้ประจำกระทรวง ฯ มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้ คือ

๑. การสั่งให้ข้าราชการประจำกระทรวง หรือประจำทบวง ให้ผู้มีอำนาจสั่งได้สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๑๐ ขึ้นไป

๒. การสั่งให้ประจำกรม ประจำกอง หรือประจำจังหวัด ให้ผู้มีอำนาจสั่งได้สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๕ ลงมา

กำหนดเวลาในการสั่ง การสั่งให้ข้าราชการประจำกระทรวง ประจำทบวง ประจำกรม ประจำกอง หรือประจำจังหวัด ตามหลักเกณฑ์ข้อ ๑-๓ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ให้สั่งได้เป็นการชั่วคราว และตามความจำเป็น แต่กรณีตามหลักเกณฑ์ข้อ ๑ และข้อ ๓ นั้น จะสั่งได้เป็นเวลานานไม่เกิน ๖ เดือน ถ้าครบ ๖ เดือนแล้ว มีความจำเป็นจะต้องให้ข้าราชการผู้นั้นประจำกระทรวง ฯ ต่อไปอีกก็จะต้องนำเสนอ ขออนุมัติต่อ ก.พ. เป็นราย ๆ ไป

การสั่งให้ข้าราชการประจำกระทรวง ฯ ตามทางปฏิบัติที่ว่ามานี้ เมื่อหมดความจำเป็น หรือครบ ๖ เดือนแล้ว ผู้มีอำนาจจะต้องสั่งแต่งตั้งให้ผู้นั้นกลับมาดำรงตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งอื่นในระดับเดียวกันที่ผู้นั้นมีคุณสมบัติตรงตามตำแหน่งนั้น

สร้างความปิติยินดีให้แล้ว เหตุใจจึงลบล้างความปิตินิดนั้นเสียแล้ว

ผู้ถาม : สมาชิกใหม่ ชาวสาธ

กระผมมีข้อข้องใจที่จะ ขอความกรุณาเรียนถามดังต่อไปนี้ ตามที่ ก.พ. ได้อนุมัติกำหนดตำแหน่งสูงขึ้นให้แก่เจ้าศาล เป็นระดับ ๔, ๕ และ ๖ ทำความปิติยินดีแก่พวกเราชาวศาลเป็นอย่างยิ่ง ต่างเตรียมตัวเตรียมใจที่จะรอวันสอบเพื่อความก้าวหน้าในชีวิตราชการ แต่แล้วจู่ ๆ ก.พ. ก็ออกหนังสือที่ สร ๐๗๐๕/ว ๖ กำหนดให้สายงานเลขานุการ และบริหารทั่วไป ฯลฯ เป็นสายงานที่เริ่มต้นจากระดับ ๓ มีผลให้ระดับ ๕ ไม่ต้องสอบให้เลื่อนโดยการคัดเลือก หนังสือ ที่ สร ๐๗๐๔/ว ๘ ดังนั้น

๑. ทำไม ก.พ. ไม่กำหนดให้ระดับ ๕ มีทั้งต้องสอบกับไม่ต้องสอบ เหมือนระดับอื่น ๆ

๒. กระทรวงยุติธรรมได้ดำเนินการ รับสมัครสอบไปก่อน ที่ ว ต่าง ๆ จะออก ไม่มีบทเฉพาะกาลสำหรับเรื่องนี้เลยหรือ

๓. ก.พ. กำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้น แต่แล้วก็ออก ว ลบล้าง จะเป็นการถูกต้องหรือ

๔. ก.พ. ไม่คิดช่วย พวก กระผม ที่เป็น
ระดับ ๔ เงินเดือนน้อยๆ จะได้สอบกระโดด (ปรับ
ขึ้นเงินเดือน) กับเขาบ้างเลยหรือ ทั้งที่พวกกระผม
ก็มีความสามารถที่จะสอบ

กระผมขอเรียนถามเพียงเท่านั้น หวังว่าท่าน
คงจะตอบให้หายข้องใจ

ตอบ

ข้อ ๑, ๓ หลักเกณฑ์เรื่องการกำหนดตำแหน่ง
และเรื่องการสอบที่กำหนดใหม่ ตาม ว ๖ และ ว ๘ เป็น
การกำหนดตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งถือเป็นนโยบายของ
รัฐบาลที่ ก.พ. จะต้องปฏิบัติตามจะผิดถูกอย่างไร หรือไม่
นั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ข้อ ๒, ๔ มีบทเฉพาะกาลเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้ว ดัง
ปรากฏรายละเอียดตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สร ๐๗๐๔/
ว ๑๖ ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๒๑ ซึ่งได้พิมพ์ไว้ใน
วารสารข้าราชการ ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๒๑ แล้ว
พอสรุปได้ว่า นอกจากจะให้ใช้วิธีคัดเลือกเลื่อนตำแหน่ง
เมื่อเงินเดือนถึงขั้นค่าแล้วก็ให้เลื่อนโดยวิธีสอบคัดเลือกได้
อีก แม้ว่าผู้สอบคัดเลือกได้และขึ้นบัญชีไว้แล้ว จะเป็นผู้
ที่ได้รับเงินเดือนยังไม่ถึงขั้นค่าของตำแหน่งระดับ ๕ ก็ตาม
แต่ทั้งนี้ ผู้สอบคัดเลือกได้นั้น จะต้องมียศสมบัตินครบที่จะ
เลื่อนได้อยู่ก่อนวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๑

**ตำแหน่งที่เริ่มต้นจากระดับ ๓ ซึ่งปรับได้
ถึงระดับ ๕ จะเลื่อนขึ้นไปโดยไม่ต้องสอบ
อย่างเคียว จะเป็นธรรมหรือไม่**

ผู้ถาม : ข้าราชการที่สอบสมุห์บัญชีอำเภอ ๕ ได้
แต่ถูกขาดกรรมโดยมติคณะรัฐมนตรี

ตามมติคณะรัฐมนตรี ความว่า ตำแหน่ง
ที่เริ่มต้นจากระดับ ๑ จะเลื่อนขึ้นไปโดยไม่ต้องสอบ
ถึงระดับ ๓ และตำแหน่งที่เริ่มต้นจากระดับ ๓ เลื่อน
ขึ้นไปโดยไม่ต้องสอบถึงระดับ ๕

ตำแหน่งสมุห์บัญชีอำเภอของกรมสรรพากร
ถือว่าเริ่มต้นจากระดับ ๓ ฉะนั้นผู้ดำรงตำแหน่งนี้
เลื่อนขึ้นไปได้ถึงระดับ ๕ โดยไม่ต้องสอบ และดู
เหมือนว่า กรมสรรพากร จะกำลังดำเนินการเลื่อน
ตามนัยดังกล่าวอยู่

กรมสรรพากรได้เปิดสอบคัดเลือกสมุห์บัญชี
อำเภอ ๕ และได้ประกาศผลสอบ เมื่อเดือน
กันยายน ๒๕๑๙ จะครบ ๒ ปี ในเดือนกันยายน
๒๕๒๑ นี้ และก่อนหน้านั้น กรมสรรพากรได้ทำ
เรื่องขออนุมัติให้มีตำแหน่งสมุห์บัญชีอำเภอ ๕ ต่อ
ก.พ. อีก ๘๔ ตำแหน่ง เมื่อได้รับอนุมัติจาก ก.พ.
ก็จะบรรจุผู้ที่สอบได้ขึ้นบัญชีไว้ แต่พอถึงเดือน
เมษายน ๒๕๒๑ คณะรัฐมนตรีมีมติให้เลื่อน
ตำแหน่งได้ตามที่กล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ที่สอบ
คัดเลือกได้ขึ้นบัญชีไว้รอการบรรจุ หหมดโอกาส
ส่วนผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมุห์บัญชีอยู่ แม้จะสอบไม่ได้
หรือไม่ได้สอบ ก็จะได้เลื่อนขึ้นเป็นระดับ ๕ (ถ้า
เงินเดือนถึงขั้นต้นของระดับ ๕) ดังนี้ สมควรแล้ว
หรือ เพื่อความยุติธรรม ก.พ. ควรจะคัดค้านหรือ
เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีคติน้อยๆก็ให้ผู้
สอบคัดเลือกได้ ได้รับการบรรจุในตำแหน่งว่าง
หรือตำแหน่งที่จะได้รับอนุมัติจาก ก.พ. ให้หมดเสีย
ก่อน แล้วจึงจะใช้มติคณะรัฐมนตรี เพราะผู้ที่

ตั้งใจรับราชการและพยายามศึกษาหาความรู้ จนมีความสามารถสอบได้ ก็แสดงว่า มีความรู้ความสามารถที่จะดำรงตำแหน่งที่สอบได้ แล้วเรื่องอะไรจะมาตัดสินชีวิตของเขาเช่นนั้น ระบบราชการเมืองไทยไม่ต้อง การคนดีมีความรู้ ความสามารถ หรือหือ คณะรัฐมนตรีควรทบทวนมติดังกล่าวเสียใหม่ เพื่อเป็นการ บำรุงขวัญ ข้าราชการ ที่เป็น แพะ รับบาป เพราะมติคณะรัฐมนตรีนี้ ขณะนี้ผู้ที่สอบได้ต่าง เสียขวัญและกำลังใจ ไม่เป็นอันทำการทำงานกันแล้ว คณะรัฐมนตรีน่าจะเอาใจเขามาใส่ใจเราบ้างนี้หรือที่ว่า พี.ซี. ดีนกั เสว้า

ตอบ

คิดว่าคุณคงหายเศร้าแล้วนะครับ เพราะ ก.พ. ได้ออก หลักปฏิบัติ เฉพาะกาลในเรื่อง นี้แล้ว โดย หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ สว ๐๗๐๔/ว ๑๖ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๑ ซึ่งเราได้นำลงตีพิมพ์ในวารสารข้าราชการ ฉบับเดือนมิถุนายน ๒๕๒๑ แล้ว ถ้าคุณสอบได้ชั้นบัญชีอยู่ และมีคุณสมบัติครบที่จะเลื่อนเป็นสมทบบัญชีอำเภอ ๕ ได้ ก่อนวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๑ คุณก็จะได้เลื่อนตำแหน่งไปแล้ว 'ไช้' ใหมครับ

ผู้ตอบปัญหาประจำ

สำนักงาน ก.พ.

สมศักดิ์	สุภะวัชกุลเดช
จามว	จันทร์ศักดิ์
สมเกียรติ	ชุมวิสูตร
ศรีนิตา	เกิดผล
เพ็ญวดี	ธรรมนิจกุล

กรมบัญชีกลาง

ผาสุนิตย์	ปิณฑะรุจิ
สมพงษ์	วัฒนสระ

วิเศษชนแท้

เมฆรอตเย็นชื่น พาดุณระรินชื่นใจ

เกร็ดบริหาร

เทคนิคเบื้องต้นในการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์บุคคลเพื่อบรรจุเข้ารับราชการ หรือเพื่อจ้างเข้าทำงานในส่วนราชการ องค์การรัฐวิสาหกิจหรือบริษัทเอกชนใด ในปัจจุบันได้เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเลือกหรือจูงใจให้คนดีมีความรู้เข้ามาทำงาน การสัมภาษณ์ ไม่เพียงแต่จะผูกพันเกี่ยวข้องกับบุคลากรหรือผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานการเจ้าหน้าที่ หากได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับบุคคลในแวดวงต่าง ๆ ซึ่งอาจรวมทั้งตัวท่านเองในฐานะผู้สัมภาษณ์ด้วย

เมื่อมีความสำคัญผูกพันกันเช่นนี้ ถ้าจะได้มีการนำหลักหรือเทคนิคในการสัมภาษณ์ขั้นพื้นฐานมาศึกษากันดูบ้าง ก็อาจจะช่วยให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น เทคนิคการสัมภาษณ์นั้น ได้มีการเขียนหรือกล่าวกันไว้พอสมควร แต่หลัก ๑๐ ประการที่ผู้เขียนได้นำมาเผยแพร่นี้ เป็นหลักสามัญสำนึกง่าย ๆ ซึ่งสามารถใช้ได้ในทุกยุคทุกสมัย

๑. **วัตถุประสงค์ :** ควรกำหนดไว้ล่วงหน้าว่า ท่านหวังจะได้รับหรือรู้อะไรจากการสัมภาษณ์บ้าง เมื่อกำหนดแล้ว ก็ควรเดินภายในกรอบของวัตถุประสงค์จนจบการสัมภาษณ์

๒. **หลีกเลี่ยงการขัดจังหวะ :** ควรจะ

ระมัดระวังไม่ให้มีการขัดจังหวะเกิดขึ้นระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากฝ่ายใด การขัดจังหวะนั้นจะแสดงความคิดเห็น จะทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ลังเลใจ และอาจสร้างข้อสงสัยในความรู้สึกของท่านต่อตัวผู้ถูกสัมภาษณ์คนนั้น

๓. **การสื่อความหมาย :** การที่จะให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ควรใช้วิธีการที่เป็นกันเอง ใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย ตั้งคำถามด้วยความระมัดระวัง หากจำเป็นต้องตอบคำถามก็ขอให้ท่านตอบชี้แจงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ อย่างกล่าวอ้างคำพูดผู้หนึ่งผู้ใด โดยเฉพาะ ควร หลีกเลี่ยง การอ้าง ถึง ตัว บุคคล อื่น เนื่องจากผู้ถูกสัมภาษณ์ อาจมี โอกาส เข้ามาทำงานที่เดียวกับท่านหรือผู้ที่ท่านกล่าวอ้าง

๔. พึงด้วยความตั้งใจ : ท่านควรตั้งสมาธิในการฟัง ระวังอย่าผูกขาดในการพูดเสียฝ่ายเดียว จงให้โอกาสผู้ถูกสัมภาษณ์สร้างความประทับใจแก่ท่าน แทนที่ท่านจะเป็นฝ่ายสร้างความประทับใจ ขอให้ระลึกไว้เสมอว่า อย่ามุ่งจับจ้องเฉพาะจุดปลีกย่อยที่ไม่มีความสำคัญ

๕. สังเกตพฤติกรรมโดยใกล้ชิด : เป็นหน้าที่ของท่านที่จะสร้างบรรยากาศ ให้เกิดความสบายใจไม่เคร่งเครียดจนเกินไป ขอให้ศึกษาและสังเกตอาการปฏิกิริยาอารมณ์ และ ความนึกคิดของผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วยความสนใจ เพราะการแสดงออกเหล่านี้ พอจะช่วยให้ท่านรู้จักผู้ถูกสัมภาษณ์ยิ่งขึ้น

๖. ใช้เวลาเพียงพอ : จงอย่าเร่งรีบในการสัมภาษณ์ การที่จะได้คนดีมีความรู้จำเป็นจะต้องใช้เวลาเพียงพอในการแสดงออก ถ้าปรากฏว่าจะมีปัญหาในเรื่องเวลา ท่านจะต้องรีบปรับเวลาใหม่ตั้งแต่เริ่มสัมภาษณ์

๗. ใช้คำถามอย่างเดียวกัน : ขอให้ตั้งคำถามที่เป็นมาตรฐานกลางๆ สามารถใช้ได้กับผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกคน และถ้าเป็นไปได้ควรจะเป็นท่าน สัมภาษณ์ คนเดียว ตลอด สำหรับตำแหน่ง

หนึ่ง ผู้สัมภาษณ์ควรจะเตรียมรายการคำถามที่จะใช้ให้พร้อมและสัมภาษณ์ไปตามแนวนั้น แต่ก็ไม่หมายความว่า จะปรับคำถามใหม่ไม่ได้ในบางสถานการณ์

ตัวอย่างคำถามเหล่านั้น คือ

- เหตุใดจึงสนใจตำแหน่งนี้ ?
- สำเร็จการศึกษาอะไร เคยทำงานหรือมีประสบการณ์อะไรหรือไม่ ?
- ถ้าได้รับเข้าทำงาน คิดว่าจะช่วยหน่วยงานนี้ได้อย่างไร ?
- จะเริ่มมาทำงานได้เมื่อไร ?
- ต้องการเงินเดือนเท่าไร ?
- ภรรยาหรือสามี (ถ้ามี) รู้สึกอย่างไร ที่มาสมัครงานตำแหน่งนี้ ?
- มีเป้าหมายในอาชีพอย่างไร ?
- คิดว่า งานตำแหน่งนี้เหมาะสมคล่องจองกับลักษณะเฉพาะตัวหรือไม่ ?
- รู้สึกอย่างไรกับงานที่มีแรงกดดัน หรือต้องเสี่ยงอันตราย ? (คำถามนี้ จะใช้ได้กับบางตำแหน่ง เช่น ตำรวจ นักบริหาร เป็นต้น)
- เหตุใดจึงลาออกจากงานเดิม ?
- ชอบการเดินทางหรือไม่ ?
- ที่สมัครนี้ต้องการประสบการณ์เพิ่มเติมใช่หรือไม่ ? (บางหน่วยงาน/บางตำแหน่ง ได้กำหนด

เงื่อนไขเกี่ยวกับประสบการณ์ บางด้าน เพื่อ
ประโยชน์ในการเลื่อนตำแหน่ง หรือ ขอเข้า
สมัครงาน)

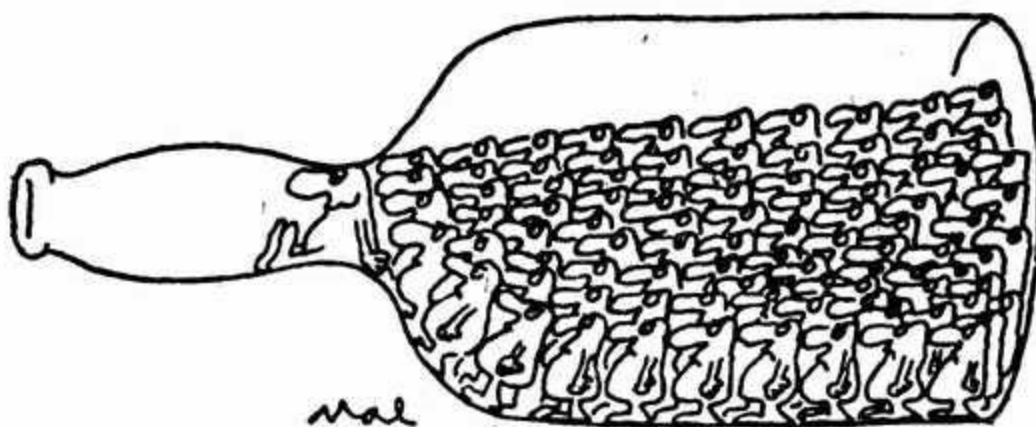
— มีงานอดิเรกอะไร หรือปกติใช้เวลาว่างอย่างไร?

๘. **ยึดวัตถุประสงค์ :** อย่าหัวเราะเยาะ
หรือวิจารณ์ความคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์ และ
จงพยายามอย่าแสดงตนเป็นผู้ติดใจไปเสียทุกเรื่อง
ถ้าจำเป็นต้องจดบันทึกในบางครั้ง ก็ขอให้ทำ แต่
ระวังอย่าให้เป็นการรบกวนความรู้สึกผู้ถูกสัมภาษณ์

๙. **ควบคุมการสัมภาษณ์ :** จงควบคุม
และดำเนินการสัมภาษณ์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
และเวลาด้วยความสุภาพและในแง่ดี ระวังอย่า

ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ไกลออกนอกทาง จงรักษาเวลา
และเน้นเฉพาะจุดที่ต้องการ ถ้าเป็นการสัมภาษณ์
กลุ่ม อย่าให้ผู้สัมภาษณ์คนหนึ่งคนใดครอบครอง
การสัมภาษณ์หรือแสดงความคิดเห็นเพียงผู้เดียว

๑๐. **จบการสัมภาษณ์ด้วยความรู้สึก
ที่ดี :** จงให้ความสนใจตั้งใจสัมภาษณ์อย่างแท้จริง
ตั้งแต่ต้นจนจบ ขอให้รับฟังและให้เกียรติในความ
คิดของผู้ถูกสัมภาษณ์แม้จะเป็นเด็กก็ตาม ถ้ามี
ความคิดเห็นพ้องต้องกัน ก็เน้นให้เห็นว่า ผู้ถูก
สัมภาษณ์ได้ ช่วย ทำให้เกิด ความรู้สึกร่วมกัน เช่น
นั้น และเมื่อจบการสัมภาษณ์ ขอให้ท่านแจ้ง
กำหนดวันที่ ผู้ถูกสัมภาษณ์ จะทราบผลการพิจารณา
ด้วย ๑๖

* **หมายเหตุ :** แปลและเรียบเรียงจาก Fundamental Interviewing Techniques ของ Larry G. M Dougile,
แห่ง Indiana University at Kokomo จากวารสาร Supervisory Management ประจำเดือน
พฤษภาคม ๒๕๒๑

นโยบาย การพัฒนา และวิชาการ

ดร. ทินพันธุ์ นาคะตะ*

บทความนี้ เป็นเพียงความพยายามอย่างหนึ่ง ที่จะเสนอความรู้เบื้องต้น สำหรับการศึกษาวเคราะห์ในเรื่องนโยบายของรัฐ (public policy) โดยจะมุ่งพิจารณาถึงสาระสำคัญของประการ คือ การพัฒนาของนโยบาย กระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาการกับนโยบายของรัฐ และแนวทางศึกษาวเคราะห์นโยบายของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐดีขึ้น และเพื่อจะชี้ให้เห็นว่า การเสนอแนะนโยบายให้แก่รัฐบาล จะต้องมามีรากฐานมาจากการศึกษาวิจัย การศึกษาวิชานโยบายนับเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยสะสมความรู้ที่เชื่อถือได้เพื่อการดังกล่าว

นโยบายของรัฐ นับว่าเป็นวิชาที่ยังใหม่อยู่มาก ทั้งยังไม่มีคำจำกัดความที่แน่นอนตายตัว ความหมายที่ใช้จึงขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และแนวทางศึกษาวเคราะห์ ของนักวิชาการในแต่ละบุคคล แต่ส่วนมากแล้วหมายถึงสิ่งๆ เดียวกัน เช่น Lasswell กับ Kaplan กล่าวว่า นโยบาย หมายถึงแผนหรือโครงการที่กำหนดขึ้น ประกอบด้วยเป้าหมาย คุณค่า (values) และการปฏิบัติต่างๆ สำหรับ Easton การกำหนดนโยบายของรัฐ คือการจัดสรรคุณค่าต่างๆ ของสังคมที่สอดคล้องกฎหมาย และเป็นไปเพื่อสังคมส่วนรวม นโยบายของรัฐในความหมายของ Kroll ได้แก่ โครงร่างแห่งคุณค่าและ

พฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นข้อกำหนดหรือข้อบัญญัติของรัฐบาล ฝ่าย Sharkansky หมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่รัฐบาลจัดทำขึ้น เป็นต้นว่า บริการสาธารณะ การควบคุม กิจกรรม ของ บุคคล หรือ ธุรกิจ เอกชน การแสดงออกในทางสัญลักษณ์ต่างๆ ตลอดจน การควบคุมกิจกรรมทางการเมืองแบบอื่น ๆ ส่วน Dye ก้าวไปไกลกว่านั้น โดยกล่าวว่า นโยบายของรัฐ คือสิ่งใดๆ ที่รัฐบาลเลือกที่จะทำหรือไม่ทำ เพื่อให้การศึกษาวเคราะห์ในบทความนี้มีขอบเขต กว้างขวาง เราจะใช้คำว่านโยบายของรัฐ ตามความหมายต่างๆ เหล่านั้น คือหมายถึง โครงการที่รัฐบาลบัญญัติขึ้นเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติ

* Ph. D (Pol. Sc.), Vanderbilt ปัจจุบันรับราชการในตำแหน่งคณบดี และผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ในการจัดสรรคุณค่าต่าง ๆ ให้แก่สังคม

หากจะพิจารณาจากค่านิยมในข้างต้น จะเห็นว่า นโยบายของรัฐ หมายถึงสิ่งสำคัญสองประการ ประการแรก คือ แนวทางในการปฏิบัติของรัฐบาล ประการที่สอง คือ โครงการที่สำคัญๆ ซึ่งรัฐบาลจะต้องจัดให้มีขึ้น ด้วยการกำหนดเป้าหมายและวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุสิ่งดังกล่าวนี้ สิ่งเหล่านี้ย่อมจะหมายรวมไปถึง สถาบันต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายของรัฐ กับกระบวนการทั้งหลายที่จะช่วยให้นโยบายของรัฐ มีลักษณะอันชอบด้วยกฎหมาย (legitimate) อยู่ด้วยเสมอ และทั้งสองอย่างหลังนี้เอง จะเป็นเครื่องชี้ว่า สังคมใดมีพัฒนาทางการเมืองอยู่ ณ ระดับใด อาจกล่าวได้ว่า ในสังคมที่เจริญแล้วจะมีสถาบันต่างๆ โดยเฉพาะที่รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย และรับรองว่านโยบายนั้นๆ เป็นนโยบายที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยจะต้องมีผู้ปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้ นักทฤษฎีบางคน จึงมีความเห็นว่า การกำหนดนโยบาย (policy-making) ในส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการกำหนดข้อบัญญัติ (rule-making) หรือกระบวนการนิติบัญญัติ (legislation) ทั้งนี้เพราะในประเทศที่เจริญแล้ว การกำหนดนโยบายของรัฐ จะมีลักษณะเป็น การกระทำในรูปของสถาบัน (institutionalized) มากกว่าเป็นเรื่องของส่วนตัว และส่วนมากจะออกมาในรูปของ กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ หรือคำสั่ง ฯลฯ ดังนั้น เรื่องแรกที่เราควรให้ความสนใจ ก็คือ การศึกษาในเรื่อง การ

กำหนดนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปที่เป็น ข้อบัญญัติของรัฐนั้น ว่าได้มีการพัฒนามาอย่างไรบ้าง

ก. การพัฒนาของนโยบาย

ในทุกสังคม ย่อมจะต้องมีข้อบัญญัติพื้นฐานสำหรับเป็นแนวทางที่คนเราจะพึงปฏิบัติต่อกัน เช่น ขนบธรรมเนียมและประเพณี ซึ่งกำหนดหน้าที่ต่างๆ ของบุคคล รวมทั้งข้อห้ามทั้งหลายเพื่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ยิ่งกว่านั้น ยังมีข้อบัญญัติอื่นๆ เช่น รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่กำหนดให้สถาบันต่างๆ มีอำนาจริเริ่ม เปลี่ยนแปลง ปฏิบัติตาม หรือตัดสินใจการละเมิด ในข้อบัญญัติต่างๆ นั้นไว้ด้วย ทั้งนี้ ย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

สำหรับชุมชนแบบโบราณ การกำหนดข้อบัญญัติเหล่านั้น จะอยู่ในมือของชนชั้นหัวหน้าเพียงไม่กี่คน ทั้งจะเป็นเรื่องของการสะสมประเพณีที่เกิดจากการบังคับให้เป็นไปตามข้อบัญญัติ หรือจากการตีความในข้อบัญญัตินั้น กล่าวคือ จะมีบุคคลกลุ่มหนึ่ง ทำหน้าที่กำหนดและรักษาไว้ซึ่งข้อบัญญัติของสังคม เกี่ยวกับปัญหาใดๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคม หรือจากการมีความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก บุคคลกลุ่มนี้ได้แก่หัวหน้าเผ่าหรือหัวหน้าหมู่บ้านต่างๆ เป็นอาทิ

ในสังคมที่เจริญขึ้นแล้วเล็กน้อย สถาบันที่ทำหน้าที่กำหนดข้อบัญญัติเหล่านั้น จะประกอบไปด้วยชนชั้นผู้นำต่างๆ เหล่านี้ เช่นกษัตริย์ สภาขุนนาง และข้าราชการบางคนเป็นผู้ประกาศใช้ข้อ

บัญญัตินั้น ให้เหมาะสมกับเรื่องเฉพาะกรณีไป ส่วนในสังคมที่เจริญขึ้นไปอีกจะมีการแบ่งหน้าที่ในการกำหนดข้อบัญญัติให้เป็นส่วนสัดส่วนมากขึ้น เช่น ในนครรัฐสมัยโบราณและสมัยกลาง ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้ เป็นหน้าที่ของสภานิติบัญญัติ

ในประเทศอังกฤษ ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่สิบสามถึงสิบสี่ กษัตริย์ทรงเป็นผู้ประกาศบทบัญญัติที่สำคัญ ๆ ในสภาของพวกพระและขุนนาง ซึ่งมีชื่อว่า Magnum Concilium โดยได้รับคำปรึกษาแนะนำจากสภาซึ่งประกอบด้วยข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และในอีกสองศตวรรษต่อมาจึงมีการแบ่งหน้าที่ในทางนิติบัญญัติให้ชัดเจนขึ้น จนกระทั่งรัฐสภาได้รับมอบอำนาจให้เป็น ฝ่ายตรา พระราชบัญญัติ การช่วงชิง อำนาจ ในทาง นิติบัญญัติ ระหว่างกษัตริย์กับสภา มีอยู่ทั่วไปในยุโรป เช่น ฝรั่งเศสและปรัสเซีย

การก่อตัวของรัฐสภาอังกฤษ เป็นเรื่อง การช่วงชิงอำนาจในทางนิติบัญญัติ และเป็นเรื่องของการต่อสู้ เพื่อให้ส่วนต่างๆ ของสังคมได้มีสิทธิ มีเสียงในกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ จนกระทั่งถึงคริสต์ศตวรรษที่สิบแปด รัฐสภาจึงได้รับการยอมรับว่า เป็นสถาบันอันชอบด้วยกฎหมายในการทำหน้าที่ดังกล่าว ถึงกระนั้น กษัตริย์และพวกขุนนางที่มีอิทธิพล ก็พยายามหาทางควบคุมสภาล่างอยู่เสมอ จนในอีกศตวรรษต่อมา อำนาจในทางนิติบัญญัติจึงได้ตกมาอยู่ที่สภาล่าง สำหรับในปัจจุบัน อำนาจเช่นว่านี้อยู่ที่คณะรัฐมนตรีและ

สภาล่าง ตลอดระยะเวลาอันยาวนานนี้ รัฐสภามักจะเป็นฝ่ายให้ความเห็นชอบหรือแก้ไขข้อบัญญัติต่างๆ มากกว่าที่จะเป็นฝ่ายกำหนดหรือริเริ่มขึ้นเอง นั่นคือ ในระยะแรกๆ การริเริ่มและการกำหนดข้อบัญญัติมาจากกษัตริย์และข้าราชการ โดยมิที่รัฐสภาเป็นฝ่ายแก้ไขหรือรับรอง ต่อมาการริเริ่มและการกำหนดนโยบายมาจากนักบริหารระดับสูง คือ รัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี ในทางปฏิบัติ ฝ่ายนิติบัญญัติจึงมิได้เป็นสถาบันที่กำหนดนโยบายตามความหมายอันแท้จริง

สำหรับฝ่ายนิติบัญญัติใน สหรัฐจะทำหน้าที่ดังกล่าวมากกว่า แต่การริเริ่มและการกำหนดนโยบายส่วนมากมักมาจากฝ่ายบริหารเช่นเดียวกัน ซึ่งได้แก่ ประธานาธิบดี ผู้ว่าการมลรัฐและข้าราชการอื่นๆ โดยมีสภานิติบัญญัติทำหน้าที่แก้ไขรับรอง หรือลงมติไม่รับรองนโยบายนั้นๆ การมีอำนาจที่แท้จริงของฝ่ายนิติบัญญัติเช่นนี้ นับเป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยชี้ให้เห็น ความแตกต่างระหว่าง สังคมประชาธิปไตยกับ สังคมเผด็จการ สำหรับในสังคมประเภทหลัง ฝ่ายนิติบัญญัติจะทำหน้าที่เป็นเพียงให้ความเห็นชอบในนโยบายที่ฝ่ายบริหารริเริ่มหรือกำหนดขึ้นแต่พอเป็นพิธีเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ในสังคมด้อยพัฒนา การกำหนดนโยบายจะมีลักษณะเป็นเรื่องส่วนตัว และขึ้นอยู่กับคุณสมบัติพิเศษส่วนบุคคลของผู้นำ อันจะมีผลทำให้บุคคลฝ่ายนี้สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อบัญญัติหรือนโยบายต่างๆ ของสังคมได้ตาม

ใจชอบ สำหรับสังคมที่พัฒนาแล้ว จะมีวิธีการ และ สถาบัน ต่าง ๆ ร่วมรับผิดชอบในการกำหนด นโยบายของรัฐ และจะต้องมีกระบวนการต่าง ๆ ที่ จะช่วยให้นโยบายนั้นมีลักษณะอันชอบธรรม มีผู้ ปฏิบัติตาม กระบวนการเหล่านั้นยังมีส่วนทำให้ สังคมต่าง ๆ มีระบบการปกครองที่แตกต่างกันไปด้วย

เมื่อพูดถึงเรื่องการพัฒนา ผู้เขียนมีความ เห็นว่า การพัฒนาประเทศ เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการบริหาร การที่ประเทศ ใดจะมีนโยบายที่มุ่งพัฒนาแต่เพียงด้านใดด้านเดียว อาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความล้มเหลวของด้านอื่น ได้ ซึ่งจะมีผลให้การพัฒนาของชาติในส่วนรวม ไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น ในปัจจุบัน เราได้พบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจแต่อย่างเดียว ในหลาย ๆ ประเทศไม่อาจนำไปสู่การ พัฒนาทาง การเมืองได้ ทั้งนี้เพราะ การพัฒนาในแต่ละ ด้านไม่ใช่ผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นมาโดยอัตโนมัติจาก การพัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น ในอินเดียมีการพัฒนา ทางการเมืองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง แต่ความเจริญ ในด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับต่ำ ส่วนในอาเณดินา มีความเจริญในด้านอื่น ๆ แต่ยังไม่ค่อยจะมีการ พัฒนาทางการเมืองมากนัก

ฉะนั้น ในประเทศด้อยพัฒนา ผู้ที่มีส่วน รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย จึงควรให้ความสนใจต่อการพัฒนาในทุกๆ ด้านพร้อมกันไป ไม่ ละเลยความสำคัญของการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ถ้า

ให้ความสนใจเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ ไม่สนใจ การพัฒนาทางการเมืองก็อาจมีผลให้นำประเทศไปสู่ การปกครองแบบเผด็จการได้ เนื่องจากมุ่งแต่การ ประหยัดและประสิทธิภาพไม่ยอมเห็น ความสำคัญ ของการมีส่วนร่วมของส่วนต่าง ๆ ใน สังคมในการ กำหนด นโยบาย หรือ การ ตัดสิน ตกลงใจ เกี่ยว กับ ปัญหาของรัฐ อันเป็นหลักสำคัญข้อหนึ่งของการ ปกครองแบบประชาธิปไตย ในทำนองเดียวกัน หาก มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแล้ว แต่ไม่มีการ พัฒนาระบบบริหารให้ทันสมัยไปพร้อมกัน สังคม นั้น ๆ ก็ไม่อาจ นำแผน ดังกล่าว ไปปฏิบัติให้ บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

สิ่งที่พึงระลึกถึงก็คือ การพัฒนาย่อมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในระบบต่าง ๆ ของ ประเทศที่มี อยู่เดิม ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ การบริหาร ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตัดสินใจว่า จะนำสังคมนั้นไปสู่ทิศทางใด เผด็จการ หรือ ประชาธิปไตย สำหรับในสังคมแบบหลังนั้น แหล่ง ที่มาของนโยบายของรัฐ จะมาจากฝ่ายบริหาร ฝ่าย นิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ และจะมาจากส่วนต่าง ๆ ของสังคม กระบวนการกำหนดนโยบายในสังคมที่ พัฒนาแล้ว จะมาจากฝ่ายบริหารทั้งในระดับสูง ๆ และในระดับรอง ๆ ซึ่งเป็นผู้ได้รับการมอบหมาย อำนาจมาจากปวงชน หรือสภานิติบัญญัติ ใน ประเทศเหล่านี้พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ หนังสือพิมพ์ หรือความต้องการของประชาชน ย่อมจะมีอิทธิพลต่อการ กำหนดนโยบายของรัฐอยู่

เป็นอันมาก ในหัวข้อต่อไป เราจะพยายามศึกษาว่า กระบวนการกำหนดนโยบายของประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น มีลักษณะอย่างไรบ้าง

ข. กระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ

ความต้องการของพลเมืองในทุกสังคม ย่อมจะต้องมีอิทธิพลสำคัญ ต่อการกำหนดนโยบายของรัฐไม่มากนักน้อย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นไปในรูปของการออกเสียงเลือกตั้ง การเดินขบวน หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบอื่นๆ ทั้งนี้ เพราะประชากรเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งผู้มีอำนาจหรือฝ่ายปกครองเองก็เห็นว่า นโยบายที่กำหนดขึ้นควรให้สอดคล้องกับความต้องการ หรือผลประโยชน์ของประชาชน ในส่วนรวมเป็นสำคัญ อิทธิพลของประชาชน ที่มีต่อการกำหนดนโยบายของรัฐจะมากหรือน้อยกว่ากันในแต่ละสังคม ย่อมขึ้นอยู่กับระบบของการปกครอง เช่นในระบบเผด็จการ การเลือกตั้งจะกระทำพอเป็นพิธีและไม่มีผลในการเปลี่ยนตัวผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ถึงหากจะมีการเดินขบวน ก็จะเป็นการกระทำเพียงเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้นำ มากกว่าที่จะให้มีผลต่อผู้กำหนดนโยบาย แม้แต่การมีส่วนร่วมในพรรคการเมือง ก็เป็นเรื่องของการนำนโยบายไปปฏิบัติ มากกว่าที่จะให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย แต่โดยทั่วไปแล้ว คนส่วนใหญ่ในทุกสังคมไม่ค่อยสนใจในเรื่องการกำหนดนโยบายของรัฐมากเท่าใดนัก

ประชาชนอาจจะมีอิทธิพลมากขึ้น จากการมีบทบาทในพรรคการเมือง ซึ่งทำหน้าที่วางแผนนโยบาย ด้วยการออกเสียงลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคที่มีนโยบาย ตรงกับความ ต้องการของตน ในขณะเดียวกัน พรรคต่างๆ ก็จะพยายามกำหนดนโยบายที่คิดว่าคนส่วนใหญ่ต้องการ นอกจาก พรรคการเมือง แล้ว ยังมี กลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ที่มีส่วนช่วยในการแสดงออกซึ่งความต้องการของประชาชน ด้วยการแจ้งให้ผู้รับผิดชอบ ในการกำหนดนโยบายทราบถึงปัญหาและความต้องการเหล่านั้น หรือให้ความช่วยเหลือ ด้วยการให้ข้อมูลและการศึกษาวิเคราะห์ที่จำเป็น

ในส่วนของผู้มีหน้าที่กำหนดนโยบายของรัฐ โดยตรงนั้น เป็นที่ปรากฏอยู่โดยทั่วไปว่ารัฐบาลมีหน้าที่และบริกาที่จะต้องจัดทำมากขึ้น สิ่งนี้มีผลให้ฝ่ายบริหารได้รับ มอบอำนาจในการกำหนดนโยบายเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะปัญหาในทางเทคนิคที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่ เป็นเรื่อง ที่เกิน ความสามารถของฝ่ายนิติบัญญัติ จะจัดการได้ อำนาจในการกำหนดนโยบายของฝ่ายบริหารมีหลายอย่าง เช่น การกำหนดให้ คณะรัฐมนตรี เป็นฝ่ายเสนองบประมาณประจำปี หรือการมอบให้ฝ่ายบริหาร เป็นผู้เสนอร่างรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุที่ฝ่ายนั้นเป็นผู้นำของสภาและของพรรคการเมือง แต่โดยหลักการแล้ว รัฐสภา เป็นฝ่ายที่ จะต้อง รับผิดชอบในเรื่อง การกำหนดนโยบายของรัฐโดยตรง เช่น ในสหรัฐ นโยบายที่สำคัญ ๆ จะต้องผ่านรัฐสภา เว้นแต่จะ

เป็นนโยบายที่ได้มอบหมายให้ข้าราชการฝ่ายบริหาร ในสาขาต่าง ๆ มีอำนาจในการจัดทำ หรือเป็น นโยบายที่ฝ่ายตุลาการเป็นผู้กำหนดขึ้น ด้วยการ ตัดสิน ว่ากฎหมายเดิม เป็นโมฆะหรือไม่ เป็นต้น สำหรับนักบริหารในแต่ละระดับนั้น นอกจากจะ เป็น ผู้นำนโยบาย ของรัฐบาลไปปฏิบัติให้ บรรลุผล แล้ว ยังจะต้องมีส่วนในการวางนโยบายอยู่ด้วยเช่น กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับสูง

สำหรับสังคมที่พัฒนาแล้ว ผู้รับผิดชอบใน นโยบาย ของรัฐ จะมีการตกลง ร่วมกัน ว่าจะวาง นโยบายของสังคมให้เป็นไปในรูปใด กับจะมีนโยบาย อะไรบ้าง และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจะมีนโยบายมา แก้ปัญหานั้นๆ อย่างไร การตกลงร่วมกันอาจจะ กระทำได้โดยการลงมติของสมาชิกสภา หรือการ ร่วม มือ กัน ระหว่าง นายกรัฐมนตรี กับ สภาผู้แทน แขนราษฎร ในบางประเทศเช่นที่อังกฤษ นิยม การประสานงานที่ส่วนกลาง แต่บางแห่งก็นิยมการ แก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเช่นในสหรัฐ ถึงกระนั้น ก็ตาม การร่วมมือกันอย่างเป็นทางการนับว่าเป็น สิ่งจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีขึ้น เช่น การจัดให้มี ระบบ คณะกรรมการใน รัฐสภา หรือใน หน่วยงาน ต่าง ๆ ในอเมริกา คณะกรรมการอิสระชุดต่าง ๆ จะได้รับมอบอำนาจจากรัฐสภาในการตัดสินนโยบาย ด้วยการช่วยกลั่นกรองรัฐบัญญัติเกือบทุกฉบับพร้อม ทั้งให้ข้อเสนอแนะ ส่วนในอังกฤษคณะรัฐมนตรี จะเป็น ฝ่ายได้รับ มอบให้ รับผิดชอบในการ กำหนด นโยบายที่สำคัญ ๆ สถาบันนี้จึงมีบทบาททั้งในทาง

บริหารและในทางนิติบัญญัติ กล่าวคือ นายกรัฐ-มนตรี เป็น ผู้เลือก รัฐมนตรี ทั้งคณะ มาจาก รัฐสภา เพื่อมารับผิดชอบร่วมกันในการกำหนดนโยบายและ ในการบริหาร ด้วยการเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา หากสภาล่าง ลงมติไม่ไว้ วางใจใน นโยบาย ข้อเสนอ นายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรี ทั้งคณะ จะต้องลาออก แต่กรณี เช่นนี้ จะไม่ค่อย ปรากฏบ่อยนัก เพราะ สมาชิก ของพรรค ที่มีเสียง ข้างมากใน สภา มักจะไม่ กว่าบาตร นายกรัฐมนตรีผู้เป็นหัวหน้าพรรคการ-เมืองของตนเอง

นอกจาก ความร่วมมือ กันอย่างเป็นทางการ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้รับผิดชอบในการกำหนด นโยบายยังจะต้องมีวิธีการตกลงร่วมกันในแบบอื่นๆ อีกด้วย เช่น การร่วมมือในการแก้ปัญหาด้วยกัน ของกรรมาธิการอิสระชุดต่าง ๆ ที่สร้างความผูกพัน ในเชิงตอบแทนซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้น วิธีการ แก้ปัญหาร่วมกันอาจจะทำได้โดย การต่อรอง การ เจรจา การชักจูง การขู่ การให้สัญญาที่จะให้ ประโยชน์ตอบแทน การใช้อิทธิพลบีบบังคับ การ มีคนกลางหาทางแก้ปัญหาแบบประนี ประนอมกัน และการปรับตัวเองให้เข้ากับผู้อื่นในกรณีที่มีนโยบาย นั้นเกินขอบเขตแห่งความสามารถของตน

การกำหนดนโยบายของรัฐ จึงเป็นกระบวนการ ทางการเมืองอย่างหนึ่ง ดังที่มินท์รัฐศาสตร์บาง คนถึงกับให้คำนิยามว่า การเมืองโดยส่วนรวมแล้ว เป็นเรื่องของกระบวนการกำหนดนโยบาย เพราะ โดยปกติ นโยบายที่มีอยู่จึงหาได้เกิดจากขั้นตอน

ต่าง ๆ ตามหลักของเหตุผล ดังที่มีหลายคนเข้าใจ หรืออยากจะให้เป็นไปไม่

สำหรับกระบวนการกำหนดนโยบายที่เป็นไปตามหลักเหตุผลนั้น มีผู้เสนอไว้ต่าง ๆ กัน แต่ส่วนมากก็มีลักษณะคล้าย ๆ กัน ซึ่งอาจจะมีขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น การศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้น การลำดับความสำคัญของเป้าหมายหรือคุณค่าต่าง ๆ การแสวงหานโยบายทางเลือกใด ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว การเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของนโยบาย ทางเลือกของแต่ละอย่าง และการเลือกหนทางปฏิบัติที่ดีที่สุด วิธีการแบบนี้ เป็นวิธีการในอุดมคติ มากกว่าที่จะเป็นวิธีที่ปฏิบัติกันอยู่จริง ๆ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ย่อมเป็นการยากที่กระบวนการกำหนดนโยบายในโลกแห่งความเป็นจริงจะมีลักษณะเช่นนั้นได้ เพราะนโยบายของรัฐไม่ได้เกิดจากบุคคลคนเดียว บางทีก็ไม่ได้เกิดจากปัญหาอะไรด้วยซ้ำไป บางนโยบายก็ไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจตกใจ คือ รัฐบาลตัดสินใจว่าจะไม่ทำอะไรเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ถึงแม้ว่าการศึกษาวิจัยจะมีผลต่อนโยบายอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่การตัดสินใจว่าจะกำหนดนโยบายใดขึ้นมา จะเป็นเรื่องของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์ไม่เหมือนกัน ยิ่งกว่านั้นในทางปฏิบัติ ยังจะมีปัญหาในการศึกษาวิเคราะห์สำหรับแต่ละขั้นตอนอยู่มาก เช่น ความสลับซับซ้อนของปัญหา หรือข้อมูลไม่เพียงพอ หรืออาจมีเวลาไม่พอ กับต้องลงทุนในการวิจัยมาก และความยุ่งยากเกี่ยวกับความเห็นพ้องต้องกันในเรื่อง

คุณค่า หรือเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเลือกนโยบาย รวมทั้งการไม่ยอมเห็นในคุณค่าของการศึกษาวิจัยในหมู่ผู้กำหนดนโยบายด้วยตนเอง เท่าที่ปฏิบัติกันอยู่ จึงทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ดีที่สุดตามขั้นตอนเหล่านั้นไม่ได้

ในสหรัฐ จึงมีผู้เสนอให้ใช้กลไกในการกำหนดนโยบายอีกแบบหนึ่ง โดยมีหลักดังนี้ คือ (๑) ไม่หวังผลเลิศ แต่ให้ค่อยทำค่อยไปจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่กำหนด (๒) เปิดทางไว้สำหรับการแก้ไขให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป เพื่อป้องกันการเสี่ยง หรือ ความผิดพลาด (๓) ไม่ต้องวางแผนครอบคลุมไปถึงทุกสิ่งทุกอย่างเสียหมด เพราะอาจจะได้ประโยชน์หรือความรู้จากข้อมูลเพิ่มเติมในภายหลัง (๔) มุ่งต่อการแก้ไขปัญหาของสังคมมากกว่ามุ่งไปสู่การปฏิรูปเบ็ดเสร็จ เพราะจะพบในภายหลังเสมอว่า นโยบายเดิมมีส่วนผิดพลาดอยู่บ้างไม่มากนักน้อย (๕) มีการปรับปรุงวิธีการและเป้าหมายต่าง ๆ เป็นประจำ โดยกลับไปพิจารณาปัญหาเดิมบ่อย ๆ (๖) ถ้านโยบายใดซับซ้อนมาก ต้องซอยให้เป็นส่วนย่อยๆ เพื่อเป็นการง่ายแก่การปรับปรุงแก้ไข Lindblom ถึงกับกล่าวว่า นโยบายที่นำไปใช้จริง ๆ นั้น จะเป็น นโยบายที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปจากของเดิมเพียงเล็กน้อย (incrementalism) เท่านั้น เพราะวิธีนี้ช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายไม่ต้องกังวลในเรื่องที่นอกเหนือประสบการณ์ที่ตนคุ้นเคยดีอยู่แล้ว ไม่ต้องพิจารณานโยบายทางเลือกต่าง ๆ ที่มีมากเกินไป และไม่ต้องทำการ

ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่สลับซับซ้อน นัก การกำหนดนโยบายจึงเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ มิใช่ใช้นโยบายที่ดีที่สุดในอนาคตอันไกล

กลวิธีในการกำหนดนโยบายทั้งสองแบบนี้ นับว่ามีแนวความคิดที่ขัดแย้งกันมาก แบบที่ยึดถือหลักเหตุผล มีรากฐานมาจากทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์และทางการบริหาร ซึ่งเน้นในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น ลำดับความสำคัญของวัตถุประสงค์ และหนทางปฏิบัติ การแบ่งมอบงานกันระหว่างหน่วยต่าง ๆ การประสานนโยบายหรือโครงการที่ส่วนกลาง และประสิทธิภาพ แต่แบบที่สอง มีรากฐานมาจากทฤษฎีประชาธิปไตย ที่เน้นในเรื่องอำนาจต่อรองของกลุ่มผลประโยชน์ทั้งหลาย ทฤษฎีหลังนี้ ถือว่า บุคคลและกลุ่มต่าง ๆ มีคุณค่าไม่เหมือนกัน ต่างก็มีอำนาจในการต่อรอง แต่ก็สามารถทำความตกลงร่วมกันได้ โดยไม่ต้องมีหน่วยงานกลางมาทำหน้าที่ประสานงาน การตกลงร่วมกันของกลุ่มต่าง ๆ ถือว่าเป็นวิธีการของประชาธิปไตย ยิ่งกว่านั้นนโยบายหรือการตัดสินใจที่สลับซับซ้อนจำเป็น ต้องค่อยทำค่อยไป

ผู้เขียนมีความเห็นว่า กลวิธีแบบแรก ซึ่งเน้นใน ด้าน ประสิทธิภาพ และ การ ประสานงานที่หน่วยกลาง ที่บางประเทศ เช่น ในอังกฤษใช้กันอยู่นั้น หากจะนำมาใช้ในประเทศที่ประชาธิปไตย ยังไม่เจริญ ทั้งยังมุ่งให้มีการริเริ่มมาจากเบื้องบน

อย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในระดับรองๆ ด้วยแล้ว อาจมีผลให้การปกครองมีลักษณะค่อนข้างไปในทางเผด็จการมากขึ้น ส่วนกลวิธีแบบที่สอง ที่ส่งเสริมให้ส่วนต่างๆ ของสังคม มีการ ตกลง ร่วมกันใน การกำหนด นโยบาย ของรัฐ อาจใช้ได้ผลและเหมาะสมกับประเทศที่ประชาธิปไตยเจริญแล้วเช่นสหรัฐ สำหรับในประเทศต่างๆ ที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ปัญหาอยู่ที่ว่าเราจะมุ่งนำสังคมไปในทิศทางใด การใช้แบบแรกอาจช่วยให้ มีการ เปลี่ยน แปลงใน อัตรา ที่เร็วขึ้น ส่วนการใช้แบบหลัง ส่งเสริมให้ส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย อันเป็นหนทางสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างหนึ่ง ในประเทศเหล่านี้ การใช้ แบบผสม อาจเป็นวิธีการ ที่เหมาะสม คือมีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานนโยบาย ขณะเดียวกัน ก็ ส่ง เสริม การมี ส่วน ร่วมใน การ กำหนดนโยบายของผู้ที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุป การกำหนดนโยบายในระบบประชาธิปไตยเป็นกระบวนการอันต่อเนื่องมาจากบุคคลสองฝ่าย คือจากประชาชนขึ้นไป เป็นเรื่องของปัญหาหรือความต้องการ และจากเบื้องบนลงมาเป็นเรื่องของนโยบายที่เป็นไปได้ ประชาชนทั่วไป แม้จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายน้อย แต่สำหรับคนที่ขวนขวายจริง ๆ และพอมีความรู้ความสามารถ อยู่บ้าง ก็อาจ มี อิทธิพล ต่อ กระบวนการดังกล่าวได้มาก ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายที่แท้จริงก็คือผู้ที่รับผิดชอบในการนี้โดยตรง รวม

ทั้ง นักวิชาการ นักปราชญ์ และนักหนังสือพิมพ์
ในกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ ย่อมจะมี
ส่วนหนึ่งที่ทำหน้าที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบาย สิ่งนี้
นับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการใช้อำนาจ
ต่อรองของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อชักจูงให้อีกฝ่ายหนึ่งคล้อย
ตาม และยอมรับคุณค่าแห่งนโยบายของฝ่ายตน ใน
ข้อต่อไปเราจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิชา
การกับนโยบายของรัฐ ว่ามีปัญหาอย่างไร และ
ควรจะมีลักษณะเป็นเช่นไร

ก. วิชาการกับนโยบายของรัฐ

ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาการกับการกำหนด
นโยบายของรัฐ นับเป็น ปัญหาในการ ถกเถียงที่
สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับนักรัฐศาสตร์ จะนำวิทยา
การทั่วไป หรือ ความรู้ใน ทาง รัฐศาสตร์ มาช่วยแก้
ปัญหาของสังคมได้มากน้อยเพียงไร โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในการกำหนดนโยบายของรัฐ? วิทยาการ
กับนโยบายของรัฐมีความสัมพันธ์อย่างไร? นัก
วิชาการ กับนัก ปฏิบัติ การ ควรมี บท บาท อย่างไร?
เหล่านี้ นับเป็นปัญหาที่เรายังหาข้อยุติไม่ได้

นักรัฐศาสตร์สองกลุ่มใหญ่ ๆ มีความเห็นขัด
แย้งกันในเรื่องนี้ ฝ่ายหนึ่งคือนักปราชญ์ทางการเมือง
ให้เหตุผลว่า วิชารัฐศาสตร์ จะต้องศึกษา
ปัญหา ของสังคม และ มีส่วนช่วย แก้ปัญหาเหล่านั้น
จะเห็นจากการ ที่ปราชญ์โบราณได้พยายามอยู่เสมอ
ที่จะเข้ามาแนะนำแนวทางให้แก่เพื่อนมนุษย์และสังคม
เพื่อให้มีการอยู่ดีกินดี และเกิดความสงบเรียบร้อย
ทางการเมือง ฝ่ายนี้ถือว่ารัฐศาสตร์เป็นเรื่องของ

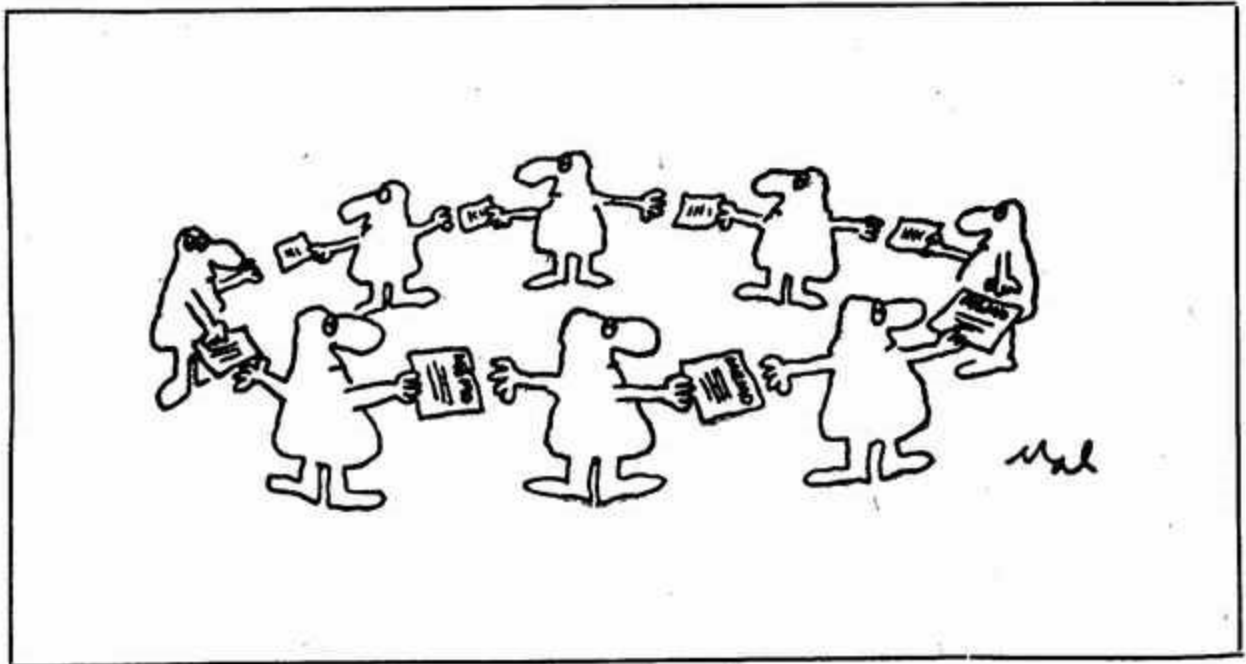
ศิลปะอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้มนุษย์บรรลุเป้าหมายร่วม
กัน การศึกษาวิชานี้จึงไม่ควรให้มีลักษณะเป็นการ
ศึกษาโดยวิธีการวิทยาศาสตร์อย่างแท้จริง เพราะ
เป็นการขัดต่อลักษณะของวิชา ผู้เขียนมีความเห็น
ว่า ความรู้ที่ได้มาจากฝ่ายนี้พิสูจน์กันได้ยาก ว่า
ถูกต้องหรือไม่ เพราะมุ่งสนใจในสิ่งที่ เป็นความจริง
ขั้นสุดยอด หรือในสิ่งที่ เป็นเรื่องควรไม่ควร ส่วน
มากจะมีไว้ เพื่อสนับสนุน ความเชื่อ หรือการปฏิบัติ
บางอย่างของนักปราชญ์เอง ยิ่งกว่านั้นยังอาจนำไป
สู่ความสับสนระหว่างการบรรยาย การอธิบาย และ
การเสนอแนะอีกด้วย ส่วนอีกฝ่ายหนึ่ง คือ นัก
ทฤษฎีการเมืองที่ยึดถือวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็น
หลัก ฝ่ายหลังนี้มีความเห็นว่าการเมืองเป็นวิชาที่
จะศึกษาได้โดยวิธีวิทยาศาสตร์ และตระหนักว่า
เรายังขาดความรู้ที่แท้จริงอยู่มาก ดังนั้น ก่อนที่
เราจะสามารถไปแนะนำแนวทางให้แก่ นโยบายของรัฐ
เราจะต้องมีความรู้ที่เชื่อถือได้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องเสีย
ก่อน ฝ่ายนี้จึงสนใจศึกษาปัญหาที่สำคัญ ๆ ทาง
การเมือง เพื่อสะสมความรู้ดังกล่าว มากกว่าที่จะสนใจ
เสนอแนะการแก้ปัญหาให้แก่รัฐ คือสนใจที่จะเป็น
นักสังคมศาสตร์ผู้แสวงหาความรู้ความเข้าใจ เกี่ยว
กับปัญหาของสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองด้วยการ
ศึกษาวิจัย มากกว่าที่จะสนใจเรื่องการแก้ปัญหา
ของสังคม ซึ่งเป็นเรื่องของนักปฏิบัติการ

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ความรู้ในทางรัฐ-
ศาสตร์ย่อมมีลักษณะเป็นกลางเช่นเดียวกับศาสตร์
ในสาขาอื่น ไม่จำเป็นต้องมุ่งไปที่การแก้ปัญหาทาง

การเมือง การที่จะนำความรู้ดังกล่าวไปใช้อย่างได้ผลหรือไม่ ย่อมอาศัยศิลปของนักปฏิบัติการแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องใช้ความชำนาญและประสบการณ์ อย่างไรก็ตาม เราสามารถนำความรู้หรือวิทยาการดังกล่าว มาช่วยศึกษา วิเคราะห์ผลลัพธ์ ของวิธีการต่าง ๆ ที่จะใช้เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ เป็นการนำความรู้มาช่วยวิเคราะห์นโยบายทางเลือกทั้งหลายที่มีอยู่ ความรู้ตามหลักวิชาจะช่วยชี้ให้เห็นผลต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น จากคุณค่าของแต่ละอย่าง หรือชี้ให้เห็นผลของวิธีการใด ๆ ที่จะนำไปสู่เป้าหมายเหล่านั้น ด้วยวิธีนี้วิทยาการจะช่วยให้มนุษย์มีเหตุผลในการเลือกตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายได้ จะเห็นได้ว่า นับแต่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมา สังคมต่างๆได้นำความรู้ในหลายๆ สาขา

มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายของรัฐ เช่น ในด้านทหาร ด้านเศรษฐกิจ และด้านอนามัย

เราไม่อาจใช้ ความรู้ ใน ทาง วิทยาศาสตร์ พิสูจน์ได้ว่าคุณค่าใดๆ จะถูกหรือจะผิด จะไม่มีความเกี่ยวพันตามหลักเหตุผลระหว่างสิ่งที่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็น คือเราไม่อาจโยงความเห็นจากสิ่งที่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นได้ จึงต้องแยกให้ได้ ว่าสิ่งใดคือการค้นหาความจริงว่าอะไรคืออะไร กับสิ่งใดคือการเสนอแนะว่าควรทำอะไรอย่างไร ที่ทำได้คือ เรา สามารถ นำความรู้ มา ศึกษา เปรียบเทียบ ความสำคัญของคุณค่าทั้งหลาย ในลักษณะที่เป็นวิธีการอย่างหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายสุดท้ายอดอื่นๆ ที่สูงกว่า จากการศึกษาวิเคราะห์ ความรู้ในทาง วิชาการจะช่วยให้เรามองเห็นคุณค่า ผล และการ

เสียงต่าง ๆ ในอัน ที่จะให้ บรรลุ คุณค่า เหล่านั้น ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนปัญหาในเรื่องการพิจารณาถึงการเลือกคุณค่าชั้น สุดยอด เป็นสิ่งนอกเหนือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และจัดว่าเป็นเรื่องของวิธีการเลือกตัดสินใจอื่น ๆ เช่น สัญชาตญาณ จินตนาการ หรือการตัดสินใจของฝ่ายการเมือง

สำหรับการกำหนดนโยบายที่ยึดถือหลักเหตุผล อาจมีหลายขั้นตอนที่วิทยาการจะช่วยได้มาก เช่น การศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้น การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูล การเลือกหาหนทางปฏิบัติต่าง ๆ การพิจารณาเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของนโยบาย ทางเลือกเหล่านั้น การประเมินผล รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขนโยบายที่กำหนดไว้ให้ดีขึ้น หลักวิชาจึงมีส่วนช่วยให้การกำหนดนโยบายมีลักษณะที่มีความถูกต้อง และเป็นไปอย่างมีเหตุผลมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการศึกษาวิเคราะห์และการวิจัย อาจกล่าวได้ว่า วิทยาการมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายของรัฐ ทั้งในด้านที่เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยการชี้ให้เห็น นโยบาย ทางเลือก ที่ดี ที่สุด และในด้าน ที่เป็นตัว เปลี่ยน เป้าหมาย ดังกล่าวด้วยการชี้ให้เห็นคุณค่าเปรียบเทียบในด้านต่าง ๆ วิทยาการย่อมก่อให้เกิดเสรีภาพอันกว้างขวางเกี่ยวกับหนทางเลือกทั้งหลายที่รัฐ จะยึดถือเป็น แนวทางดำเนินการ ถ้าหากจะนำมาใช้อย่างมีความรับผิดชอบ โดยทางกลับกัน รัฐย่อมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาวิจัยและการพัฒนาของวิทยาการ พร้อม

กับหาทางส่งเสริมให้นักวิชาการ ทั้งที่เป็นนักวิทยาศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของชาติ บุคคลเหล่านี้ นับวันจะมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดนโยบายของรัฐมากขึ้น ในฐานะที่เป็นผู้ทำการวินิจฉัยสั่งการ ที่ปรึกษา วิทยากร หรือเป็นฝ่ายปฏิบัติการในสาขาและระดับต่าง ๆ ของรัฐบาล

ปัญหามีอยู่ว่า จะเกิดการขัดแย้งกันระหว่างบทบาทต่าง ๆ ของบุคคล ในฐานะที่เป็นนักวิชาการ กับนักปฏิบัติการหรือไม่ ในกรณีเช่นนี้จะขอยกเอาตัวอย่างของ Karl Marx มาพิจารณา Marx นั้น นับได้ว่า เป็นบิดา แห่ง สังคมศาสตร์ สมัยใหม่ผู้หนึ่งที่ใช้วิธีการวิทยาศาสตร์ สนับสนุนทฤษฎีวิวัฒนาการของสังคมที่ตนเสนอขึ้นมา แต่ทันทีที่ Marx ได้ก้าวลงมาเป็นนักปฏิบัติการเสียเอง ด้วยการเร่งเร้าให้มีการปฏิวัติ ของพวกชนชั้น กรรมกร เพื่อจะเร่งอัตราของวิวัฒนาการของสังคมตามทฤษฎีของตนให้เร็วขึ้น ทำให้ Marx หมดความเป็นนักวิชาการไป ทั้งนี้เพราะบทบาทต่างๆ ที่บุคคลแสดงอยู่ย่อมมีลักษณะไม่เหมือนกัน กล่าวคือบทบาทของนักวิชาการ ได้แก่ การแสวงหาความจริง บทบาทของผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เช่น วิศวกร นักกฎหมาย หรือแพทย์ ก็คือ การแสวงหาคำตอบทางเทคนิคต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ สำหรับบทบาทของนักบริหาร ก็คือ การใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ให้บรรลุเป้าหมาย ส่วนบทบาทของนักการเมือง ก็คือ การไถ่เกลี่ยความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิด

จากผลประโยชน์ ความคิดเห็น หรืออำนาจที่ขัดกัน

ผู้ทำหน้าที่ต่าง ๆ จึงควร ตระหนักว่าตนมีบทบาทอยู่อย่างไร เพื่อป้องกันความสับสนหรือขัดแย้งกันระหว่างบทบาทเหล่านั้น นักปฏิบัติการจะสนใจเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้เช่น การแก้ปัญหา การมองหาเป้าหมาย วิธีการที่จะให้บรรลุเป้าหมาย ตลอดจนการลงมือปฏิบัติ ส่วนนักวิชาการจะสนใจในเรื่องการศึกษาวิจัย การค้นหาความจริง หรือคำอธิบายของปรากฏการณ์ต่าง ๆ เมื่อนักวิชาการยอมรับตำแหน่งในรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งที่ปรึกษาหรือฝ่ายบริหาร จะต้องถือว่า เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของข้าราชการผู้หนึ่งเท่านั้น ซึ่งอาจขัดแย้งกับการใช้ดุลพินิจในทาง วิชาการ ของตนได้โดยปกติแล้ว แทบจะไม่มีนักวิชาการผู้ใดที่เข้าไปทำงานอยู่ในรัฐบาลจะรักษาทบทบาทของการเป็นนักวิชาการที่แท้จริงไว้ได้ ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องมือทางการเมืองของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพราะบุคคลใดจะได้ชื่อว่าเป็นนักวิชาการได้ ก็ต่อเมื่อความผูกพันที่มีต่อวิธีการ ทางวิทยาศาสตร์ มีความ สำคัญ เหนือกว่าคุณค่าอื่น ๆ ของเขา ไม่ว่าจะเป็นในด้านสังคม ในด้านการเมือง ด้านการประกอบอาชีพ หรือด้านส่วนตัว จริยธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของนักวิชาการก็คือ การไม่แอบอ้างว่ามีความสามารถนอกเหนือไปจากความเชี่ยวชาญในสาขาที่ตนถนัด ที่เป็นปัญหาอยู่ในสังคมไทยปัจจุบันก็คือ มีคนไม่น้อยที่มักเข้าใจว่าตนเองรอบรู้ไปเสียทุกอย่าง ซึ่งความจริงแล้วไม่น่าจะเป็นไปได้ จริยธรรมอีกข้อหนึ่งของ

นักวิชาการ ก็คือว่า จะต้องไม่เป็นผู้บงการความเชื่อของตนให้แก่สังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการใช้ ดุลพินิจ นั้นอยู่ นอกเหนือ ความรู้ ที่จะ สามารถ พิสูจน์ทดลองได้ อีกทั้งเป็นเรื่องของความคิดเห็น คุณค่า วัตถุประสงค์ หรือความพอใจอื่นใด นักวิชาการ จึงเป็นผู้บงการว่า ผู้กำหนดนโยบาย ควรทำอะไรตามความเชื่อของตนไม่ได้ แต่จะช่วยบอกได้ว่าผู้กำหนด นโยบายจะ ทำอะไรได้บ้าง ภายใต้สภาพการอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่มีวิธีการทางวิทยาศาสตร์ใด ๆ จะพยากรณ์ได้ว่า ปวงชนทั่วไปจะเลือกและยอมรับคุณค่าต่าง ๆ ที่นักวิชาการกำหนดขึ้น ทั้งในรูปของนโยบายหรือโครงการใด ๆ ด้วยความเต็มใจ นั่นคือ การตัดสินใจและการลงมือปฏิบัติ นั้น เป็น ความรับผิดชอบของนักปฏิบัติการ

สำหรับปัญหาของนักวิชาการไทยนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า ผู้ได้รับการศึกษาระดับสูงๆ ของเรามีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย แต่ส่วนมากถูกดูดกลืนเข้าไปในระบบราชการอันเก่าแก่ของสังคม บุคคลกลุ่มนี้ เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากระบบดังกล่าวเป็นอันมาก เช่น เกียรติ อำนาจ อภิสทิตำแหน่ง หรือ เงิน สิ่งเหล่านี้มักทำให้นักวิชาการเหล่านั้นแปรสภาพเป็นนักปฏิบัติการและเป็นคนหัวเก่าได้เร็ว จะพอใจกับสภาพที่เป็นอยู่ มากกว่าที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากระบบเดิม เพราะอาจจะกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของตน ในกรณีเช่นนี้ หลักการ และผลประโยชน์ ของส่วนรวมย่อมจะมีความสำคัญ น้อยกว่า ผลประโยชน์ ส่วนตัว

และพวกพ้อง ความพอใจที่มีต่อการเป็นข้าราชการ
จะมีผล ทำให้ ต้องหันไป สนใจ ปัญหาใน ทางปฏิบัติ
มากกว่าที่จะยึดถืออุดมการที่เคยมีมาก่อน ในที่สุด
เขาเหล่านั้นก็จะมีฐานะเป็นเพียงข้าราชการคนหนึ่ง
ผู้อาศัยแต่สามัญสำนึก ทักษะ และประสบการณ์
ในการทำงาน เมื่อเป็นถึงเพียงนั้นจะอาศัยความรู้
ทางวิชาการจริง ๆ จากบุคคลเหล่านั้นได้ยาก

จากการ พิจารณา ถึงความสัมพันธ์ ระหว่าง
วิทยาการกับนโยบายของรัฐ จะเห็นได้ว่าความรู้ใน
ทางวิชาการ ย่อมมีส่วนช่วยในการ กำหนด นโยบาย
อยู่เป็นอันมาก แต่ที่จริงแล้ว ความรู้ที่มีอยู่ใน
ปัจจุบันยังมีจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้ใน
ทางสังคมศาสตร์ เรายังรู้อะไรจริง ๆ อยู่่น้อยมาก
เช่น ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอย่างหนึ่ง
กับตัวแปรอีกอย่างหนึ่ง ยังมีปัญหาว่า ตัวแปรอัน
แรกมีผลต่อตัวแปรอันหลังจริงหรือเปล่า และมี
ความเชื่อถือได้มากน้อยเพียงไร เมื่อเป็นดังนั้น
การที่จะแก้ปัญหาของสังคมด้วยสิ่ง ๆ ใด จะได้ผล
ตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ เป็นการยากที่จะพยากรณ์
ได้ เช่น ถ้าเราเชื่อว่าการมีแหล่งสลัมเป็นสาเหตุ
ที่ทำให้เกิดอาชญากรรม และถ้าเราจัดปัญหา
เรื่องแหล่งสลัมได้ อาชญากรรมก็อาจยังไม่หมดไป
เพราะสาเหตุของอาชญากรรมอาจมาจากปัจจัยอื่น ๆ
อีกมาก

อย่างไรก็ตาม การพิจารณากำหนด
นโยบายควรอาศัยเหตุผล การศึกษา การค้น

คว้า การวิจัย หรือการทดลองให้มาก ๆ เพราะ
จะนำไปสู่ การเสนอแนะ นโยบาย ที่มีความถูกต้อง
ต้องมีเหตุผลมากขึ้น โดยธรรมดา ทางเลือก
ต่าง ๆ สำหรับการกำหนดนโยบายหรือการวินิ-
ิจฉัยสั่งการ อาจมีผู้เสนอมาหลายฝ่ายต่าง ๆ กัน
ผู้กำหนด นโยบาย หรือผู้วินิจฉัยสั่งการ ควรรับ
ฟังเฉพาะข้อเสนอแนะที่น่าเชื่อถือได้เท่านั้น ข้อ
แนะนำทั้งหลายจึงควรมีรากฐานมาจากเหตุผล
และการศึกษาวิจัย มากกว่าจินตนาการหรือ
ความคิดฝัน เช่น โดยทั่วไป เรามักเชื่อหรือ
เข้าใจกันว่า ปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ จำนวน
นักเรียนในชั้น จำนวนเงินที่ต้องลงทุนต่อ
นักเรียนหนึ่งคน อุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องสมุด
และห้องทดลอง เงินเดือนของครู คุณภาพ
ของหลักสูตร ฯลฯ จะมีผลต่อคุณภาพของการ
ศึกษา แต่จากการศึกษาวิจัยมีผู้พบว่า ปัจจัย
เหล่านั้นไม่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น
การศึกษาในเรื่อง ต่าง ๆ ที่ เกี่ยว กับ นโยบาย
ย่อมจะมี ส่วนช่วยให้ การ กำหนดนโยบายของ
รัฐมีลักษณะถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจใน
เรื่องดังกล่าวมากขึ้น ในหัวข้อสุดท้าย เราจะ
กลับไปพิจารณาถึงวิธีการศึกษา ทฤษฎี และ
แนว ความคิด ต่าง ๆ ที่ใช้ เป็น แนวทาง ศึกษา
วิเคราะห์นโยบายของรัฐ เพื่อเป็นหลักสำหรับการ
การค้นคว้าและวิจัยในขั้นต่อไป

(โปรดติดตามต่อฉบับหน้า)

บุคคลกับงาน

นางเรณู โปษิตติก
รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์.

ระยะ ๕ ปีที่ผ่านมา รู้สึกว่าผู้หญิงมีบทบาทก้าวหน้าในการทำงานราชการมาก
ควรจะพยายามทำตัวให้แข็งแรงไม่อ่อนแอ ให้เหมือนผู้ชาย ทำงานในสิ่งที่ตนมีความรู้
หรือถนัด หากคิดว่ารับราชการไม่ก้าวหน้า ก็ควรจะทุ่มเทให้สุดความสามารถ ไม่มี
งานไหนที่ลองทุ่มเทเต็มกำลังแล้วจะไม่ประสบความสำเร็จ

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

- พ.ศ. ๒๔๘๔ — จบปริญญาตรีทางรัฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ๒๔๘๕ — ประจำแผนกกฎหมาย สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
กระทรวงการคลัง
- ๒๔๙๖ — จบปริญญาโท ทางสังคมสงเคราะห์จาก Ohio State University
สหรัฐอเมริกา
- ๒๔๙๖ — เป็นหัวหน้าแผนกประจำกองวิชาการสังคม กรมประชาสงเคราะห์
- ๒๕๐๐ — เป็นหัวหน้ากองวิชาการสังคม
- ๒๕๐๓ — เป็นหัวหน้ากองการสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น
- ๒๕๐๗ — ไปปฏิบัติงานที่สำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติเป็นเวลา ๒ ปี
- ๒๕๐๙ — โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น
- ๒๕๑๔ — ไปดูงานด้านสงเคราะห์เด็ก ณ สหรัฐอเมริกา เป็นเวลา ๑ เดือน
(พฤษภาคม — มิถุนายน ๒๕๑๔)
- ๒๕๑๘ — โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์

ในฐานะเป็นรองอธิบดีฯ รับผิดชอบงานใน ด้านไหนบ้าง

รับผิดชอบงานด้านบริการสังคม การสง-
เคราะห์เด็ก คนชรา คนไร้ที่พึ่ง คนพิการ คนจรจัด
หญิงโสเภณี และรับผิดชอบงานกองวิชาการ

งานบริการสังคมเท่าที่ทำอยู่ในปัจจุบันให้ ประโยชน์แก่ประชาชนได้เพียงใด

เนื่องจากงานด้านบริการสังคมมีคนมาขอรับ
สงเคราะห์มาก ซึ่งก็ได้ช่วยตามความจำเป็น ให้
นักสังคมสงเคราะห์ตรวจสอบความจำเป็นเร่งด่วน
ก่อน เป็นปัญหาของคนเดือดร้อนจริง ๆ ใช้ทั้ง
วิธีออกไปช่วยเหลือ และ เขาเข้ามารับการช่วยเหลือ
บริการที่ให้ช่วยเหลือก็ให้ทั้งเงินและสิ่งของ

มีการแก้ไขสังคมด้านต่าง ๆ อย่างไร

ในปัจจุบัน มีประชากร มากเกินกว่า ที่จะให้
การบริการได้ทั่วถึง ควรจะใช้การวางแผนครอบ-
ครว้ เพื่อป้องกันปัญหาอื่น ๆ ที่จะตามมา ส่วน
ปัญหาที่มีเช่น ปัญหาคนขอทาน ก็ได้จับส่งสถาน
สงเคราะห์ ผูกอาชีพให้หลายชนิด เช่นเดียวกับ
ปัญหาหญิงโสเภณี ซึ่งก็ส่งสถานสงเคราะห์ และ
ผูกอาชีพต่าง ๆ ให้นำไปประกอบอาชีพเมื่อออกจาก
สถานสงเคราะห์ไป ปัญหาด้านเด็กขายหนังสือ,
พิมพ์ ขายพวงมาลัยดอกไม้ และสิ่งของต่าง ๆ นั้น
มีการประสานงานกับทางกองสวัสดิภาพเด็ก กรม
ตำรวจ นอกจากนั้นก็มีปัญหาสลัมซึ่งเป็นปัญหาใหญ่
ได้ตั้งหน่วยเคลื่อนที่เข้าบริการในสลัมมีศูนย์ร่วมกับ
ทางเทศบาล โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ไปด้วย โดย
ทาง กรมประชาสงเคราะห์ให้ บริการ ด้านสวัสดิการ
สิ่งของช่วยเหลือต่าง ๆ ส่วนเทศบาลให้ความช่วย
เหลือ ด้าน บริการ เกี่ยวกับ สุขภาพ ของ คนใน สลัม
และ มี การเคหะแห่งชาติ ช่วยเหลือ โดยการ เข้าไป
สำรวจแหล่งสลัม

หากมีการประกันสังคมมาใช้ในเมืองไทย จะได้หรือไม่

หากมีการประกันสังคมในเมืองไทย ก็
จะช่วยประชาชนได้มาก ขณะที่กำลังเสนอ พ.ร.บ.
ไปให้สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์วิเคราะห์อยู่
แต่การประกันสังคมเป็นเรื่องยาก จัดเป็นเทคนิค

วิทยาการที่สูงมาก เกี่ยวพันกับเศรษฐกิจการเงิน
ของชาติ การเมือง หากจะนำออกมาใช้ ก็ควรจะ
จัดตั้งกรมใหม่ หรือหน่วยงานใหม่ การประกัน
สังคมช่วยประเทศชาติได้มากในระยะยาว ยังผลให้
ความคุ้มครองด้านสวัสดิการมากขึ้น ทำให้ลดการ
สงเคราะห์ช่วยเหลือในรูปการให้เปล่าได้มาก

งานประชาสงเคราะห์ของเราและต่าง ประเทศ แตกต่างกันหรือไม่

จะเห็นว่าในต่างประเทศ การประชาสง-
เคราะห์จะเริ่มจากระดับท้องถิ่น มีมลรัฐท้องถิ่น
เป็นผู้ดำเนินการช่วยเหลือ มีรัฐบาลกลางเป็นผู้วาง
นโยบายจัดตั้งสถานสงเคราะห์ให้ ทำให้สามารถ
ติดต่อกับประชาชนได้ดี, ของเรามีแต่ประชา-
สงเคราะห์จังหวัดเท่านั้น และในบางด้านเช่น การ
สงเคราะห์แม่และเด็กในกลุ่มสแกนดิเนเวีย และ
อังกฤษจะให้เงินช่วยเหลือแก่เด็กที่เกิดมาตั้งแต่มีคนที่
๒ เป็นต้นไป โดยถือนโยบายว่าจะช่วยเหลือแก่
ครอบครัวที่มีบุตรมาก ยังมีมากยิ่งได้รับการช่วย
เหลือ ซึ่งของเราไม่มี แต่บางประเทศเช่นสิงคโปร์
จะกีดกันการมีบุตรมาก เพราะมีคนมากอยู่แล้ว

นับตั้งแต่เริ่มทำงานมาจนถึงปัจจุบันมีความ รู้สึกอย่างไร

รับราชการมา ๒๕ ปีแล้ว รู้สึกว่านานมาก
เหน็ดเหนื่อย เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายแล้วเห็นว่า

ทำงานหนักกว่าถึงสองเท่า แต่เนื่องจากไม่มีภาระ
ทางครอบครัว จึงทุ่มเทเวลาให้งานได้เต็มที่ การ
ทำงานก็ทำแบบ Step by Step พยายามทำงาน
ให้ ผู้ได้บังคับบัญชายอมรับนับถือว่า พอนำเขาได้
ดังนั้น บัญหาด้านผู้ได้บังคับบัญชาจึงไม่มี

มีความเห็นเกี่ยวกับการทำงานของข้าราชการ ในปัจจุบันอย่างไร

ตามที่เห็น คนที่ทำงานมากก็ทำอยู่เป็นปกติ
คนไม่มีงานทำก็ไม่มีทำอยู่เสมอ น่าจะแบ่งงานกัน
ทำ คนระดับผู้บังคับบัญชาชั้นสูงควรใช้หลักวิชา-
การสมัยใหม่ในการทำงานบ้าง ควรมีความเที่ยง
ธรรม ไม่เห็นแก่ตัว ราชการก็จะก้าวหน้า การ
ตัดสินใจควรจะรอบคอบถูกต้อง เพราะหากผิด
พลาด ต้องแก้ไขเป็นสิบปี ควรวางหลักการเป็น
ระยะยาว เพื่อส่วนรวมไม่ใช่คิดเฉพาะส่วนตัว
ส่วนปัญหาคอร์รัปชันนั้น ในฐานะที่เป็นข้าราชการ
ด้วยกัน จะต้องพิจารณาอย่างเป็นธรรม มีหลัก-
ฐานพอเพียงควรดูให้ดี เพราะเรื่องคอร์รัปชันทำให้
บ้านเมืองอันพึงพินาศ มาแล้ว ทางแก้ในเรื่อง
คอร์รัปชันก็คือ ควรมีความสำนึกในหน้าที่และบ้าน
เมือง คนกระทำผิดนั้นเกิดจากมีองค์ประกอบหลาย
ด้านเช่น ธรรมชาติของคน สิ่งแวดล้อม และ
ความขัดสนในความเป็นอยู่ ซึ่งขณะนี้การปรับปรุง
เงินเดือนข้าราชการ ก็จะช่วยให้ได้มาก ในอันที่จะ
ให้ข้าราชการมีเงินพอใช้จ่ายในครอบครัว

เห็นด้วยกับการสับเปลี่ยนหมุนเวียนนักบริหารหรือไม่

เมื่อมองให้ดีแล้ว จะเห็นผลเป็นสองด้านคือ ผลดีเพราะจะทำให้กับบริหารไม่ต้องสร้างอาณาจักรของตนเองอันจะเกิดความเสียหายแก่การบริหารงานราชการแผ่นดิน ส่วนผลเสียของการสับเปลี่ยน คือ จะทำให้การติดต่อกันขาดชั้นตอนลง เพราะงานบางอย่างจำเป็นต้องติดต่อกันไปเรื่อย ๆ ถึงกระนั้นก็ตามก็ได้ผลดีมากกว่าผลเสีย และเห็นว่าหน่วยงานที่มีลักษณะ เป็น ฝ่ายบริหาร มัก จะสร้างอาณาจักรของตนเองมากกว่าหน่วยงานด้านวิชาการ

ผู้หญิงควรจะทำอย่างไร จึงจะก้าวหน้าในอาชีพราชการ

ระยะ ๕ ปีที่ผ่านมา รู้สึกว่า ผู้หญิงมีทางก้าวหน้าในการทำงานราชการมาก ควรจะพยายามทำตัวให้แข็งแรง ไม่อ่อนแอ ให้เหมือนผู้ชาย ทำงานในสิ่งที่ตนมีความรู้หรือถนัด หากผู้หญิงคิดว่ารับราชการไม่ก้าวหน้า ควรจะทุ่มเทให้ สุดความสามารถ ไม่มีงานไหนที่ลองทุ่มเทเต็มกำลังแล้วจะไม่ประสบความสำเร็จ การทำงานนั้นขึ้นอยู่กับนิสัยลักษณะของแต่ละคน เช่น การทำงานธนาคาร บริษัทเอกชนก็เหมาะสมกับคนทันสมัยชอบอยู่อย่างสบายๆ หากจะทำราชการก็เป็นคนที่มีความพอใจอยู่อย่างช้าๆ ซึ่งลักษณะผู้หญิงเช่นนี้ก็มีมาก

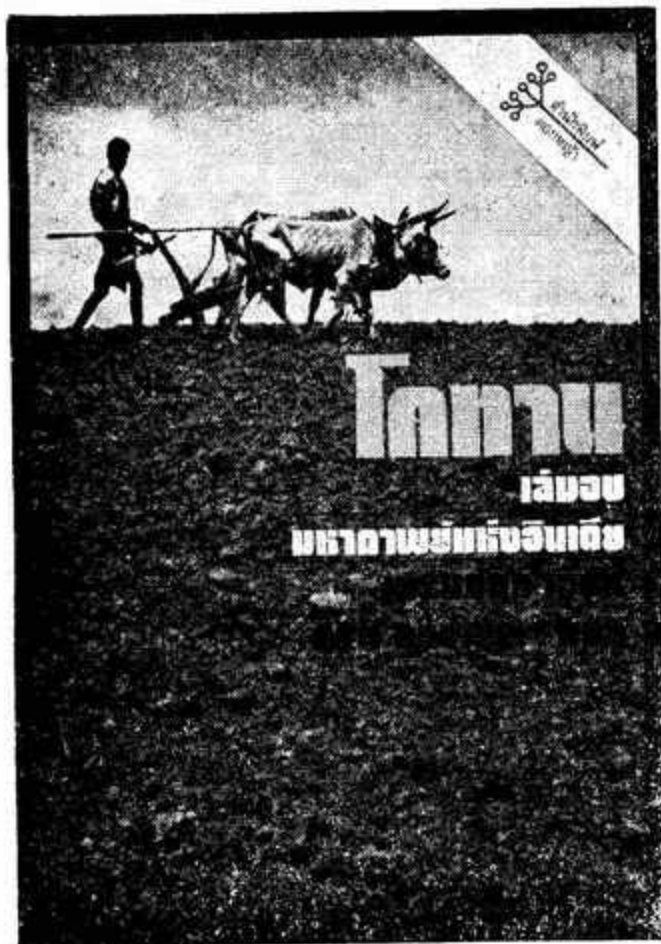
จะใช้ชีวิตข้าราชการจนกว่าจะเกษียณอายุหรือไม่ และเท่าที่มีประสบการณ์มา ข้าราชการควรจะทำงานแบบใด

ขณะนี้ก็อายุ ๔๖ ปีแล้ว ไม่แน่ใจเหมือนกันว่าอยู่ถึงเกษียณอายุหรือเปล่า เพราะคิดว่าตัวเองทำงานมาเหนื่อยมากแล้ว เท่าที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบันก็พอเพียงแล้ว เห็นว่าข้าราชการในปัจจุบันควรทำงานเพื่อประเทศชาติให้มากขึ้น ส่วนคนที่คิดจะรับราชการ ก็ควร เข้ามา ตั้งใจ ทำงาน ให้ ดีขึ้น คนเก่ง มีความรู้ความสามารถไม่ ควรหนี ระบบราชการในปัจจุบัน ควรช่วยกันคิดช่วยกันแก้ช่วยเหลือบ้านเมืองให้ถึงที่สุด การเล่นพรรคเล่นพวกมีอยู่ทุกหน่วยงานทุกวงการ เป็นปัญหาที่แก้ไม่ตก ควรทำงานเล่นพวกกับคนที่มีความสามารถ การจะเป็นนายได้ก็จะต้องอาศัยลูกน้องที่มีความสามารถ

ในฐานะ ที่ทำงาน อยู่กรมประชาสัมพันธ์ และติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ เห็นว่าหน่วยงาน เช่น กรมประชาสัมพันธ์ กรมแรงงาน และกรมพัฒนาชุมชน ควรจะรวมกันจัดตั้งเป็นกระทรวง เพราะเห็นว่าลักษณะงานคล้ายคลึงกัน สามารถจะร่วมมือกันทำงาน เพื่อพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้คล่องตัวยิ่งขึ้น [๑]

อ่านหนังสือเดือนละเล่ม

ชื่อหนังสือ	: โศกาน
ผู้แต่ง	: เปรมจันท์
ผู้แปล	: ศรีนาคร แปลภาคแรก ศรติ ภูริปัญญา แปลภาคจบ
ผู้จัดพิมพ์	: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า
ความหนา	: ๓๐๔ หน้า
ราคา	: ภาคละ ๑๘ บาท

โศกาน มหากาพย์แห่งชีวิตและการต่อสู้ของชนผู้ทำงานชาวอินเดียและชาวโลก

วรรณกรรมชิ้นเอกของอินเดีย เขียนโดย เปรมจันท์ กวีของมหาชนชาวอินเดีย แปลโดย ศรีนาคร นักภาษาศาสตร์ และกวีของมหาชนชาวไทย ผู้แปลผลงานชิ้นนี้ค้างไว้เพียงภาคแรก และไม่มีโอกาสได้แปลต่อ ภายหลัง ศรติ ภูริปัญญา จึงแปลต่อจนจบ และพิมพ์เผยแพร่ในปีนี้เป็นครั้งแรก นับเป็นหนังสือที่กล่าวได้เต็มปากว่า นักอ่านทั้งหลายไม่ควรพลาดอย่างยิ่ง หลังจากที่เราจู้จกกันแต่เพียงชื่อและรอคอยมานาน

โศกาน เป็น เรื่องราวของชีวิต และ การต่อสู้ของชาวอินเดีย ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ สลับกับชีวิตและความนึกคิดของนายทุนเจ้าที่ดิน และปัญญาชนอินเดีย

โคทานได้สะท้อนภาพอย่างแจ่มชัดของการขูดรีด เอารัดเอาเปรียบที่ชาวนาอินเดียได้รับจากชาวมินดาห์ เจ้าที่ดิน และนายทุนเงินกู้ ความไม่เป็นธรรมในสังคมที่เกิดจากความไม่ทัดเทียมกันทางการเงิน ขาดก้าเนติ ภูมิปัญญา และความเหลื่อมล้ำต่ำสูงของคนในวรรณะสูงและวรรณะต่ำ

ในสังคมเงินกู้ที่ดอกเบี้ยยเบ่งบาน ชาวนากู้เงินจากนายทุนจำนวน ๕๐ รูปี ดอกเบี้ยจะผลิตบทันเป็น ๑๕๐ รูปี ในอีก ๓ ปี ข้างหน้าทันที ผลผลิตของชาวนาที่จะนำมาชดใช้หนี้ นั้น ก็ ขึ้นอยู่กับความไม่เคยแน่นอนของดินฟ้าอากาศ และการรักษารักรณะที่ต้องถูกริบเงินและข้าวเป็นค่าปรับแก่วรรณะพราหมณ์เพื่อรักษาหน้าตาของคนวรรณะต่ำในสังคมเมื่อทำผิดจารีตประเพณี ภาระของชนผู้ทำงานของอินเดียไม่ว่า จะทำงาน หนัก เบี่ยง เครื่องจักรกลไปอีกก็ชั่วอายุคนก็ไม่สามารถจะหลุดพ้นจากหนี้สินได้

โหรี ตัวเอก ของเรื่องเป็น ชาวนา ที่ต่อสู้ อย่างทรหด เพียงเพื่อจะพยายามปลดปล่อยหนี้สิน ตั้งแต่หนุ่มจนวาระสุดท้ายของชีวิต ความฝันสุด ยอดของเขา คือ วันวันงาม ๆ สักตัว สำหรับสมาชิก เล็ก ๆ ของครอบครัว แต่จบจนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิตเขาทำได้แต่เพียงไผ่ผ่นเท่านั้นเอง

ธनिया คู่ทุกข์คู่ยากของโหรี ผู้ร่วมชะตากรรมหนี้สินและความทุกข์ยากกับสามีอย่างไม่ย่อท้อ ธनिया เป็น หญิงชาวนา อินเดีย ตัวอย่าง ที่ต่อสู้ เพื่อ ความอยู่รอด ความถูกต้อง และความเป็นธรรม อย่างกล้าหาญ

โคพร ลูกชายของโหรี ผู้ไม่ยอมสยบหัวให้กับนายทุนเงินกู้ แต่ลงท้ายก็ไม่สามารถช่วยฐานะของพ่อแม่ได้

ดร. เมหตา อาจารย์ปรัชญาในมหาวิทยาลัย ผู้อุทิศเงินเดือนส่วนใหญ่ เพื่อ สงเคราะห์ คนอื่น เป็นปัญญาชน ที่ชอบ แสดงปาฐกถา คัดค้านการขูดรีดของนายทุน ขณะเดียวกัน เขาก็ใช้ชีวิตอยู่ในแวดวงของนายทุนเช่นกัน

มาลตี แพทย์หญิง ผู้เป็นตัวแทนของหญิงสมัยใหม่แต่ถูกแรงชักจูงของ ดร. เมหตา จนเปลี่ยนท่าทีในมองหาชาวไร่ ชาวนา และกรรมกร เมื่อได้พบเห็นชีวิตของคนเหล่านั้นมาก ๆ มาลตี ได้ตั้งข้อสงสัยในใจไว้ว่า ทำไมคนที่ทำงานหนักแทบตาย ผลตอบแทนที่ได้ กลับไป อยู่ในมือของคนที่ไม่ได้ทำอะไรเลย

ราอี สาหิบ ชาวมินดาห์ คนหนึ่งผู้ซึ่งปากท้องแต่ความรักชาติ และรักความเป็นธรรม แต่ในทางปฏิบัติกลับตรงกันข้าม

ทุก ๆ บท ทุก ๆ ตอน และทุกตัวละครในโคทานไม่เพียงแต่สะท้อนภาพความแตกต่างทางชนชั้น และความนึกคิดของคนในแต่ละชนชั้นเท่านั้น หากแต่โคทานยังได้บอกให้รู้ด้วยว่า ที่ใดมีการกดขี่ ที่นั่นย่อมมีการต่อต้าน การต่อต้านการกดขี่ของชาวนาอินเดีย (หรือของที่ไหนใดในโลก) จะบรรลุผลสำเร็จคือ ได้ชีวิตใหม่ ก็ต่อเมื่อ พวกเขาได้ รวมตัว กัน ต่อสู้ อย่างเอาจริงเอาจัง ๑๕

คำขลุ่ย

เป็นความจริงที่ว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลง” ไม่ว่าจะเป็นสังคมในระดับใด ‘หรือสังคมประเภทไหนก็ตาม สังคมราชการเองก็ต้องแปรเปลี่ยนไป ตามกลไกแห่งเวลา ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงกฎเกณฑ์นี้ไปพ้นได้ เมื่อถึงเวลาที่จะต้องเปลี่ยนแปลง ควรยอมรับสภาพการณ์ใหม่และดำเนินไปตามแนวทางนั้นๆ มิใช่พยายามหลีกเลี่ยงเบี่ยงบ่าย ชะลอ หรือเหนียวรั้งไม่ให้เป็นไปตามภาวะการณ์ที่ควรจะเป็น

วารสารฯ ที่อยู่ในมือของท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านฉบับนี้จึงเสนอ “การวิจัยในราชการ” ดังที่ได้เกริ่นไว้ในฉบับที่แล้ว การวิจัยจะช่วยราชการได้มาก ฉะนั้นการหาหนทางที่จะทำให้ราชการไทยก้าวหน้า เป็นส่วนสำคัญที่น่าจะนำมาพิจารณาว่าปัญหาและอุปสรรคของการทำงานเท่าที่ผ่านมา ติดอยู่ตรงไหน ขั้นตอนใด หรือฝ่ายใดนั้น ข้าราชการทุกคนต่างก็พยายามสร้างความฝันไว้ในหัวใจกันว่าราชการไทยน่าจะควรเป็นไปในรูปร่างนี้ สถาบันราชการควรจะเป็นที่ยอมรับศรัทธาของประชาชน เป็นแหล่งงานที่มีประสิทธิภาพ การกำหนดนโยบายต่างๆ ของฝ่ายบริหารในการปฏิบัติงานน่าจะถูกต้องมีเหตุผล และเปิดเผยให้รู้ทั่วกัน การอ้างว่า “นโยบายย่อมอยู่เหนือเหตุผล” ควรจะหมดไป และควรจะมุ่งมอง “ผลประโยชน์ของส่วนรวม” เป็นสำคัญ

วารสารฯ ฉบับนี้จึงได้สัมภาษณ์ทัศนะเรื่องการวิจัย ซึ่งคงจะให้ประโยชน์แก่งานราชการได้บ้าง ทัศนะที่ได้ก็เป็นเพียงแต่ความคิดเห็นชี้แนะถึงปัญหาอุปสรรคเท่าที่ผ่านมา แนวทางปรับปรุงแก้ไขระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวโน้มของงานวิจัยและราชการในอนาคต ซึ่งอาจจะได้รับการยอมรับหรือไม่เท่านั้นเอง

นับตั้งแต่ฉบับนี้ไปจนถึงสิ้นปี วารสารฯ ได้เปลี่ยนแปลงคณะผู้จัดทำใหม่ภายในกองบรรณาธิการ ซึ่งเป็นการหมุนเวียนคณะผู้จัดทำเป็นปกติทุก ๆ ๖ เดือน จะเห็นได้ว่าเราได้อยู่นิ่งเฉย เราพยายามที่จะทำงานให้ทันกับความต้องการของท่านอยู่เสมอ ทั้งนี้ก็เพื่อเสนอความก้าวหน้าและรอบรู้แก่ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่าน เราหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านช่วยกันส่งบทความ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แนวทางปรับปรุง ตลอดจนปัญหาต่างๆ ในการทำงาน เพื่อจะได้ร่วมกันพิจารณาหาหนทางเสนอฝ่ายบริหารต่อไป

พบกันฉบับหน้า — ข้าราชการกับประชาชน ๑๖